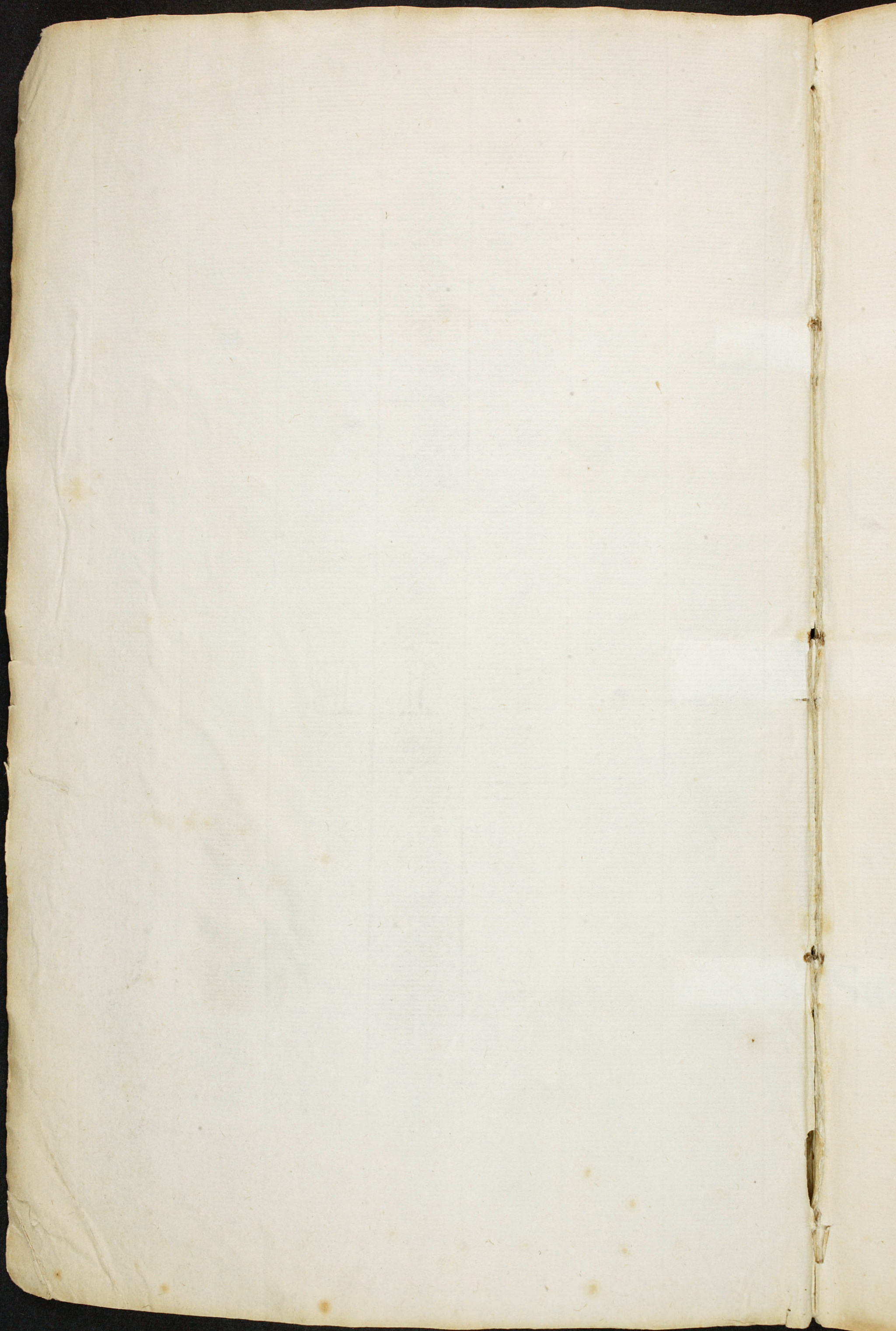


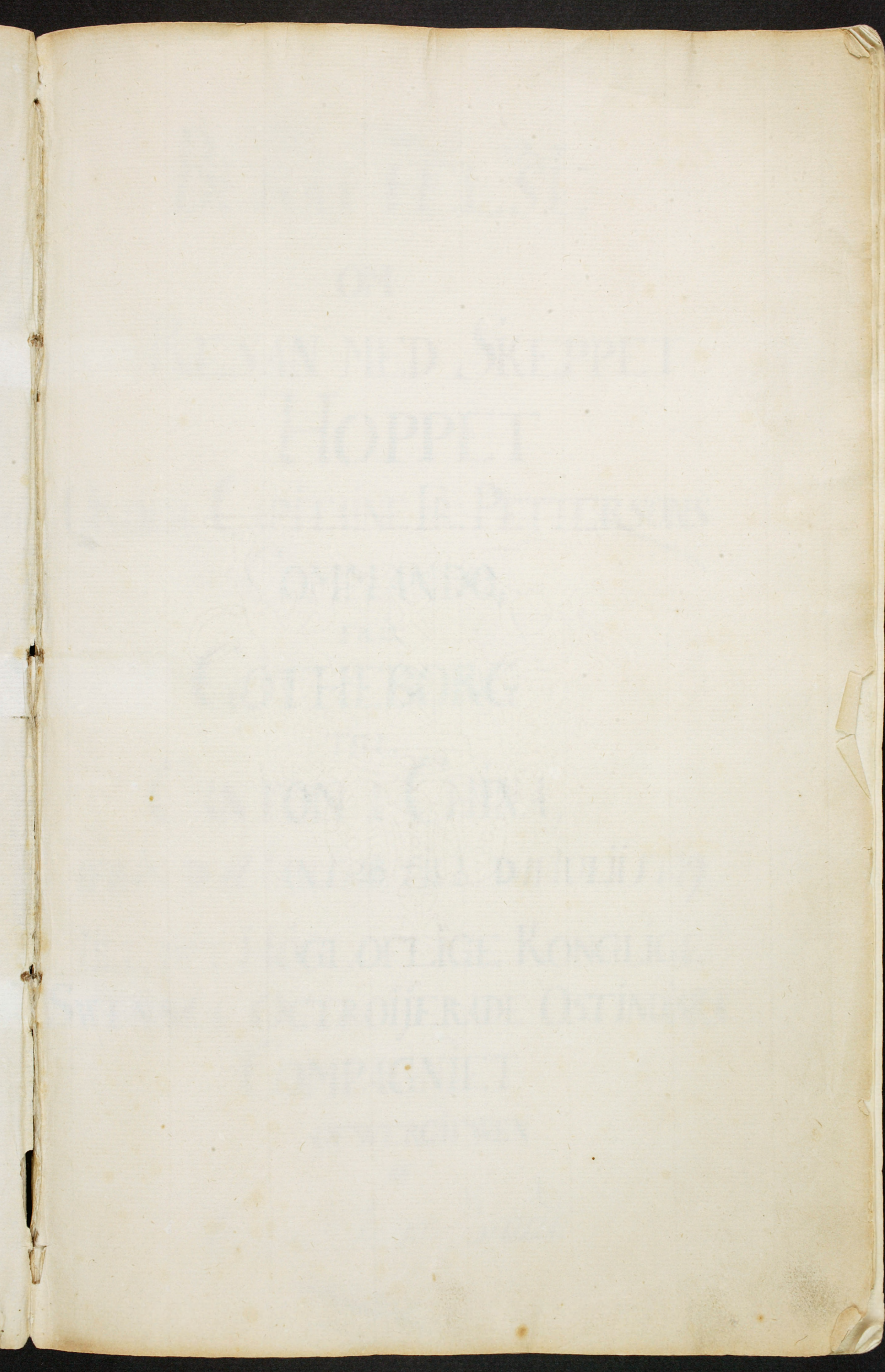
Kungl. Ve.

st

ls.

Braad, Ch. H.





UN

IF

Ti

SW

BERÄTTELSE

OM

RESAN MED SKEPPET

HOPPET

UNDER CAPITAINE FR: PETTERSONS
COMMANDO,

FRÅN

GÖTHEBORG

TILL

CANTON I CHINA,

IFRÅN D. 26 JAN. 1748, TILL D. 11 JULII 1749,

TILL DET HÖGLOFLIGE KONGLIGE
SWENSKA OCTROIJERADE OSTINDISKA
COMPAGNIET

OF WERGIFWEN

AF

Christ. Hinn. Braad



BERTILSE

OM

RESA MED SKIPPET

HOPPET

Till det Högloflige Swenska Octroy-
erade Ost Indiska Compagniets Respe-
ctive Herrar Directurer

L
gri
for
mig
itell

ma
mal
at n
besk
sam
och
fast
de a

fa tr

Hög- och Wälborne, Edle och Högagrade
Herrar Directörer

Den lyckan jag haft, at i Högloflige Compa-
gniets tiens, få förrätta en resa til China, anser jag
för mig så mycket storre, som den endast blifwit
mig tillkyndaad genom Respective Herrar Dire-
ctörernas Egen Stora gunst och bewagenthet.

Jag kan således med fog intet tilfalle försum-
ma, at för en så ofskattbar förmån, yttra mit tacksam-
ma Sinne, och drager derfore intet twifvelsmål wid;
at nu i största ömücket framjeswa denna korta
beskrifning på de märkwardigheter som jag under
samra resa med Skeppet Höppet fat i agt taga,
och under wagen wid lediga stunder samla, i den
färsta förhoppning, at ehuru ringa och ofullkomlige
de äro, de ändå Höggunstigt anses.

Som jag i början för min största fördel hött at
få tråda i Högloflige Compagniets tiens, så skattar
jag

jag och nu det för min enda himmeliga lycka, at vidare
deruti få Continuera; och alldenstundt Hogloflige
Compagniets hogst beprisdeliga benagenhet, at hielpa
dem, som det behöfwa och äro nödfälle, är mig nog
bekant, så anholler jag i djupa ömlichkeit om den
förra Gunden, at annu framgent blifwa bruchad til
Hogloflige Compagniets tiend och dymedelst få för-
wärfwa mig de underrättelser, som til Ost Indiske
handelens drift nödige äro, samt göra mig skickelig
at i framtiden någorlunda känna gagna, så wal-
Hogloflige Compagniet, som mit Kära Fadernes-
land.

I det följande Hoppet, at i et Hoggunotigt-
minne wära innesluten, lefwer jag, med en öp-
hertlig wordnad och undergifwenhet

Hog- och Walborne, Edle och Högaftade
Herrarn Directörornes

Gotheborg: 7 Sept. 1717.
Altera edonihafte Tiendare
Chrijs. Anr. Braad

Innehållet

- S. I. Utresan från Gotheborg till Cadix. pag. 1.
S. II. Beskrifning på Staden S^t. Marie. pag. 3.
S. III. Om Staden Cadix med dess märkwardigheter. p. 8.
S. IV. Spaniorernes seder och lefwornes Sätt. pag. 21.
S. V. Utresan ifran Cadix, om Canarie öarne med
mera pag. 26.
S. VI. Om Javanerne och Om Java, samt hwad som
forefallit intill ankomsten till China pag. 33.
S. VII. Ett generallt begrepp om China, dess indelning,
regimente &c. och huru Europäerna först in-
rättat sin handel på samma Uähe pag. 44.
S. VIII. Om Rivieret som loper up till Canton, och dess
Kringliggande ständer pag. 62.
S. IX. Beskrifning på Staden Canton, och i synnerhet
dess förstäder, med dori forekommande märkwardig-
heter. pag. 68.
S. X. Om dem som bo på wattenet wid Canton. p. 86.
S. XI. Om den befästa Staden med dess fastnings-
wärb, och försel, samt Mandariner. p. 90.
S. XII. De uti kring Canton forefallande märk-
wardigheter beskrifne. p. 96.
S. XIII. Om Chinesernes Character, anseende,
Klädledragt och dylikit pag. 105.
S. XIV. Doras seder, lefnads sätt matlagning &c. p. 112.
S. XV. Kort begrep af Chinesernes in- och utrikes
handel, försarb, mynt, wigt och räkning. p. 117.

EXVI. Om Chinesernes språk, Skrifvård, förfarenhet
i Wittenkrapor, Astronomie &c. pag. 138.

EXVII. Deres Religion och derwid brukelige Ceromonier, afgjorda Tempel och fadder. p. 146.

EXVIII. De i Canton brukelige Bröllops och Begravnings Ceromonier, musique med mera. pag. 155.

EXIX. Hemresan intill St. Helena pag. 161.

EXX. Beskrifning på Öarne St. Helena och ascension, samt ankomsten till Gøtheborg p. 162.
Kort Sic journal för resan. pag. 173.

Förteckning på Ritningarne

Tab. I. Gap St. Vincent pag. 2.

Tab. II. Prospect utaf Staden Cadix. pag. 12.

Tab. III. Canar. Öarne Allagranca och Lancerotta. p. 21.

Tab. IV. Öarne Grande Canaria och Tenoriffa. p. 28.

Tab. V. Java hufvud med det deromliggande Javanske landet. pag. 33.

Tab. VI. Prince Islands pag. 35.

Tab. VII. Dubbla Prospector af Öarne Java bröder och Suidipara. pag. 40.

Tab. VIII. Öarne Sulo Alroe och Lingin. pag. 161.

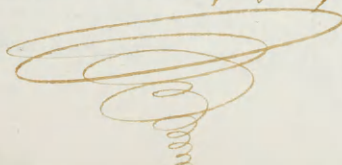
Tab. IX. Killings eller Gotos Öarne. pag. 162.

Tab. X. Differente prospect af St. Helena. pag. 163.

Tab. XI. Prospect af dess norra Sida med dess skantsar och Stad. p. 165.

Tab. XII. Prospect af St. James på St. Helena p. 166.

Tab. XIII. Om Ascension pag. 167.



ging
17 m
Sven
Stad
280
med
med
fort
Sida
syn
nas
det
mel
dero
jano
hwa
eme
inta
der

År 1748 den 26 Januarii, Klockan 12 om middagen, gingo vi i Herrans namn til Segels ifrån Warje nåla, 17 mil ifrån Bohusborg belägit, med det af Kunglöflige Swenska Ost Indiska Compagniet, til Chinesiska Skaden Canton deslinerade Skeppet Hoppet, om 280 lasters storlek, och 28 stycken; och passerade med en god wind utur Swenska Skären Wingo med dess Bah förbi, som efven innan aftonen förlorades utur sigte.

Den 27 Januarii, eller morgonen derefter, sedan Snagerrack eller Gattegat war öfverfaren, syntes höga landet af Norrige, jemte dess yttersta nas på 5 Swenska mils aflagsenhet och tycktes det wara nog hoglande, samt bergigt, fast temmeligt tuchtigt hindrade, at ha et rent prospect deraf.

Uti Norddion blåste wädrret några påföljande dagar mycket starkt, och stormade ibland, hwarjemte Kolden ansenligen lat kanna sig, emedan Skeppet att Nordligt avancerade, — intil den 29 Januarii då under 61 graders latitude, Hittland befants wara förbi

och

och Coursen derföre directe emot söder hålles,
 två på vid 53 graders Nordlig Bredd wid lag,
 et litet Engelskt farlyg observerades, som tyktes
 arna sig til Jorland.

Den Kalla luften man traff ute forstone,
 blev imidlertid att blidare, och sion bequnte gå mindre
 hettigt, ju närmare sjelfbiga Kanten närkades, den
 lufwa tolen, som också en tid under de tiocha
 molnen förborgat sine skrallar, började afren at-
 stundom siicha sig fram, och göra resan mera
 behagelig för dem, som ocwans wid sion hade haft
 en drugg kanning af Skeppets singrande, när omid-
 til allas fagnas, den 23 februari om aftonen, ifrån
 marsen land syntes i Öster, som den andra morgo-
 nen i dagningen kändes igen för Cape St Vincent,
 eller den Sidsta udden så wal af Portugal som
 Europa S.W. ut. Denne udde, hvars anseende-
 hörgående retrning föreställer, på två Swenstra-
 mils distancie wid lag, fants bestå af en lång i-
 sion utgående bergsklippa, med et litet Castell
 ytters på, der bak om Portugisiska Landet fram-
 tedde, så långt man kunde bli warse, ett stort
 fjält, af gröna kullar och Engar uppfyllt, som
 upbächte flere fächheter, ju längre wij seglade
 fram, och förestälde en obestrikelig skön-
 utsigt för oss, som mitt i wintren komne
 från iskupne och med Sins öfverholgde stränder
 vis nästan en hel månads wane. endast at se Himmel

och

och watten uti hring ops, ej så snart gormoat få i
 syne, så uppträdande märken, af en tufflig war
 eller Sommaris.

Eftermiddagen Samma dato, sijnhases wij, af
 några Engelske Krigelände Orlogs fregatter i war
 resa, tils deras ombord Lände Officerare sedt wårt
 pass, och den 25 Februarij, Kl. 12. om middagen,
 ankrades i Cadix Bay, när wij jemt 26 dygn
 warit på wagen från Sverige.

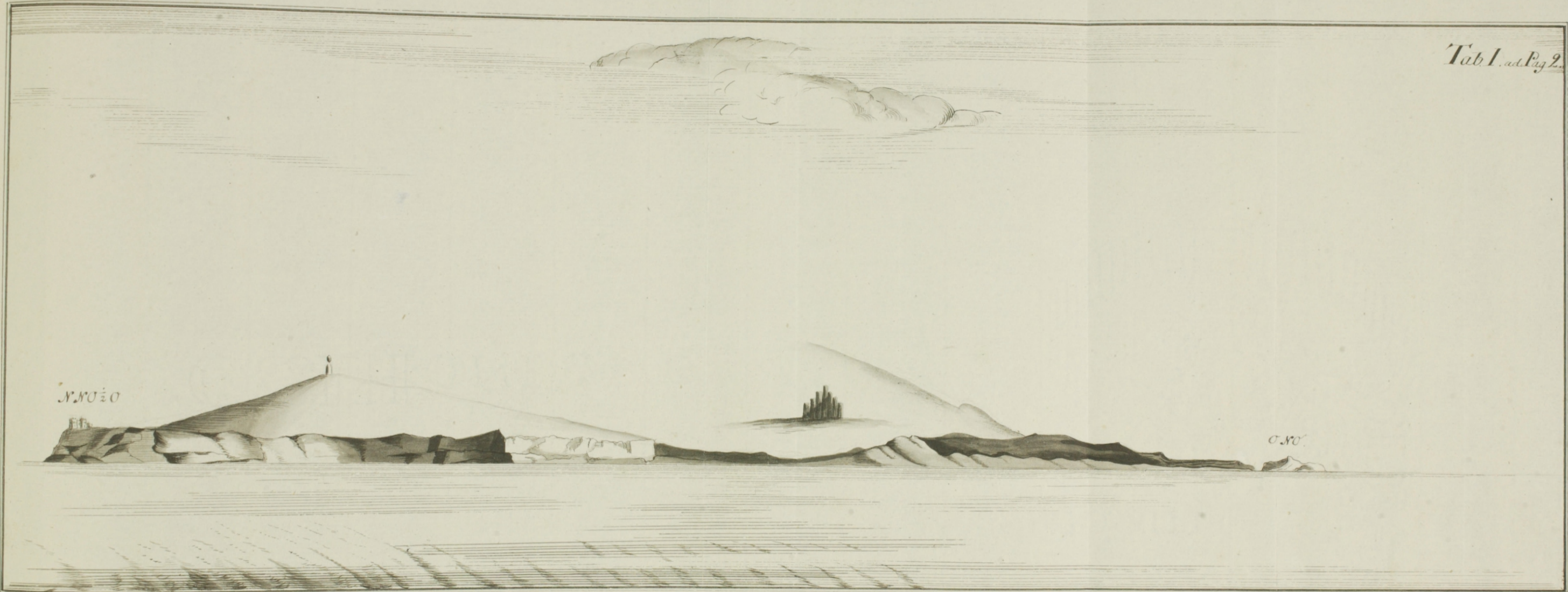
Den 26 Februarij kom Höglofelig Compagniets
 Commissionaire Herr Gaugh, jemte wäderborande
 Spaniske Officerare ombord, hwilka sednare, den
 de sedt wårt sundhets pass, och funnit hela
 Besättningen frisk, utan widare quarantaine,
 temnade oss frihet at komma i land.

Hwas märkwärdigheter, som förekommit under
 den tiden Skeppet i denne Bay låg til Ankras, och
 hwilka Curiositeter, uti Porto St. Marie först och
 sen i Cadix observerats, ärnar man i följande rader
 korteligen beskrifwa, sen mes et par ord, de se Stadens
 Situation korteligen blifwit omnörd.

§. 11.

På wänstra sidan, af det bekanta Sundet
 Gibraltar, som skiljer Spanien ifrån Africa, ligger
 den lilla halön Gades eller Gales, hwilken helt smalt
 smalt spräcker sig ut, och genom en liten Canal ifrån
 fasta landet, af den Spanska Provinchien Andalusien,
 ar

Tab 1. ad Fig 2.



CAPE ST VINCENT. 4 Leags Distence.

är afskild; denne halfo inneslutar en temmelig stor inwich eller Bay, som af Staden Cadix, uttens på den nämde halfo belägen: Cadix Bay kallas. Kring om denne Bay ligger liksom ute en Krets åtskillige Städer tillhopa, deribland de bekantaste äro: Staden Cadix den största och anseeligaste af dem alla; Rotta, och Porto S. Marie, som twars öfver den Samma äro belagne; Sinit Porto Real, hwilken ligger längre in.

Porto S. Marie, är utaf de nämde, näst Cadix den förnämsta; dock ej såsom den Samma, på någon halfo, utan på sielfwa fasta landet af Andalusien, i en angenäm tract situerad, utwid en liten flod, — där faller ut i hafwet, wid hwilken ingång — Castellet S. Catharine ligger, som förwarar inloppet till den annars obefäste Staden.

Skuru den Samma ute wid den innefattar en liten, och till figuren aflång omkrets, som knappast öfvergår halwa storleken af Cadix, — så finnes liksom andentligt antal af Frivannare, som gemenligen hålles för en raritet, i det, på folk utblottade Spanien; des tåcha situation tåchar äfwen ifrån de omliggande Order en trop folk hit, at förlusta sig i de angenäma runder omkring — situerade Kantager och tundar, och förorsakar derigenom en allmän rörelse, så att synes lewande, besynnerligen i wackra solshens dagar.

Swad —

A
Husen
platt
inne
Samm
Wäns
/ h
glac
Gru
Kan
D
noug
som
men
at m
med
anta
bäst
em
Torn
Der
tite
stor
Ru
fre
afde

Hvad deſs byggnad angår, ſå är den régulair; —
 Huſen alla af ſten, om 2. a 3 Wåningars högd, med
 platta tak, och liksom i fyra flyglar byggde, hvilka
 innesluta mitt uti en liten ſonlagd gård; utat den-
 samme finnas gemenligen Altanor ikring, de öfre
 Wåningarne, afven ſom utan för fönſterluſterne,
 hvilka til ſtorlek äro ſom dorar, merensels utan —
 glasfenſter.) Balconer, eller utbyggningar öfveralt
 brukas, med järnkranch före, ſå en med Gommöditet,
 kan der ſta, och ſe det ſom nedanföre påſervar.

De undre Wåningarne innehålla allehanda-
 nödiga uthus, och bebos ſällan, utan af handvärbare,
 ſom wid öppne dorar åt gatan ſitta och arbeta.

Lvarverens inſelning är mycket ordentlig,
 men gatorne doremod ſtorre delen vjemne och trånge,
 at man med beſvär kan gå på dem. Utſkillige borg
 med ſtora huſ omgifne, finnas til Stadens prydnad —
 anlagde, ſom ej gifwa en obeträgelig proceſ; men
 bästa anſeendet gör deſs Kyrkor och kloſter, —
 emedan de alle äro ſtora byggnader, en del med
 Torn upå, ſom hos oss, och andre utan.

Deras fönſtenſter ſitta högt upp, och klappa
 titet lius in, hvilket lihwäl genom ſå mycket
 ſtorre dorar, ſom altid ſå öppne repareras. —
 Rundombring twar Kyrka in uti, finnas ſar-
 ſpilda Choror och Altaren, för wiſſa helgon
 afdelte, ſom twar på ſit ſete ſes Smyckade.

6
I Klostret Nyrhorne äro Lechtare högt uppe, —
med Gallorvarth före, så at de innesläense Nunnor
ej måtte wisasig för publicitet, och inga andra
än några få lösa benekar blir man warse, der på
ej många Sitta, emedan Större delen af Spaniorome
afhöra massan och Gudstiensten på knä.

Det är till förundrande, at se i en så liten
stad, som denne, ändå så stort antal af ande-
lige hus finnes, och ännu mer, at alle äro wacker
och en del warheligen prägtige, besynnerligen
wärowgar fattighuset, eller det så kallade
Charité, de andre här i P.^{te} S. Marie,
det är anseeligen stort i en fyrkant byggt, och
gården in ute med hwit och grå marmor belagd
och mit ute på densamme, en af hwit marmor
gjord wattenkonst; Pelarne som stå ikring
gården äro af hwit marmor, afwen så trappor
och gälf. Inuti är det wal indelt och alla
dess tilhörigheter rätt wackra, warande präcti-
ga målningar och bilöthuggorier ej sparda, —
kvararten kring waggas eller ute tak.

Så gatorne skönjes af grämumbrar, af-
wen som af Augustiner, en anseelig skara, alla
sedor om dagen. De forra gå med grå kiothlar
och kappor, som räcka til median, och hafwa

en

en rund platt råkade i näcken, waranse merendels bar-
hufde, Sa framt ej att för clakt wader twingor dem
att laga den wid kåpan fast sittande hufwan
öfver hufvudet; och de Sednare bruka hwita
kappor och Kiortlar, äro äfwen råkade; men
nyttia merendels hattar på hufvudet, deraf
Somlige Ses med fyrastribbar, och stundom af
röd Coleur, och andre på två sidor, paralellt
emot hwarandra stå uppfästade.

Wid en del af den här, längs förbi flytande floem,
är utaf huggen sten, en wacker mur, liksom en wall
upförd, med stora breda trappor, at gå up och utföre,
utaf försid, på ena sidan deraf, en Skön wattenhond
bäckwit anlåg, hwilken förnerar et extraordinairt
watten, som måst alle i denne Bayen anhrande Skepp
förde sig med, det samlar sig genom renlar ifrån
landet och Bergen här omkring, och runner ständigt
genom fastsätte metall pipor, så wäl at lands- som
lös sidan, och kan en hel Båtlast tomma fat, nästan
utan besvär fyllas, bara språnwen sätts under piporne

De wackre plantager, som finnas rundt
omkring denne Staden, äro ubre eller forgatas. De äro
ansendligen stora, och med höga jordwallar omgäfwad,
hwarpa Sempet wäxer i häckar så planterade. —
Inute fördelas de's terraine i två, så at halffarten

består af ewarker med långa Sångar för hwarjehanda-
 sorter Jordfructer, hwilka af en mitt ute anlaga-
 wattenkonst. Som i de derifrån gjorde dikten Spröder
 wattenet ut, watsfras, och resten af en lång Allé,
 eller Inwarre liten Stog, som bara är upfylld af
 Citrone- och Pomerantze-trån, hwars blad-
 nästan allis äro gröna, och genom sin lüefliga
 lügt och angenäma Strügga, läcka en hop små
 foglar, derute bygga sine bo, som med en skön
 fång, oförlikneligen fördusta alla närwarandes
 orrn.

Det korta wistandet uti denna nogsammas
 Sjåden, tillåt ej at utspana alla deß märk-
 wårigheter, som utom de nämde, ännu låra
 wara långt flere. Inbygggarne til deras Besor-
 tikna i öfrigit dem som wistas uti Cadix,
 och Sparas derfore dit

§ 111.

Hwad Cadix beträffar, så är den icke alle-
 nast den största af de Städer här ligga omkring
 Bayern, utan och en af de förnämsta och rikaste
 Handels-Städer i Spanien, och som en nyckel
 för detta Riket på denna kanten, hwartill eg-
 neligen bidragor deß fördelagte Situation, som
 förmätt Kongungarne i Spanien at i alla tider
 wara mäna om deß Conservation, och utwalja
 den til en retrachte, för West Indiska Sjöwärdstättan,

som

Som
 riba
 belägg
 på en
 i haf
 Bron
 minut
 mer
 eller
 ligga
 fast
 hem
 Pec
 waga
 samt
 Spar
 afwen
 ej all
 at f
 har i
 alla
 flott
 kan
 den
 wärp
 af a

9.
Som ärligen uppfyller denne Staden, med alla de
rika Skatter, som America frambringar. Des-
belägenhet som ofwanföre blifwit sagt, är ytterst
på ett smalt Sandiegt näs, som Skuter sig ut
i hafwet och med fasta landet är forenat genom
Bron: Puente de Suaco Kallas, under 36 grader 16-
minuter Nördlig bredd, och 1: 46. westor om Equatoris
meridian i England; hwilket formerar en inwich-
eller Bay, deruti några hundrade Skepp kunna
ligga i Säkerhet, för hastiga fiendliga anfall,
fast inloppet derutel är ganska farligt, för de
ärentliga och i wattungbryn liggande klipporne
Picos och Diamanten, med flere, som ligga i
wagen och ofta af obekanta Seglas på.

Sehe det omerindre, så är des goda hamn,
samt det ofsworflod här gifwes på alla warer, som
Spanien och West Indien producerar, deribland
afwen de Skona Mexico clabbarne, de most, som
ej allenast lachat en anseelig hop utlänningar hit
at setta sig ned och handla, utan draga och ärligen
har tilhopa en anseelig myckenhet af Skepp, från
alla Europaiske Orter; ty utom det at Spannska Orlogs-
flottan, som Conwoyerar West Indische Gouffardie flot-
tan i ofreds tider fram och tillbaka, gementigen i
denne Bay wistas, och der har sit Separate Skepp-
warf, så woro under den tiden wi här lägo en samling
af diverse frammande Skepp, som Swenska, Spannska,
Hamb.

Hamburgiska, Fransyska, Holländska och Mal-
thesiska, hwars antal i fredstiden af Skottstra och
Engelska fartyg, anseuigen skas

Hela Staden är omgifwen med en Ström stenmur,
af en Sort lös och rödagtig Sandsten, som på denne
kranten uti stor myckenhet finnes, och går rundt om-
kring, jems wattenbrynnen, undantagande på densidan,
der uppgången är ifrån wattenet, inåt Bayen; hwars
muren drager sig litet inåt, emedan landet, ett sten-
katts längd wid lag, till som i en Udde Skuter sig
ut, och Sedermora åt landsidan wid den så kallade
Kungs Porten, der Staden genom et smalt nås,
som dock genom en Canal är genomgrawit, hänger
tillhopa, med det öfriga af hafven den ligger på. —

Uppgången ifrån Sidsidan är et litet stycke
utom Wattenporten, på den omtalte udden, som är
utom muren, där en Ström, och i en halfrundel
gående stentrappa blifwit anlagd, på hwars båda
sidor, twenne hwita marmor pelare stå upreste,
med inscriptionsnor på Piedestalorne, samt Hercules
som formenes wara Stadsens fundator, emellan
twå pelare, med mera, och öfwan på twå bildor,
uti Romersk habit Klädd; litet derifrån wid in-
gången utaf Stadporten, ses och en dylik marmor-
pelare, med en bild som skall föreställa Cadix Patron
S^{ct}. Servandus, och till Hans ära blifwit uppsatt.

Kring

Kring muren går en graf med windbryggga öfver
 vid Portarne, som två stycken af Sten wal gjorde,
 både i rad ³ hwarandra äro uppförde, för den
 orsaken, at det myckna folket, som ständigt på
 denne sidan gå ut och in, ej skola hindra hwarandra,
 eller förorsakra buller i trengden; derföre tillätes och
 icke, at gå in genom någon annan, än den porten,
 som för de ingående är destinerad, och ut genom den
 andra, warandes detta så frånges i aukt sagit, at om
 om en af förseende går galid, någas man af den när-
 varande wäkten, par force, wanda om igen. Utom
 des, som en stark Visitation sker på de mätta,
 som passera igenom, om de ha något förbudit at-
 föra in: hwaribland tobäck eller Snus wid Svärd
 straff är förbudit, föra det ringaste utaf; eller brin-
 ga någon myckenhet af penningar ut; så kan
 ingen gärna elchaperas förbi, utan at blifwa observerad
 när ej några möta hwarandra.

Innest at Baijen äro murarna högt, med goda
 brofwarer försedde: hwarwid murade wägar Chwara
 sätt tilhoppa stå. Samt wal stentagde, så man
 med nöje på dem kan promenera, och se alla Skepp
 som ligga utan fore. Inuti dem wid marken
 finnas twälde bodar, hwaruti allehandas gröna
 saker och frugter likdom i gröna gängen i Stockholm
 säljes; utat haf sidan deremot äro de wal ej så höga

eller

eller breda, men i det skället finnas ledige platser, emellan dem och husen Lemnase, af andenlig bredd, som dels med tredubbla rader gröna träna, dels på östra kanten med en hop hvita på höga fötter i rad efter hwarandra satte trähorn. dertfore besättningen gör sin bön. Ses besatte.

En lilla biten som hänger med landet till hoppa, vid den omrörda Kongspotten, är med sköna utan warthen och grafwar utom hwarandra, befäst, hwilka dageligen mera öhas och widgas, så at efter att anseende, Staden på landskian, swärdigen med fördel lärer kunna angripas, och at lion finnas åtskillige små Cascell anlagde, som S. Philippe och S. Sebastian, hwilket Senare ytterst wid inloppet belägit, Commenderar Bayern med dess ingång.

Huru påliteligt redan år 1702 denne Stadens fästningswark war, wisse sig, då Combinerade Engelske och Holländske flötterne, den 26 Augusti — samma år under Ammiralerna Roocks, och Allmonds Commando, Kommo dertfore och i land satte 15000 mann landtrulice, som Hertigen af Ormond anförde, hwilka först med nödwer til Gouverneurern Brancaccio, och sedan med wald soltte twinga Staden; men efter en månads fästing gjorde försök med vforrättade arender måste draga sin wag.

Stadens utwärtas anseende för de på Bayern liggande Skeppen, Ses i hosgäense Tab: 11. os anjående dess inwärtas beskriftenhet, så måste man

tilsta

tilsta
snar
stor
och
gå ä
nogen
gator
wall
har,
at d
wärd
vith
uti
an
riagn
Ses
rarn
stien
af
man
at bl
som
uti
Me
hoga
mge
font

vilofa at den är temmelig reguläre och wal bygd. På
 snar en kommer in genom wattenporten, har man ett
 stort torg för sig, med wackra och stora byggningar
 och kyrkor omkring, och löpa åt skillige gator, som
 gå åt alla kanter af Staden der tilhåra, fast de ej i
 någon långt Continuera, utan måst af andra twar-
 gator af Skaras, undantagande de, som gå jämte
 wallen. Den slagenhet, har man wid dem, afwen
 har, som förut om *Pte St. Marie* blifwit namnt,
 at de äro ganske ojämnne, och folgagteligen wi wät-
 wader mycket orene, samt utom dess att för Smala
 och mörka, som förordkar mycket Swårighet
 uti en stor Stad, och förringar temmeligen dess
 anseende.

Den är wal bygd, med intet annat än Penthus, om
 några wåningars högd, twara af den nedersta merendels
 Ses vara af grof huggen Sten, lika den uti *Stads*
rumne. Taket brukas på dem ofwerallt plätte, med
 flentagde Altaner ofwanpå, som hafwa en god Snugga
 af någon derwis frænde snur eller annat dylikt, at
 man der med Commodité kan taga frisk luft, utan
 at bli stucken af Solens Smalar, och de bygnader,
 som ej äro alt för små, ha en flentagd gård mitt
 uti. Rummen finner man inuti ej Synnerligen
 Meublerade, utan framwisa sig måst toma och
 höga weggas, några hús likwäl undantagne, som
 mycket fornamt folk, eller uttänningar bo uti: andre
 fönster nyttias ej gerna, än de som äro öfne med

Balkoner





PROSPECT OF CADIX STAD

Balconer före, och är glasets dyrket i Spanien
orsaken, at vätor och smulor deraf, på Saffa Ställen
finnas. Gultsven beleggas med fyrkantig huggen
sten, at hålla rumen så mycket mera svala i
den fjärta Sommarhettan, och Ses inga andra
Eldorunn, än fyrugnar, som dock endast brukas
i Köken, och upvarmes i stark köld, Kamrarna
med glödande köhl äti Järngrytor insatte, eller legges
tjundra Skin och hudar under föttern. Ofweratt är
Jernhammaren den innersta och mörksta, samt
om dagen helsluten, så at ingen videras der, om icke
på wårdhus, hwarest i Spanien att ej så roga. får
tagas.

Pland de Publique hus som pryda denna
Staden, räknas Biskopens residens. Inquisitionens
huset, Augustinernas stora Kloster med flere, alle
store och wälbelagne byggnader, härli komma at
skyllige och andnliche wackra kyrkor, som till
antalet berättas förola wara 15 eller 16. stycken: dock
läror med tiden öfwergå alla dese, den nu under ar-
bete stående prächtige Domkyrkan, som efter berättelse
i 15 år blifwit arbetat på, och ännu ej hiunnit få
något tak öfwer sig; dese fundament inbegripes
en andnlig wids och är med twäddubbla twal under
twarandora, djupt under jorden för Sed; alla pelare görde
af twit marmor och piedestalorne af helt svart
marmor. Största delen hade nu hiunnit at bli färdiga,
och hölls på at sättas upp, jemte de öfrige tilhörighetor
na, och hwad ännu fattades fryndades dageligen med
och förfärdigades i aparde dertill byggde hus, hwarest

marmoren

marmor
orsaken
ma h
pragt

Drink
gamla
portlan
bespry
ma,
förwa
iblan

ungef
långt
i form
delen
men
snaf
digas
ner,
föror
och

stor
gomo
sais
fler
min

marmoren sågades sönder och högs ut. Man har orsak af alla ornamentaliteter at tro, at när den Samma hinner till sin fullbordan, lär den blifva mycket prägtig och wäldigtig.

Den nu inmedletas och från älser warande Domkyrkan i Cadix, heter *Sa Cruz*, och är på gamla maneret, med en hop Lirater utan på öfverportarne, samt en wacker trappa leder at gatan beprygd; Spaniororne göra mycket wäsende af densamma, för dess rika Lirater och många Reliquier där förwaras, och hwilka jag fand midan wärdt at beskåda ibland de förra wäses et torn af Silfwer, 10 Alnar ungefärligen högt från goltwät. $\frac{3}{4}$ dets bredd och 5^{de} långt, nedan wid foden som war prägtigt arbetad i form af en pyramid, och i diverse etager; Öfwersta delen har blifwit detskiänkt af Kung Carl V, men piederallerne, som häng på alla fyra hörn som snarwa Silfwer ljektor, äro i senare tider förfärdigade. Detta torn sådes brukas i flera processioner, då det föres kring gatorne af wissa dertill förordnade personer, som 12 till antalet gå inuti och snutit fram.

I annat Chor bakom stora altaret och afskildt från skilfwa Kyrkan, gömdes ätskillige andra rariteter och dyrbarheter, såsom en gyllende Sol, fullwatt med alla slags Edla stenar och perlor till antalet 9999 eller en mindre än tio tusende, efter munkarnas berättelse,

hwil

hvilkken i Madrid 1712) blivit förfordigad, som den-
 påstående inscription utvisade, och på vissa högtider
 sattes fram på stora altaret med en Conciaveros Hostie
 in uti med mera. Af reliquier woro uti et särskilt
 rum eller Capell, deruti äfwen Cadix Biskopar be-
 grafnas, som Skåp fulla. De märkeligaste af dem skulle
 vara: en bit af Christi Kors, som i et annat dylikt
 af Silfwer war infattat; en förqylld Silfwer törnekrona,
 i hvilken en tagg af Christi törnekrona sades wara
 infatt; en myckenhet gamla ben och döstrallar, samt
 små pävar och abbar, som munkarne föregofwo —
 wara temningar af Martyrernas Onorati, Severini,
 Romuli vis Prospero, med floras Kroppar, utom en
 hop annat, hwarpå förteckning innan för dören war-
 uppsatt. Kyrkans Strid och Munkarnas måse-
 kläder förwarades i några Skrank och måste man
 billigt förundra sig öfwer deras stora antal och pragt.
 Conciatorium som war öfwanpå reliquie Capellet,
 hade ingen märkwärdighet mera, än at det med rött
 Damast war beklätt, och jos mitt på wäggen en
 fylla med Christi lidande på, och twar öfwer
 Kyrketalararen Hieronimi bild, bada wal goda stycken.
 I förstugan öfwer dören sigs den nu warande Bi-
 skopen i Cadix portrait, hwars namn är Thomas-
 de Valli, och dess afledne Antecessors stod bredwid
 på andra wäggen.

Sjelwa denna Kyrkan war inuti full med åtskil-
 lige wakra smälningar, och rundt omkring omgifwen
 med Choror, och altaren för Särskilde Helgon; på

det största Altaret, som stod framst, och war prächtigast,
 satt på några alnars högd ifrån Sijwa Altar bordet.
 Jungfru Maria Bild af gips eller trä på en förgylld
 tron, Klädd som en Drottning med en blå, full af gyllene
 Kronor bestrodd Klädning, och en Krona på hufvudet,
 de förbigående Munkar bögade med en otrolig wordnad
 sig ned för denne bild, hwilket de ej gjorde för någon
 annan.

Det som afwen Synnerligt är med Kyrkorne i
 Spanien, framför i de andre Chatoliske lander, är
 deras ringring, ty anskönt på en del äro stora torn,
 så ha de ända helt små Klocker, och när med dem
 ringes, som man ser hela dagen igenom, draga
 de dem rundt omkring, utan at låta Klockan
 falla fram och tillbaka, som annorstades; hwilket
 sett i någon enda stad i Franchrike brukas, och
 af M. M. E. R. uti deys nouveau Voyage du France,
 kallas egenteligen Spaniska maneret.

Man bör wis detta tillfallet ej gå förbi eller förqata,
 at något nämna om Sittet af deras Gudstienst; ty an-
 skönt Spaniorerne äro ganstra widreppeliga, och en
 uttänning noga måste agta sig före, at wis det abra-
 minota fördrag för deras Religion, om man vill
 undwika twersamheter, som ofta kan gå så langt,
 at inquisition får uti Saken, då en Swärligen-
 slipper wäpöt; så kan man ända få inställa
 sig i deras bonstunder, så framit det sker med
 modestie och utan buller, och wara rådare
 utaf deras andagt, som efter mit ringa begrep,

tyckes

tycket vara mycket liten, ogatas den nit och
 lyser de i utvärtes motto Söna appettera. Vid alla
 kyrkborar, stå skänkare lika som vara dop-
 se fonter, uppfylla med rent watten, derofwer
 münkarne läsa någon bon, och kallat wigwatten,
 i detta doppa alla inkommande, så wal mans-
 som qwins personer och barn sit ena finger och
 bestryka sig i pannan och på hakan, samt
 falla så om hwarannan ned på knä, derest
 de stå länge de willa afhora näppan, som
 de för altaren stående münkar, imedlertid på
 latin förätta, gåendes när dem behagar, sin way
 utan vidare Ceremonie; om någon prädikan
 sker, som gärna göres körd om god, så förhå-
 ras Epistel på en apars prädikstol och Evan-
 gelium på en annan, och är detta orsaken,
 hwarfore man i Spanstra kyrkorne finner två
 prädikstolar, strax wid hwarandra, eller på
 hwar sin sida, af stora altaret. När barn
 dopas, som jag efter slutet näppa en gång fick
 se, hafwa de synnerliga Ceremonier, fram för
 dem uti församlingarne hos oss öfwas; sig först
 hålles barnet fram till dopet af en mans person,
 och sedan bestryker prästen det sex gånger med
 watten och sedst med olja, hwarwid et stort brin-
 nande waxlius hålles, som fadren imedlertid
 tager i hand vis sedan efter slutet act lefworor
 från sig, afwen som barnet, som afwen liten
 gäpse bortbares från kyrkan. I förskugurne

eller u
 tillr of
 2 itan
 mig
 i a
 aro fu
 skap
 afwen
 för
 war e
 eller o
 strul
 ei wa
 alla
 i tve
 ett
 ordn
 kann
 tern
 dop
 mans
 del h
 bakte
 hwar
 jag e
 sanc
 och b
 belat

eller

eller wocknhusen för Kyrkorne, Stodo esomofas
 alla
 opel=
 ratten;
 rans=
 oth
 nt=
 est=
 n=
 på
 wag
 an
 bla=
 wan=
 que
 i=
 m
 ich
 for=
 rist
 ed=
 in=
 id=
 orar
)
 ler

eller wocknhusen för Kyrkorne, Stodo esomofas
 lika oplagde på en bår, med en öpen Chur öfwer, Samt
 2 itända lius och en lykhta wid hufswudet, som gaf
 mig anledning at tro, det Sa° med alle har förfaras
 i allmänhet i innan de begrafwas.

Utom det at alle Kyrkor med Maria Bilder
 ars fulla, Sa° Ha° har i många gathörn aparke
 skäp med lampor fore, och dylika bilder in uti;
 äfwen buras helt små skäp eller lador utaf samma
 forð Hring gatorne och tigdes allmosor fore, som
 war en god godbrok för den medföljande Karlen,
 eller at jag Inarare må kallar portuoren, som
 skulle föreställa Bildens procurator, men andä
 ej war münkt.

Som wi wore just i Fastelags tiden här, som
 alla Chatholiquer besynnerligen Celebrera, Sa° war
 alla Høgtidsdagar ej annat til Seendes an processioner
 i hring gatorne, hwilka alla, efter de merendels på
 ett sätt förrättades, Sa° wil jag korteligen anföra
 ordningen uppå en hwaru den skede, at deraf
 kanna de andre; forð bars ett wiß antal Lan-
 bornor med upstånde lius uti, och et stort tråkers;
 derpå folgde några hundra, ja skindom 1000.
 manspersoner i twenne rader efter hwarandra, som en
 del hade en med remmar öfwer Axlarna fast sätt och
 baktel på halwa ryggen hängande läder pång. för
 hwar orsak de brukade denne inbillade Liraten, wet
 jag ej i mitt emellan dese gingo små gossar och Söngo:
 Sancta Maria amare; Ave Maria &c. med fullt hals,
 och beswarades af de andre; derpå folgde Jungfru Maria
 beläte, målat på en tafel som bars som en segerfana,

och

och med lanterner omgafs, hwarefter kommo en otrolig
hop Munkar och Papar, och Sids³ beslote Suten af
en anseelig hop quinfolk; alla som motte en sadan
proceffion, maste falla på knä, anstront det war midt
uti orentligheten, och så snart någon närwarande
utlänning i had ej kunde elchaperu unclan, maste
han utan gensägelse göra det samma.

Munkar och Präster äro här uti stor myckenhet
och gå, som uti P^{ro} St. Maria, med kiortlar och
Käpor, samt rahade uti nacken. Augustinernas
antal tyckes wara storre, som uti denne Staden äga
någre kyrkor och et anseeligt stort kloster; och
nåddem de så kallade grå- eller feggare munkars
hvilka bruka grå Käpor och antingen gå barfota
eller med träskor, samt med sina prädelningar på
publica ställen, synnerligen hos gemena peublet
weta at ställa sig in.

Publica Monumenter samt jag ej många uti
denne Staden, utom de förut nämnda pelare wid
Sidsidan utom porden; et litet marmor Altare med
et Crucifix på och någre andra Tirater Skod på endan
af muren med påskrift: S^{an} Ignatis de Loyola; utan
twifwel uprättat till en heder för denne behante
Jesuite Ordens stiftare, och på en annan sida af
Staden war en stor watten bronns af marmor med
en hop prydnader, som af det ned i bring war
uthugget, sägs wara uppresd år 1642. i Konung
Phillip IV^{des} Regements tid; men vidare forekom
mig inga andra dylika allmenne Tirater. Både
tilfelle och frihet felades mig, at få bese de utomkring

förelömliga märkvärdigheter och inrättningar, —
 beynnerligen wid Salt tillvarhållningarne, hwarjore
 denne träkten är behant, och derjore kan jag ej eller
 nu derom något.

Hwad stor ålder Staden Cadix tilläggas af —
 Spaniorerne och en del sribenter, samt hwaru den
 af Hercules och Sedermere af Proenitierna skal
 vara funderad, hwilken förra ej långt derifrån til
 äminnelse af sin långa färd, i negden deraf upress
 sine floder, och hwad lemningar af dess förra —
 fundation, strax utan för det stället der det nu
 ligger på, skal finnas och annu wisas, jemte annat
 sådant, som det är en sak, som hörer til en fullkomlig
 Geographisk och Historisk beskrifning, an til en
 berättelse, om de märkvärdigheter man under en
 resa observerat, så gäs det här med fog förbi, och
 återgår endast, at i korthet anfora, det som
 i allmanhet rörer Spaniorernes lefnads sätt och
 seder, så wida det på så kort tid kunnat —
 i agt tagas.

S. IV.

Spaniorerne tyktes vara et mycket högmödig
 och fördaligt folk, hwarjemte af andre tilläggas dem
 besmyllningar för egensinnighet, hämdgirighet och
 i synnerhet stor lattia. Troligt är, at egentligen
 den starka hettan här rådes, som mitt på dagen
 är ödrägelig, och gör folket vovige til styfs arbete,
 mera bidrager til det lidsta an tillfwa naturens

naturell

naturell; widd ar likwal, at man sallan skall se dem annat göra de hetaste timmar om dygnit, an gå och promenera, med gravitetiska air och gång, på Stads muren, då de mata alla sig de taga, seende sig helt noga omkring om någon åsträdardem, och säger de wara så inbilstore, at de tro alle af deras anseende sjöla bli intagne. De måste finnas af en brunette hy, ordinaire waäst och helt swarta hår. Manfolkens kläde dräct består gemmentligen i en hel tunn waäst, twaröfwer kassas en klädeskappa af någon mörk couleur när de gå ut; och på hufwudet brukas under hättan en tunn lörfts mössa i twarolaga tag; deremot då de wisa sig med någon Ceremonie, så finnes twaröfwer någon, som ej har en med guld- eller silfwer galloner füllsatt klädning och warja på sidan, hwilket sträcker sig til de tagota, så wida mögeligit ar, at han kan förwarswa sig sådant, derom de dock fram för dlt wida sig mane, så at en handwärfware heller swalter, an han ar förutan en lilt prydning; och har man således förwärd at efter klädren, göra skillnas på folket uti Spanien, ty alla aro granne widd wissa tilfallen. Som Spaniorerne aro besynnerligere för andre i flere omständigheter, så wisa de och det samma uti klädesmoder; ity de ha en oforliknelig smakt för röd färg, fram för någon annan, och derfore far man ej eller undra på när man blir warse dem bruka röda plomagier i hättan, röda strumpor och stora röda ystlag på mörka och afwen helt swarta kläder, med mera, ja detta

deras tycke gör och så långt, at de afwen rakne
 rodt Skagg och har för en Skönhet, ej annorlunda,
 an hos Tybarna i början af 15 Seculo, deras kjes-
 sare Licjominous, blef för sit gula Skagg och har
 adimeras at vara mycket wacker.

Frantimbren bruka mād sine egne här bare,
 antingen flatade eller Klipde, och med en Kamb up-
 fastade, samt små lättröjor, och derpå helt tanna-
 Kläpor. Enar de gå ut, beteckna de sig med Swarta
 regndukar, som ej räcka längre än til miggen,
 der de äro fastade, hengandes deraf De Swarta
 rimor af en hands bredd, med bantel och kläpa efter.

Sennor och Sennora äro de Characterer-
 som tillägges alle, så hogre, som lägre, och när
 man nämner ens namn, så måste Don eller Don-
 na alltid sättas före. En Spanior, churu ringa
 han ar, pretendorar ändå at heta Sennor, afwen
 som den bästa, och om det ej ar mera an en
 bonde, så tar han emot denne titeln såsom
 sig tilhörande.

Denna deras aregirughet, ar och
 orsaken, at de räknas alla handtwärk för ne-
 driga, och derfor äro utlänningar som meren-
 dels, som förestå dem, och mycket få infödda;
 de som i denne Staden wiskas, arbeta alla
 publick wid öppna dörrar, uti sine bodar, lika
 som Chineserne, som äro i understa wåningen
 at gatan, och ha intet warthåder inuti
 husen

husen, som hos oss i Sverige.

Jag mat och dröcker tyckas Spaniorerne vara mottelig, och njå sig mäs med allehanda gröna Saher och fäthwiltren öfwer att på Cadix gator med Olja stekes, och derigenom Skindom en sådan elak lugd förorsakar, så at en wisan deraf snart kan swimma. Man skall sellan se dem öfwerladda sig med Wijn, för det här finnes i de öfwerflöd, utan dricka de merendels rent watten. Uppå wardshusen förstå de wäl at laga mat, så at utlänningar som äro omkända öfwerflöd deruti, för penningar wäl kunna bli betiente, jads de sellan hjälpe äta af många rätter, hwarwid jag dock tror, at den här mykhet gångse penningesjukan mera är orsaken, än at de i wärket ädra återhälligheten; ty at begärelsen ej felar, ser man nog, när de få på andras betrosnad traktera sig, hwaru görer de gripa till; och utom dess skönjedet af deras mykna smut, som merendels gör ut på deras formenta wallefnad i mat &c. och hwarom öfwerallt nogroliga Historier finnas; dock detta bör förstås om de nationelle Spaniorer, och ej dem som från andre Uken inkommit och här satt sig ned, samt utgöra mera än hälften af denna Stadsens inbyggare.

Jöfwiigt äro de medelmättigt höflige emö — frammande, samt weta wäl at taga sin respekt i åg och wisa sin öfweritet; ämtrönt de hjälpa tyckas wara mykhet andäktige i sin religion, så tala de ändå ej at andre wisa någon föräg

emö

emö
fore
af,
orv

more
hwilt
gator
Lad
hwilt
som
den

ligt
från
Kall
wara
från
mån
för

i
för
des
berg
på
jem
XII

emot den samma. *Musique* lara de ej wara galne
fore, åtminstone hörde jag inder ma³larstycke der-
af, och twas deras Sång angår, så war den i mine
öron, ej synnerlig behagelig.

I Cadix brukades mycket Sällan hästar, utan
merendels mulasnor, som wäro kallade *Borichor*,
hvilke med allehanda bördor belastade dretwos ibring
gatorne, och gafs ett försmädeligt Skrik ifran sig.
Ladwagnar eller Karror drogas med mycket höga
hjul ^{2 drogg} af Oxar, och wagnarne hade inga kutschaten,
som hos oss, utan kutschren som körde, red alltid uppi
den wänstra hästen.

Denne Staden war och upfylld med ett anse-
ligt antal Inwanare, så wäl af Spaniorer som de
från Irland och Scottland ofwärflyttade och så-
kallade *Jacobiter*, afwen som och Fransöjer, —
warande en stor del af den militz här lag i *quarmission*
Fransman, hos hvilka jag ej kunde finna något
märke, til den så mycket ömtatte antipatien,
som skal wara emellan dessa och Spaniorerne.

Til flit förqates ej at märkas, det annu
i Cadix Ses de metall stycken, som af det härwies,
för några år sedan förwlyktade och til Swerriet
despinerade Swenstra Sjöppret Sverige blifwit
örögade, och ligga en del, jämte ett par mörsare
på ett batterie inuti staden, och 6 stycken
jämte en mörsare med Salig Konung CARL
XII^{tes} inbundna namn och årtalet 1718, utanför

ät Sissidjan, obruktbare och fullargade.

Den 17^{de} Martii, under den tid wi lägo
uti denne Bay, anbrase här Högloflige Com-
pagniets, andra i ör utsända Skepp. Freden
hållat, som gått 22 dygn efter oss ifrån Kongo
och passerat igenom Canalen, hvilket wi wis
ankomsten med 6 snott Saluterade; och den
21 i Samma månad kommo 6 styck af de
flora Spanstra Orlogs Skeppen tillbaka, som
den 3 gingo hädan, at beledsaga de til West-
Indien gående Kjöpmans Skepp, til Canarie
Öarne.

S. V.

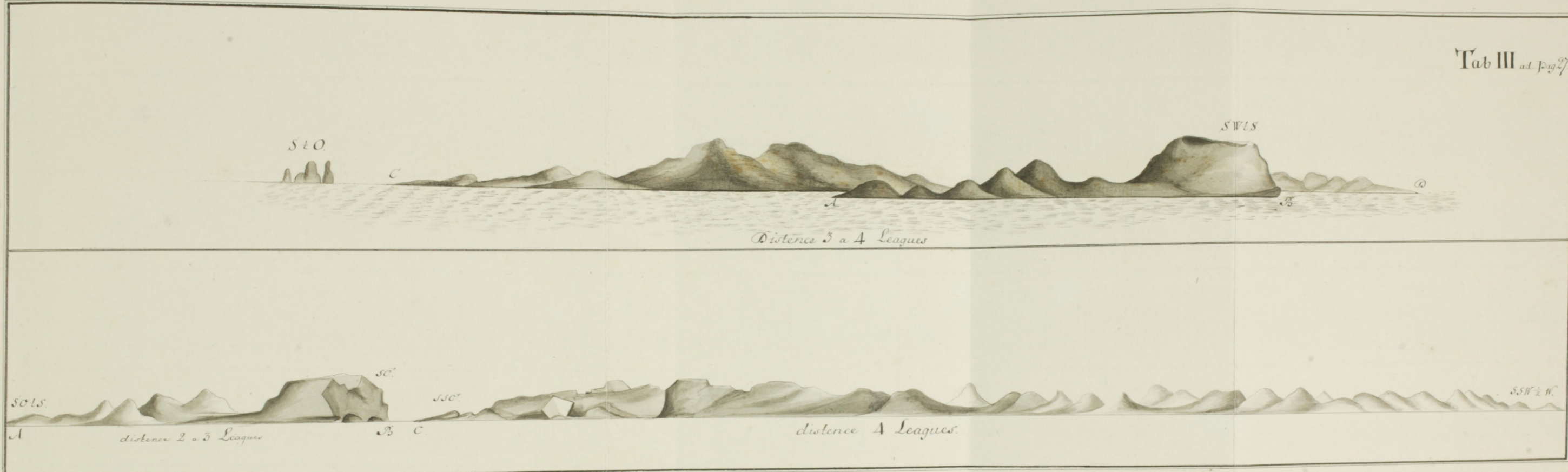
När wi stände uti Caelia warade til den
28 Martii, då wi tyffade ankar och med en
hemmelig Contraire Wind gingo dädan, hafwän-
des förut inbehömmet alla erforderliga nödwen-
digheter för Resan.

Så snart wi kommo utör Bayen fingo wi
stråat en mera favorabel wind, som jorde en wä-
ker wädorlek Continuerade, utan någon emellan-
kommande Uemarquabel omsändighet, til den
1. April; då ett Skepp blef observerat som lag-
emot oss, och i början togo för en Sirofware, emellan
wi nu wore uppi den höjden, man borde frugta
för dem; men Sedan wi d anmaltrande befunns-
wara ett Engelsk Orlogs Skepp, som af två des

til ofsvimbord förmannde Officerare Sades heta
Kriestwor, och föra 40 Canoner Samt Commenseras
af en Capitaine kallad Obragen.

Den följande dagen blåste Winden temmeligen litet
och Variabelt; afwen och war wädrät mynnel' hett; den
3 April kl. 5 om morgonen sågs land utaf Canarie
Öarne Allegracia och Lancorotta, som wij Seglade
temmelignar intil, på en Swenska mils distancie
ungefärligen, och föresälles deras propeller i hösta-
ende Rätning, Sådane som de woro då wij just
hade dem på sidan om ofv. Allegracia war-
titen och besöds utaf bara sten och sandbackar,
utan at märke til något epont kunde synas, och
syktes dejs högsta kulle se ut ytterst på den
Sydliga kanten se ut, som den försoom warit en
Vulcan och sprutet eld, emedan den hade en wid
och temmelig Swart öppning ofswan på. Lancorotta
läg längre bort och wiote sig bergig och ojämn,
Samt nog större än den förra. Wij passorade
dagen derpå, eller den 9. Fortäventura förbi, på
en lengd af 4 Swenska mil ifrån ofv, och blejwo
den 11. om morgonen warse, Grande Canaria och
Tenoriffa, de twenne fjörta och Sydligaste af
Canarie Öarne, som ligga mitt emot tuowandra,
dock så, at distancen emellan, formerar ett temmelig
wid fund; af 4 Swenska mils breds wid lag, der-
igenom wij passerade. Grande Canaria, som
gijwer alla de andre Öarne namn, hade wij på

Wenstor



ÖARNE ALAGRANCA occi
LANCEROTTA .
A. B. Alagranca C. D. Lancerotta.

wenster om oss, dess land war ganska bergigt och högt, så at fjärrne gingo anda ned och betäckte de blåa och spetsiga bergstrullarne. Tenoriffa syntes deremot ej alldeles så osämn, dock felades der på ej eller några berg och höjder, besynnerligen fick jag derstädes se, det så wida bekanta och för sin högd af så många Auctoror omkryfna Tico de Tenriffa, som en del welat hålla för det högsta i Werlden och beretta smola wara några mil högt. Det war med moln öfwerhölet i tie solens uppgång, då des spits wide sig i form af en Conus eller det yttersta utaf en Torkersopp, helt högt öfwanfore de nedra fjärrne eller molnen, hwilka så alldeles betäckte den öfrige delen, at man knapt skulle kunnat trock, det något berg war nesänfore. Den nämde toppen som syntes war helt hwitrandig och gläntande som silfwer, när Solen sjen der på, hwilket en del trodde wara gammal Snö, som ej kunde smälta, för den starka Kölden på des högd smal finnas, och andre höllo fore komat af Strålarnas Reflexion. Om ett par timmar förtog Skyn alldeles prospectten, och wij sågo ej det ringaste mera derutaf, så länge landet war i sigte, afritning här på, afwen som Grande Canaria, wisar Tab. IV.

Den 12 Apris, beqynte den beständiga Nordöst Winden at blåsa emellan 26 och 27 Graden af Nordlig bred, och continuerade intills wij woro på 6 grader norr om linien. Af alla resebeskrifningar och Relationer ar nog bekant

huru emellan Tropicus stadse ett och Samma wader
 blåser, nemligen N. O. Nörd om linien, och S. O. S. S.
 ifrån 1, 2, 3, 4, grader Nörd, till 25 å 27. ditto syd
 om aquator. Orsaken till denna deras oöfverandertlig-
 het, hafwa wäl åtskillige budit till å undersöka,
 dock twiåda de mässå Naturowännige annu derom,
 och är en sak som derfore temnas till deras vidare
 ompröfwande; Hwad wår reisa beträffar, Sa-
 passerades den 14 April Tropicus Canori, den-
 15 dito woro wij mitt under Solen, då hennes af-
 wikning ifrån Aquatorn war 14 $\frac{1}{2}$. Grader, och den
 5 Maj om morgonen under equinoctial linien,
 hwarwå alla, som den ej förr passerat, eller gam-
 matt Sicbrück måste pligta eller hönsas, som
 sjömannorne det kalla.

De märkligaste itta Naturens underwårth,
 som på den nordliga sidan forekommo och bestodo
 i en hop fiskar och foglar, owanlige uppå wåre
 ordrer. Å de förre woro i synnerhet de nog bekrande
 flygande fiskar, som alla relationer omtala och
 afrita, åfwen Boniter, som äro goda å åta, samt
 Hajar, twilka för sin glupsakhet, fastliga gap
 och wassa tänder, twarmes de åttagjörå
 twåd dem forekommo, och derfore mes smal
 kallat sjöwundar, å dem följde stundom hela
 hopen eller Skeppet, och fångades en och annan
 som woro ansewigen stora och hade ett mycket
 groft och tranigt kött; Turnlare; Delfinor,

och



ÖARNE GRANDE CANARIA oct —
TENERIFFA.

och jag wet ej allt hwad för diverse forder jaggs
 i hring Skeppet i wacker wader; men begynner
 tigen flod förbi ett slags fisk eller Söduor, som
 jag ej kan påminna mig, at förr hafwa hörd
 talas om, och tyktes stå lika en liten haltmans
 öfwer wättnet, af en blekröd eller blåagtig Coleur,
 samt af wære fisman kallades By de winds
 seglare, och på Holländska Besanties, wisandes
 sig endast som jag öfwerwade på 8^{de} 9^{de} 10^{de}
 och 11^{de} Graderne Nord om linien, utan at de på
 något annat ställe sedan mera jaggs, som
 större delen af de andre namde fiskar, som
 funnos öfweralt, så wal på denna som andra
 sidan om Africa. Af de foglar wij såga
 besawar wände förekommo en stor Swarta och hwita
 under bükten, med Spetsig Pier och tanga
 wingar, på Engelska Man of war kallade,
 jemwal Tropic foglar, som ha en tong utstä-
 ende fröder i skerten och deraf igenkännas,
 utom Bobies, Silfworfoglar, Albitroffar, med
 flera andra, hwars beskrifning den föresatta
 Kortheten ej tillåter at anföra.

Den 1^{de} Maii hade wij den olyckan at war försång,
 jemte storbramösing gingo öfwer bord för en
 hastigt kommande by, i hwilkas ställe dock
 nya den påföljande dagen åter blefwo upsatte
 igen, och den 1^{de} på serades tropicus Capricorni
 hafwande wij, utom de öfwannande fiskar

sedd

Sedd åtskillige så kallade Nord Capare, som äro
 en sort små twalffstnar, af 2, 3 och flere samnars
 längd, hwilka skundom hela två dagarne följde
 med Sneppet, då de genom et hål de hade tippå
 hufwudet, & sprutade med en förunderlig force
 wätnet i wädbret, lika som åtskillige watten-
 kronor eller jettes d'eau, warit omkring oss,
 hwilket sågrätt ardigt ut.

Då wij wore under 29 å 30 Graders Sydlig
 högd, fingo wij uti anseelig myckenhet Se en
 sort foglar, som utaf wåre Siöman kallades:
 Caps dufwor, efter man ej ser dem för än på
 samma högd, som Cape bonne esperance wid-
 lag, eller något derofwer, och i storlek jemte
 skapnad temmeligen likna land dufwor. Se
 tillwa uti Resebeskrifningar, gementigen
 intades namde, hwilket namn de och med själ
 fördiena, emedan de äro helt brokige och lekasom
 målade. Capitaine Dampier i sin Rese-
 beskrifning til Nya Holland, har baelc afritat
 och utförligen beskrifwet dem, och deras sär-
 skilte forder, wij blewo dem warse på 39 å 40
 graders Longitudo wester, och öfwer 80 dito
 öster om goda förhoppnings üdden, som de
 skändigt wiste sig för oss.

På 25 graders Sydlig höge, uphörde Sydost Winden eller papaten, och wore vindarne härifrån, anda intill Cap variable. Om natten emellan den 14 och 15 Junii fingo wi grund, med 150 famnar, på banken som sprüiter sig ut ifrån Cap bonne esperance, och den 15 råtrade wi ett hemgående Hol- ländiskt Skepp Batavia Kallat, Commenderat af Capitainen Gerdt van de Leuw, hwars ensa- styрман som varit i år uti Canton, berättade, det ett Swenskt Skepp lag där öfwer, och at 3 wore hemgångne at Sverige; de togo annars öfrefhemåt med sig, och när wi skildes at, Saluterade öf med 9 Skott, hwilka wi med 8 betackade.

Det bör observeras, at denne tiden på året, som här är winter, gemenligen Wedan wädrer bläser på höjden af Cape bonne esperance, och några grader Sydligare och det så starkt, at wi hela resan ej hafst Sjöfware Wind, än nu emellan Caps bank och ön St. Paul, som lages at- liggja i S. Latitudo 31: 55, och öfwer 53 grader i longitudo öder om Cap.

Den 15 Julii passerades åter Tropicus Capri- corni, 55 dygn efter det wi Sidst wester om Africa farit öfwer densamma, och samma dagen började S.O. winden at blåsa. Den 17 hände den olyckan, at gäspen Toran Neumarkts föll af bramrån i Sön, och anspont jollen blev Braac utsatt, war för den- starka Sön ej möjligt, at kunna hjälpa, in- nan han gick under.

På denna Sidan utaf Tropiken, wiste Sig Samma
 slags Foglar och Fiskar, som wedder om Cape, jämte
 några andre sorter af de förra, hwaraf ibland fångades.
 Den 22 Julii om morgonen bittida sågo wij åter ett
 Hollandstr Skipp, som kom Seglande Samma
 Gator som wij, och Kl. 6 när det blef tiuare
 syntes landet af ön Java, Sen wi på 31 dygn
 seglat från banchen utaf Cap, och ej Sedt något
 land på 101. dygn, nemligen ifrån den 11. April,
 då wi Sids förlorade ur Sigte, Ön Tenorika.

S. VII.

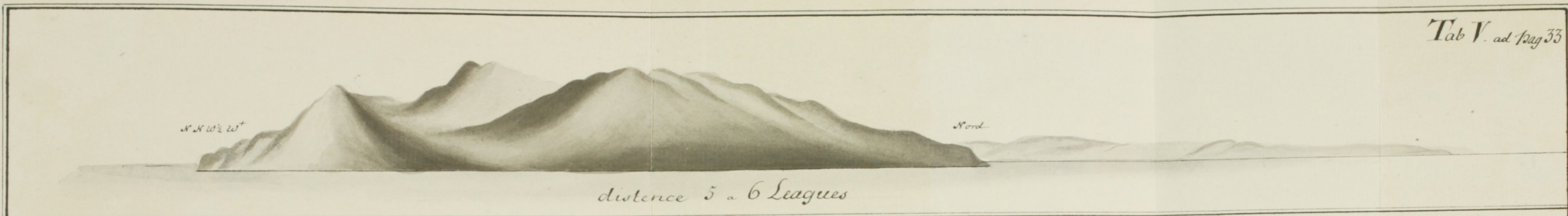
Wid närmare annalkande, intil landet, samt
 det wi wore något ostligt om Java hufwud och
 pejlades Wincoopers Bary i N. W. ifrån oss, därpå
 wij eftermiddagen fingo i Sigte Trovors och Clappers
 Oar; den förra syntes låg och jemn med små strog
 på, och den Senare afwen Prognusen samt tem-
 meligen hog, besynnerligen uppa dess wästra anda.
 de tyktes wara en Swens mil wid lag belagne ifrån
 landet utaf Java, och distansen emellan dem begge
 kunde räknas inemot 2^{te} mil. Den 23 om
 morgonen syntes yttersta udden utaf Ön Javas
 wästra anda, som är ett hogt berg, hos Sjöfarande
 bekant, under namn af Java hufwud; dess afri-
 tning nord ifrån Skippet föresdeller hogsående
 Tab. V. pag. 33. på 2 swenska miles längd ifrån

Skippet

N. E. W.



I



Så representerar sig landet, Straet innom Java Hufwud.



JAVA HUFWUD ^{och} LANDET DER INNAN FÖRE .

Streppet, och då wij kommo närmare intill, fram-
tydte gröna landet, så wal utaf Ön Java, som
utaf den twärdförer liggande Rinie Island,
eller O, och kommo wi då in uti det så behanta
Sundet, eller Sunda.

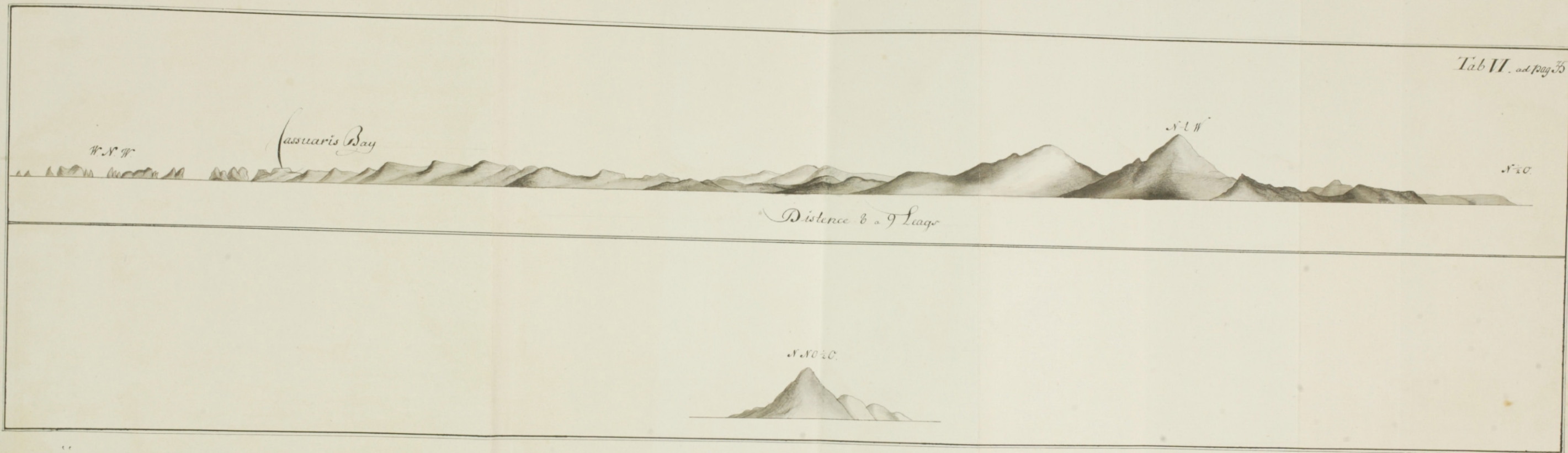
Detta Sund som öppnar på passagen för de Sofarans
til Osiens mest östliga länder, kallas det Sunda
Sundet, och de tre nästomliggande stora Öar:
Java, Sumatra och Bornéo, de Sundaöarne, —
antingen at Sundet fått sit namn utaf dem, eller
de af Sundet, hwilket än är osäker, Men en del
mena, at Staden Bantamshamn, som de Saga-
kallas Sunda, är ursprunget til detta namnet.
Det börjas wid det omtallda Java hufvud och Rinie
Island, emellan hwilka ingången är på 6³/₄ gräds-
syd latitudo, och sträcker sig i NO: emellan Java
och Sumatra in til hufven af Bantam på 90 öst-
gräds mil, eller 1¹/₂ grad. När man seglar härigenom
håller man sig gärna under Javans land som
här går temmeligen öfvert, och utsträcker sig i
åtöfverliga uddar, emellan hwilka stora Bayar
eller Wikar äro; warandes annars rätt grön och
wachterd, och med Srogghett lätt bewäxet, fast på-
somliga ställen och så höga berg finnes —

Emellan dese första och andra udder, formoras
den så kallade New Day, i hwilken gemenligen
alla hängande Öst Indiska Strepp antwa wid den

deruti Situorade tillä On Nio Island, til atournera
 sig med watten för resan, som här på landet får rätt
 godt; och twänw öfwar ligger Rinne Island, den största
 af alla öar i detta Sund, som är frogruuen och mycket
 vjunn, samt temmeligen hög på nordra ändan,
 men deremot lägre på den andre kuben, utom
 hwilken en twoper små Spetsiga Klippor stå öfwar
 wättnet uti en rad efter twaarandra, som denne
 utritning, mitt för On öföagen, utwidar.

On Gracatou ligger mitt emot tredje udden
 af Java, och består af en hög Kulle, som till snarhet
 aldeles liknar en af de stora Konungshöggarne
 wid gamla Upsala; och den wiken, som går emel-
 lan 3^{de} och 4^{de} kuben af Java, kallas Peppar Bayen,
 af de på landet belagne höga Bergen, i södersten
 Peppar bergen nände.

Klⁿ. Om afsonen anbrades uti 20^{de} Januar watten,
 inunder det landet af Angri, som är Situorad emellan
 Java 4^{de} och Angri udde eller point, twarwids
 observerades, det Strömmen Satte helt Skarvet under
 Wester; och den följande morgonen eller den 24^{de} när
 Anbrar lyfades, war vinden så liten, at den med
 möda kunde stoppa emot strömmen, därför utan
 at hafwa Synnerligen avancerat, det åter efter
 midnatten 2^{de} andra gången den dagen: kl. 4. p. m.
 måste fallas uti 30^{de} Januar grof Sandgrund, när mitt
 Landet,



ÖARNE PRINCES EILAND

Octo

CRACATON.

Obs. När Prince Eiland på denna distence bär Sätunda, har man JAVAS andra Udda -
uti N^o och New Island uti W^e

landet, som stod fullwaat med Cocos och andre tran.
 Om twäre i wägen, af sin Situation, efter den ligger
 just i passagen, så kallad, bar N.W. ifrån oss, war-
 mycket ojemn, men helt grov, och Topponhöttie,
 eller som Engelsmännen namnan the bottom, samt
 Brabands höttie, på Engelska the Cape. Som are
 små kläbrige bar eller Klippor har belagne :) -
 lägo da den förre i N.N.O. och den senare i
 O.N.O. ifrån oss Situerade.

Så wäl den 24, som följande dagen, syntes så-
 snart det mörknade, eldar, som lysde öfworatt ifrån
 landet, twärmed Tawanerne wille fördrifwa ifrån
 sine Boningar om nätterna, Tigrar och andre
 wildiur, som här i myckenhet finnas, och sägas
 try för det som lysor. Efter wädret war stillt och
 wi den 24 ej stort avancerade, utan snart lägo
 stilla, så kommo Tawanerne ifrån de omlyggande
 brandor om bord til oss. Deras batar de foro på wör
 större delen helt små och ganstra smala, samt
 spitsige i båda ändarne, och merendels er en
 stoth höltäse; de büro knapp två man, och hade
 en strällning paralett med väten, som på ena sidan
 läg ut i wättnet til at höllan üppe, så den för sin
 smalhet ej strulle förläpa, warande örörne som
 små snöflor gjorde, twärmed de som suto üti
 mycket förläplade i wättnet, an på den ena och
 an på den andra sidan; en del woro större med
 segel utaf mätlor üppå, samt Ordinar som wöre
 batar ihopswrade utaf bräder, och de Tawaner -

Som

Som foro یتی dem, och tronnos til wårt Skepp woro
 af en medelmätig Statur, sågo temmeligen fetta یت
 och hade en Köppar brun hy, med bröd och merendels
 brübrigt hår, som war Swart lika som Snagget och
 Ögonbrynen, bred och platt näsa, samt stora öron
 och läppar, hwilka senare woro på en del röda, liksom
 de warit med mönja eller Linöber beströkna, hwilket
 Kommer af den mykna Anang de tugga, som
 är en Compositiv یت af Areque kärna, som till
 sig har och Betel blad. Denna frugt de kalla Arequa,
 är liten och rund, liksom en Pomerantz, med samma
 Coleur, och innehåller en kärna, som till figur och
 storlek aldeles ser یت som ett muskot; یت af denne
 kärna, tages en fjerdedel, och jemte litet kalk af
 en sort müsplor, legges in یت gröna blad af Betel
 och tuggas så tillhopa, hwilken massa kallas:
 Anang, Tjunang, eller och af bladet som är یتom,
 Bette, eller Betel, warandes i bruk hos alla Ori-
 taliske nationer. Det har en Sharp Smak och
 stral förordsa en god lukt; färgar läpparne och
 spotten på omtalte sätt, samt Snammor aldeles
 bröd och Swartar tanderna. Hvad för öfrigt
 Tawanernes Klädebragt angår, så gingo de
 jag såg, helt nakne, och hade ej mera än ett
 echarpe i kring lifwet, och somlige ett klade om
 hufwudet, af blå- eller röd randigt Bengaliskt
 bomulls larft; de som tyktes wara former an

de

de andre, bråkade en öppen nattrock, hwilken räckte Sitta
 till knän, af samma sorts tyg, och hade uti Eckars Knip
 pet, som war som ett bälte ihring lifwet, en pal
 rostig darr i en tråstida, dormes de pralade, ädr
 och ihring hufwudet så mycket af det randiga beren
 larfvet wehlat, at det såg ut som en Turbidit, som
 tworbant; en del af dem hade smort Klappor olja in
 i synen och på Armärne, samt bröstet, antin
 gen at de inbillade sig dermed wara synnerligen pia
 granna, eller at de gordet för annan orsak; Eld
 men de tuktade så illa deraf, at man ej utan my
 wänjelse, kunde komma dem nära. noga
 horn

De förde ombord till oss allehanda förfröning, -
 som Höns, ägg, snilpaddor, brunt Socher i små
 runda Kåkor, och åtskillige frugter, hwilka endas
 wanka i det warma Climatet, och wore Cocosnötter,
 som de Kalla Klappa, eller Clappornötter, och
 nog äro bekrante, afwen som Caplimusor, hwilka
 äro nästan stora som pompor, till form och lugt som
 pomerantzor, och af en Citron gul färg, med rödaktig
 kött inuti, som Smakar södwort och förfröande, -
 samt har ett mycket tiokt snal utihring; Platoc
 Wang, en dol, gulaktig och till figuren aflång, war
 frugt med ett tunt löf snal utom sig, som wäxer M
 på temmelig höga träd, hwars stammar äro lösa som
 Kolhöchar, så de kunna ätas af får och andre
 kreatur för föda, och ha longa, spetsiga och
 temmelig breda blad, som i form af en Körna
 antk

Sitta

Sitta op i toppen, och wäcker fruchten i Klaxor eller
 Knippor inom dem, liknande annars til figurören
 palmträn; depe pisangbladen äro också helt rätt
 ädriga, och dela sig efter samma ädror emod win-
 teren, så de se ut som de med Sax woro klippe
 som frantsar; med åtskilligt annat. De wille
 inbet hafwa andra penningar derjore än hela spanna
 piastrar; men om man wille gifwa dem gamla linsigg,
 Eldstai, Speglar, Nalar och dylikt, så togs de det
 mycket häre emod; De talade maleiska och hade ett
 mycket roligt utpräki; sägas annars wara den Ma-
 kometanstra Religion telgijne och äga åtskillige
 Mosquer, fördelas äfwen i wispa diotricter, som
 hwar och en äger lit öfwerhufwid, som Skipper rätt
 ibland dem, samt opbar och til Rådet i Batavia
 afsworerar, den ärlige Skatten som de äro pålagde
 at betala til depe sine länshorror, Hollandarne,
 til hwilka mås hela Sawanstra landet är Skatt-
 skyldigt.

Den 25 Julii om morgonen tyflades ankar och
 war mås frilt; Kl: 10. f. m. hände den olyckan, at
 Matrosen Petter Krisman, som öfverfligen följde
 med snoppet ifrån Gotheborg och i Cadix först-
 blef fortlyrd, föll af sidan i sjön, och af den partra
 strömmen strac drogs under wättnet, framt man på
 på vgnablehet, bod til at hielpan. Eftermiddagen
 ankrades i 20 famnar watten, mitt för Nord Island,
 som

Som ligger under Sumatra landet, och är en
 jern med grönna tran beväxten C, warandes wi
 nu utur Straet Sonda, och den 26 jingo wi
 i Sigte Barne två Broder, som af sin likhet på
 et par Swenstra mils distancie fadt det namnet,
 nar wi kommo dem litet nar. Sågo de någods olika
 ut, efter denne ritning Tab VII. fig. 1. och woro full-
 växene med små grön Snog. Kl. 3. p. m. måste
 ankar fallas, efter winden war så liten, at den
 ej kunde stoppa den Starna wedliga Strömen här
 gick, och tyflades den 27 igen, såd wadret war
 ej blåst för och strömmen satte oss af emot Westen,
 Middags tiden sågo ett Snepp efter oss, och qual-
 ten anbrades i 7 famnar grund. Den 28 blåst
 litet oss och wi jingo i Sigtet det Sneppet wi i-
 går blewo warde, som fante wara Högloflige
 Compagniets Snepp Freden, derfore Segel min-
 skades at wantat in, och anbrades om aftonen
 Kl. 6. tillika med det samma i 6 famnar tergrund.

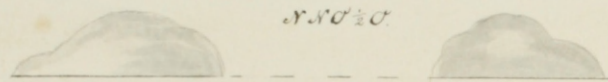
Wi jingo då horta, at de den 10 April gadt efter
 Cadix, samma dag som wi passerat linien och
 en dag efter oss, kommit in i Straet Sonda.

Den 29 om morgonen tyflades ankar uti
 Compagnie med Freden och sågo Lucipara, som
 är en O, belägen juöd uti ingången af det Sund, som
 går emellan Barne Sumatra och Banca, des figu-
 ses Tab: VII. fig. 2. och synes helt Snogväxten och

vjamm, hafvande på sin venstra sida ett stort och lång-
 grund, hvilket til en del står öfver wättnet. Wij fingo der-
 på Sumatra och Banca i sigte, och kommo in i Straet
 Banca, hwareds wij om aftonen ankrade vid Carne
 Pulo Nanka, mitt i detta sund, under landet af Banca
 belagne, och derpå den 30. med en temmelig god wind
 avancerade til utgången af Straet Banca, fast wij för den til-
 stundande natten ej dristade oss gå längre utan måste
 ankra, efter wij ännu ej woro förbi den hemliga klippan
 Friedrich Hinrich, som just i des öppning i sielfwa far-
 wagen skal ligga i fann under wättnet.

Landet som wij sågo på båda sidor om öppna^{re}
 farwättnet i detta sundet af Banca, war ganska lågt och
 jemt, besynnerligen på Sumatra Sidan, samt fullväxt med
 skog; på On Banca woro ej flere än twanne högder, hwarast
 den ena låg just halfwägs i Sundet och kallades Lallaribang
 och den andra allerytterst på des norra Sida, Monjorn
 namdes. Det är annars mycket farligt, at segla igenom
 detta Sund för en obekant, för des många Banckar och
 låga wättn, besynnerligen som man i början måste
 hålla sig i 3 och 4 famnars wättn, till man kommer
 grunden förbi, då och det blir diupare; och har man
 ofta exempel på snopp, som har Stadnat på grund
 och med stor moda kommit af igen, som nu hande
 på hemresan med en Holländsk China farare, hwilken
 en dag efter oss kom der in; Strömen går och har ej
 mindre starkt an i Straet fonda och observerades, at
 den

Fig 1



distance 3 a 4 Leagues

O 1/2 N.

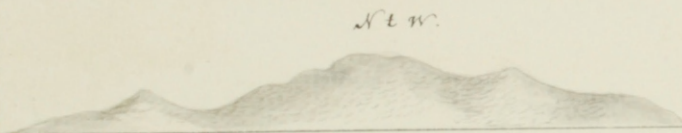


O 1/2 O.



distance 3 a 4 Engelska Milt.

Fig 2



distance 3 a 4 Leago.

NEN



NEN 1/2 W

distance 2 a 3 Engelska Milt.

DUBBLA PROSPECTER af ÖARNE TWÅ BRÖDER och LUCIPARA

den frindom satte S.O. och Skindom nordligit under den tid wij foro darigenom och lägo for ankar.

Den 30 Juli när wij annu woro deruti, blef wij warse under Sumatriske landet, en liten Watten-
huirwel, som syntes helt mörk, och hopahängande
med frijn och sträckte sig ned i Wattenet, der den wigade sig ansentigen ut, som en quass, och med stor-
färdighet drog det med sig upp; doch som åskan ju
i det samma dundrade, forgihr den, innan han han
blifwa något stor. Hollandarne kalla en sådan: Stoor
och desom fara i medelhafwet eller på straet: Travet
Engelsmannen: Vaterspout, Fransoserne Trombe-
de la Mer, och wære Siöman nämde den: en
Wattenhanga eller frjdrag.

Den 31 om morgonen, lyftade ankar och wij
kommo med en god wind, lyckeligen ur sundet af
Bania, samt med aftonen lägo öarne sju Isölander
kallade, afwen som Nulo Taija, och den 1. Augusti-
paperades linien andra gången, samt 69 dygn. Sedan
sedan wij foröta gången Wäster om Africa krytsade
densamma, at tala efter Siömans wis. Streppet-
Freden som war med i följe, höll af ifran oss,
så at wij om två dagar forlorade henne ur-
siget; imedlerid började nu S.W. Tapsaten, nu på
6 graders nordlig bred at blåsa, doch så at hastiga

Waderilninga.

Waderilningar eller byar och Stromkroknigar —
 esomofratt medföljde; hwarpa^o wij den 12 Augusti
 om morgonen, fingo Se ön de Prata, hwilket war —
 så mycket mera emot formodan, som den på de
 Ordinaire Siöchartorne, låg öfver grader —
 östligare nedlåg, än den nu sågs i warhet wara,
 Den war liten, låg, helt jämn med gront busage
 bewuxen, och hade på ena sidan ett långt ref eller
 grund; des^o veritabla situation efter actuat
 räkning och observation fants uti Nord Latitud^o
 20° 31, och Meridian distance ifrån Nonipin,
 E. 13. Oö. Den 14 Augusti om morgonen sågs
 ett Hollandiskt Skepp forut, och K. 6. Land —
 af Stina, samt ett par timmar derpå Compa-
 gniet Skepp Freden. Wij fingo med stor bewar
 en lots ombord, som följde oss innom Strö, emedan
 wij woro något öster om Carne Ladrones, och rätta
 inleppet til Candons Reviere, och ankrade enteligen
 K. 7. om aftonen, wid udden af Lantao eller —
 Tri fötter, som ligger twars öfver Macao, och —
 består af tri höga berg, deraf wij for bried, af en
 annan, och om Revieret kunnig Lots / emedan —
 den forra war bodgängen; den 15 måste ligga
 stilla då wäro Herrar Supercarguewor, med Echa-
 loopen gingo från oss til Macao, och den 16. kom

wel lotsen ombord, men wädret war mäs^s fyllt,
 at ej förr än den 20 om morgonen, ankrar falden
 wid Bocca Tigris, som är ett trängt Sund, bevarat
 på ena sidan med ett Batterie ned wid wattenet,
 på den andra, med ett litet oratt sten fäst, som
 ligger på en liten ö, derifrån wij fingo några
 Chineser, som skulle följa med Skeppet til det
 kom opp, hwar på den 21. Augusti om morgonen
 ludi tog, wij ankrade wid Hwampou, som
 är som en redel för Canton, och blefwo af alla
 der liggande Skepp saluterade; sedan war resa
 ifrån Sverige påsat, jämt uti 6 månader och 2
 dagar, och wij, under den tiden, att tilhopa råkna
 efter loggboken Seglat, 18182, Engesträ, eller 318
 Swenska mil wid lag.

S VII.

Hittills äro de märkwärdigheter, som under
 utesan blifwit beskrifna i acht tagne, förheligen
 anförde; nu födra omständigheterna, at någont
 tyffigare omröra, Staden Canton och dess Inbyggare
 med hwad derbil hörer, och derföre har jag til saken
 så mycket bättre förstånd, ej funnit orienligt, för
 lemna ett allmant begrep, så wal om Kjöparens
 China för sig self, som om dess indelning, be-
 senhet, och närwarande regering, med mera.

Chineserne kalla sitt Land: Schongpue,
 som wil säga Li mykret, som ett Rike, hwilket är
 Sin Öfverhet troget; och de Mogolne Tarbarer: Catai,
 samt de öfrige af de Östre Tarbarerne. Nican Coorri;
 utan at man har någon viss kundskap om rätta ur-
 sprünget af det namnet China eller Sina, som
 de andre Öst Indiske Nationer, äfwen som Europäer-
 ne nämnt; icke eller är manskrivare om detta
 Rikets älder: sig i dejs Historia finnas Printrar
 uppräknade, hwilka regerat så långt tillbaka, at
 om man följer den allmänna Texten af Biblen,
 sträcker deras Regements tid sig för Syndafloden,
 och innan Worlden blef bebod. Utan at derfore
 befatta sig med sådane tvifelige, och wisige Sakor,
 deruti Chineserne sjelfve ej äro ense, lemnas
 de til andras undersökande och ompröfande
 at Concilieras

Äwad sjelfwa det Chinesiska riket i allmän-
 het angår, så är det, det största och frugtbaraste
 af alla Orientaliska ländor och öder, och ligger
 ytterst på fasta landet i Asien, i ett sundt
 Climat i Zona temperata, emellan 20, och 40
 graders nordlig bred, hwilket man funnit wara
 fritt för alla smittosamma sjukdomar, som
 pest och dylika, som aldrig har hörts af. På
 Öne sidor, nemligen den Östra och Södra, är det med
 watten omgiffwit, och följer at nordliga tranden
 til

till stora Tartariet, som dock ifrån detta Rike är af-
 skildt, genom den bekanta stora muren twiitron
 Kejsaren Tsin Chi-Hoang, 220 år för Christi
 födelse, latit med otrolig kostnad af Pen uppföra
 och med en stor hop Skantzlar försä, till at hindra
 Tartarernes fröfwande in på dejs lander; samt
 at Wädder öfrentar tilhopa med det öfriga af Asien
 besynnerligen med Tibet, Ava, Pegu, Laos och
 Tsinquin. Til figurören är det nästan fyrkantigt
 och inbegripet inemot 220 Swenska mil i längden
 ifrån Öster til Wädder, och lika många i bredden
 från Söder til Norr, utan at räknna här till stora
 Tartariet, som till widd och storleken ej öjer det-
 något efter, och för ungefär 100 år, med China
 öfswit förenat, sedan den Tartariska Konun-
 gen Tsongte, samma Rike intagit och på sine
 efterkommande föröplantat. Utom dejs äro
 Corea, Tsinkin, Cochinchina och Siam med flera
 store Riken, på widd fatt Chinesiske Kejsaren
 strättwärdige, förordnande Han Ståndom deras
 Konungar, åtminstone Confirmerar dem i dem-
 wardigheten, warande dejs Riken obligerade
 at ständigt sända sine Ambassadeuror med
 Presenter till Kejsaren i China; af hvilka en nu
 under den tid jag war i Canton, ifrån Siam har
 uppehott sig, för at widd lägenhet gå öfwer til
 Peking.

Hvad rikedom i China finnes är otroligt; ty utom det guld och Silfver, som till myckenhet i bergen ligger fördolt, och ej får tas op, så samlas der tillhooja en stor del af allt Silfver, som ur de rika Americaniske grufworne utgräfwes, och utaf Europäerne ärligen dit föras, at emot des produkter bortbytas; landet är vickså i sig self så frugtbar och öfverflödande, så nästan ingen ting kan namnas, som der ej finnes, och räknas Kejsarens inkomster derföre af detta Rike, hwart år friga till 200 millioner Tael, emedan spratt betales till honom af alla Strog Waror, Landtjord, Strogar, Berg, floder, och in Summa af allt som rantar något utaf sig, warande afwen alla personer emellan 20 och 60 år gamle, förpligtade, at ärlegga en ärlig hufvudskatt. Antalet af Inbyggare är också andeniigt, at endast i China ensamt räknas så mycket folk, som uti alla Europaiske Riken tillsammans, och har uti den efterräkning, som Kejsar Banghi, i början af sin regering lätit göra, funnits här, Ellofwan millioner 52872 familier, Femtio nio millioner 788364 man som kunde föra wapn, utan at derunder begripa alla Mandariner, Bonxor, afdanade soldater, och dem som ännu ej nått 20 år; ike eller den ansewliga myckenhet, som bor på wattenet, och består af ett otroligt antal.

Hela detta vidlyfliga Riket indelas i 15 provincior; alle så stora, at de kunde passera forlagliga Konungariket. Deras namn äro: Tschu, Cheni, och Chanji, som sträcka sig till Tartariet, längs den omtalte stora muren; Changtong, trianong, Tschu Kiang och Tokien, wid det så kallade östra hafvet. Luangtong, Luangsi Yunnan, Setchuen på södra och westra sidorna, och Honan, Hwanguang, Kwoitcheai och Kianwi mitt i landet; alla dessa äro fulla med stora och med mörar omgifne städer, som snola wara 1475 till antalet; nemligen, 161. utaf första, och 1314, af andra och tredje ordningen, utom en ganska stor myckenhet stantiar, Borgar och Byar, som intet warn hafsa, och ej räknas for städer, fast somlige saken sagas äga en million inbyggare.

Hwar provinz indelas likasom hos oss i wissa districter, på Chinesiska kallade Fou, och deras Presidenter Tchi fou, som nästan äro emot wåre Lagmän. Fast det är en stor skillnad, i anseende till myndigheten och districtets storlek och af hvilka andra mindre districter dependera, Tschewi och Hien eller Hojen, twars administratörer tituleras: Tchi Tschewi, och Tchi Hien. Hög Chinesiska är så mycket som domare, och liknas wid Högdomingar i Sverige, och äro emellan Tchi Tschewi och Tchi Hien, någon differens

finnes, efter Somlige Sichi Hien dependerar af de fyre,
 och andre Stå blott under Vice Konungen i provincien.
 I hela China räknas 173 Sadane Jurisdictioner
 som kallas Fou, och 235 mindre districter Tcheou,
 samt 1173 Hien. Städerna delas också i anledning
 här af i tre sortor eller ordningar, så at de af första
 ordningen kallas Fou, hvilket försväres til deras
 namn, som Cheun Ten Fou, eller Peking, Triang ning
 Fou, Luang tcho Fou &c. de af andre ordningen
 Tcheou, och de af den tredje Hien, att efter Som
 en domare af den ena eller andra Sorten, bor i de
 hvar stad: dock måste man agta, at ej räknas Stä-
 derna, så många som dessa districter; ty i de fyre
 Städerna af första ordningen eller Fou, äro utom Sichi
 Fou, åtminstone en och ibland två Sichi Hien eller
 mindre Domare, innom Samma murar, så at om man
 wille talja dem särskilt, skulle af en enda kunnas göras
 tri Städ; deruti också en del Resande, som författat
 beskrifningar på detta Rike försedt sig, och deri genom
 mycket Sitt Städernas antal, emot det de i warhet
 äro.

Alla de nämde Domare dependera omelbundet
 af Vice Konungen i provincien, eller Gouvernörmyndet,
 dertil de höra, hvilken på Chinesiska kallas Tu-ij-
 jen, eller Tuin, och Som har wijsa höga Mandariner
 förordnade til sine Assessorer, öfver hvilka ännu
 är en högre Mandarin, som kallas Jongtau, under
 hvars disposition två, och Stundom tri provincier,
 eller om de för sin storlek blifwit fördelte, så många
 Gouvernörmyndet Stå, så at han åtminstone ande

har twenne Vicerois under Sig, öfwer hvilka han endas
i wissa Sakter, och ej som någon egentelig formän
har at Saga; ty Vice Kungen, och manner så wal-
som Jongrou, intet annat öfwerhäfwud, än de
Sex höga Domstolar eller Collegier, som äro i
Peking, hvilka disponera alla Sakter uti Rikhet.

Ut i China räknas egenteligen ej mera än twenne
Rikshandlar, nemligen Adelen och gemene man.
Under det förra höra alla Printrar, Hertigar, Grefwar,
Mandariner, så wal de som tagit afsted, som de hvilka
ännu siena, och de lärde som genom gått förra profwen
och äro som Candidater til Rikshysorne. Den andra
örningen inbegriper Kopman, Konstnärer, och dem
som idka äkerbruk, hvilket uti China hålles uti hö-
wärde och anseende, hafwandel man uti deras Historier
exempel på de tvenne Kejsare Chien och Yu, som
blifwit liksom Nestor i Polen, och Prinslau i
Domen, ifran plögen til Kronan uphöjde, och genom
sine exempel lemnat sine underwätare och efterkom-
mande kärliga efterörnen. Alla syster i Rikhet
föresås af de öfwanname Mandariner, som för-
tugiserne, och efter dem de andre Europaer så af ord-
mandare, befalla: hålla dem, eller efter Chinesiska
Lij, och uti Canton Laugie, hvilket äfwen well-
Saga så mycket som: Min Herre. De delas i
twanne sorter, lärde- och Krigs- Mandariner,
och ej ernesan ärdeliga heders titlar i China ej brü-
kas, och endas en rätt snappens merit reflecteras
uppå, så står ärans döer derstädes för hwar och en

öpen, som genom dygd och tapporhet, wäl gå in genom den samma, utan at någon wärdig förskriutes. Utaf de lärda Mandariner besättas alla civila Sytlor, och äro de fördelte i Nio Särskilte Öroningar, den ena öfwer den andra; och Krigs-Mandariner bestå af tri slag, samt förestå Officiers tjänsterne wid Armeen. Alla desse måste undergå en noga examen, innan de kunna komma til någon af desse grader, hwilken blir strängare ju högre Sytlan är de sjöla förestå, och blifwa de sedan så wäl föroringade, som uphöjde, efter sitt upförande som fortjänst.

Hufwänt öfwer alla dessa, så wäl adell, som menige man är Kejsaren hwars walde är fullkomligen vinstaränkt, och så stort, at han snarare wörkas som en Guds, än en Menistra; Dess titlar de derför gifwa honom, äro mycket hogtrafwande: Chin-hoang, den helige Kejsaren. Ten tse, himmelens Son, Van Soui, tjotusende år, och andre dylika. Om man skal tro Chinesornes Historier, så har intet riket på jorden undergått mindre förändringar uti regeringen, och ordenteligare omwäxlat Regenter, än detta, hafwandes det som de föregifwa i 4000 år, blifwit styrt af inhemstra Printrar; och rakna de en Kejsare som hetat Fohi, för första grundläggaren til sin Monarchie, ifrån hwilken de säga, at utan uppehåll 22 särskilte Familier, och af dem 234 Kejsare efter hwarandra settat på thronen,

til deß, at den Tartariska Konungen Å: 1644, inföto och bemächtigade sig Kronan, samt tillika gjorde en anda på Chinesiska inhemska regeringen.

Orsaken til denne Remarquable förändringen, hvarom ryktet afwen til Europa utsprikt sig, förklarar här i korthet at anföras. Bor derfore märkas, at Hong Tching, eller Hoai Tjong, den 16^{de} Decembris genten af den 12^{de} familien kallad Ming, war den samme olycklige Kejsaren, som genom sin stränghet och vändeliga girighet, gaf anledning hertil. Hans undersåtare, trotte wid deß Tyrannie och de många Swära pålagor, började öfweratt at knorra, och tillnade sig til ett generalt uplopp, under det at de Kejsarlike troupparne, lägo i fält wid den stora muren emot de Östre Tartarorne, som öfträttade i sin Commerce utaf Chineserne, hwarfore de ej kunde få någon ersättning, hade infallit i Leaotung med en stark krigsmagt. Detta kriget som i några år Continuerade, och hölt Armeen så länge öfrån Ribets hufwudstad, at den i nödfall ej kunde undse settan, jemte Chinesernes missnöje med sin Kejsare, upwachte mödet på en förwägen Chines, kallad Li iong, se, at han, för at profitera utaf Conjunctionerne, samlade sig ett antal Maliontanter, som inom kort, genom tillopp från alla orter ökte sig til stort antal, och med dern bemächtigade sig många

Städer

Städer, och hela Provinçier, hwiltra alla Han måsta-
 delen eftergaf utlagorne, och besatte med sådana-
 Gouernemånter som wore honom fullkomligen tillgifne.
 När han sedan tillräckeligen förstärkt sitt Krigsfolk,
 och röstat dem med stort rof, tagit af alla dem som gaf
 honom mindsta motstånd, förtalarade han sig sielf
 för Kejsare och marcherade directe til Residence
 Staden Peking; Orden war wäl befaßt, och hade en
 besättning af 10000 Mann: men dem wenighet-
 som dem omellan regerade, jämte åttvillige af de
 förnämste som han köpt på sin sida, utom en hop
 af dejs Soldater, hwiltra som köpman förtalade,
 smygde sig fört in i Staden, teltade så dejs företa-
 gande, at Han nästan utan ringesta motstånd, fick
 Staden in, och redan Marcherade til Kejsorliga
 Slottet, innan Kejsaren Houi Jong wiste af sin
 olycka, och såg sig lagenhet at kippa undan. —
 At undwika Segerwinnarens grymhet, i hwaro-
 händer at falla, denne olycklige Printo, frågade
 mera före, än sielfwa döden, såg han då ingen
 annan utwäg, sen alla Favoriter öfwergifwit
 honom, än at sielf beröfwa sig lifwet; I denne
 fortwiljan derföre störtat, gick han i en af sine
 trädgårdar, och Sen han med en sabel nedhuggit
 sin dölsor för sine fötter, hängde sig sielf up i
 ett träd.

Exor —

Efter des dö³ föllö alle till den nya legeringen³
 och war ingen som dristade sig, at mera stå emot
 tyrannen, än Ou fan quey, som war General för
 de Troupper, hwilka stodo wäl Tartariska Gränzen.
 Den nye Kejsaren Samlade wäl en Armée, för at bringa
 honom till lydno, och wö³ med godo till, at kunna
 förmå honom undergifwa sig Des wälde; men
 när det ej wille taga lag, lat han för des ögon strycka
 hans samla fader Ou, som Lioungtse fört med sig
 till denne expedition.

Oufanquey, så wäl af tröblek till fädernes Landet,
 som upretas till hämnd öfwer detta blodet, blef än mera
 uppland, och när han sig sig ensam wara förs wag sig
 tyrannen emot, resolutione at ropa den Tartariska Konun-
 gen till hielp. Yongte, som då regerade detta folkhet,
 samt ykte strax hertil, och marcherade mindre än tag
 af trop om några Rikedomar, samt fäst mera at utöka
 sina privata desseinor. Samma dag, med 20000 Man
 till des undsättning, hwarom, så snart tyrannen blef
 informerad, och fand sig oformogen at stå dem emot
 dristande sig ej i handel med twa. Så försökte Genera-
 ler, strykdade han sig i hast till Peking, tog da dlan-
 det prägligaste ur Kejsarliga Palais, satte sedan el-
 der på, och retirerade sig till Chenoi, där han så-
 fördolt sig, at man aldrig lidernera kunde utspåra
 des territe.

Således war nu denne fördrefwen och Chineserne

hade

hade Tartarernes hjelp ej mera behöf; men Hongte
 i stället för att springa sin armée, gick ändå till
 Peking, och blef som landets och frihetens förwa-
 rare där, med alla fröjdebetygelseser emottagen, samt
 wiste derjemte så intaga allas sinnen, at de sielsmante
 vudo honom regeringen, hwilken, ehuru Han för
 sit hastiga dödsfall ej hand siel emottaga, doch-
 tans tilfalle transportera på sin Sex års gamla
 son Chuntchi, som han lemnade under sin broder
 Amavans förmynderskap efter sig, och frædde
 detta år 1644, twar med börjas den 27 Kejsertliga
 familien i China, som kallas Tsing.

Den snickelige och tappre förmyndaren, förestod
 Regeringen med utroligt beröm, under Chuntchi-
 minderårighet, och wiste med en synnerlig färdig-
 het, at tvinga större delen af de uprättsige Pro-
 vincier under Tartariska regeringen, twarpå han
 gjorde sin brorson Kejsar Chuntchi siel. Så habilé
 at regera, at Han i kort tid wänd allas hiertan, —
 och blef älskad så wäl af Chineserne, som Tartarerne,
 hwilka båda folkslag, som förr syntes så stridiga,
 Han med mycken snickelighet hant temmeligen at-
 förena; doch warade hans regering efter Ama-
 vans död ej så mycket länge; ty Kejsaren lat-
 så intaga sig af en Tartarisk dames frömmel, så
 sen han taget henne efter dese mans död till ägta

och

och Han född honom en son; Samt strax derpå, jemte
den samma afflidit; Han hört derefter af Sorg bort-
brändade och anteligen dog, uppå sit 24 ålvers år,
til alla Sina undersåtares stora Särnad och Bērof-
welse, förordnande förut til efterträdare, sin yngste
son. Canghi, som då allena war 8 År gammal,
och Han hölt för spickeliga at regera.

Canghi eller Honghi, . Som jag hörde de-
kallase honom i Canton. Blef dagen efter Sina faders
död utropad för kesarare. Dess stora fortienster och
berömliga regering, hafwa ej allena förwarpat honom
sine grannars, utan afwen de Europäistie Prinsar
astirne. Han har och anteligen fullkomligen till
ständ bragt föreningen emellan de både Tartaristie-
och Chinesistie rikten, och trunnat rädhna sitt Herre-
walde sträcka sig, inemot 500 Swenstra mil i läng-
den, ifran On Hai-nam, til Tartariets yttersta
gränzor, och öfwer halfven så mycket i bredden.
At ständigt underhålla enighet emellan de två sär-
skildte Nationer, och anteligen formå dem at alseles-
glomma bort det de woro afskilde, så war afwen Hans
omworg, at uppfylla domstolarne både med Chineser-
och Tartarar, om hwarandra, tilaledes at förordna-
en likhet i Klädren och dylikt som tründe befrämja
detta andamålet, och satte sig så wal derigenom, som
sine andre nyttige förordningar, uti otrolig hvarlek-
hos sine undersätare; I början af dess regering woro
wel atskillige begynnelser af rebellioner, men de blefvo

i sig stillade. Den gamle Ousanguay, som annu-
 lefde, och ångrade sig, at han införet Tartarorne i-
 landet, Guds wäl til med en stark armé, at wilja för-
 söra, om de så lätt kunde drifwas ut igen; men-
 Han dog för hastigt, och fast des yngsta son Hongpa,
 blef af des medhållare förklarad för trejsare, så con-
 tinuerade det ej länge, ty han tog Sitt lifwet af sig
 Å: 1671. hwarpå äfwen de andre rebeller förfello.

Denne Trejsar Sanghi, är och den samma, som
 lämnat den allmänna handels friheten för alla
 Nationer, hwilken endas Portugisorne tillföre-
 nütit, samt förundt så stora Privilegior för den
 Christna läran och missionärorne, som förplantade
 den samma, utom andre, ej tillfylles bepriselige
 och högs gagnelige anstalter.

När Han regerat med oförliknelijet berom uto
 60. år, afled Han til sine undersätares, och de-
 Chinesiske Christnas stora afsatnad År 1722,
 i December Månad, 69 år gammal, och succederade
 honom des 4^{de} son, Jon tching, som redan
 nådt sit 45 år, och alldeles ej war någon gynnare
 för den Christna Religion; ty knapt hade han
 bestigit Thronen, innan Han relegerade alle
 Missionärorne i från Hofwet och hela Riket
 til Canton. utom några få som beholles wid
 Mathematica Tribunalen i Seking; hwaras
 ej eller gafs dem frihet länge widas.

1732, då de måste retirera sig derifrån och till Macao, samt på det fränjestå handlade med dem, som antagit den Christna läran och ej wille afstå ifrån den samma. Orsaken härtill, gaf merendels den orönghet, som upwäakte emellan missionairerne seltwe, jemt wisa Mandariners jalousie, öfwer den ynnesd och benägenhet, den afledne Kejsaren stadigt wiste emot dem. Sedan denne Kejsaren ej längre än i 17 år setat på thronen, lemnade Han det himmeliga 1735, och hän til efterträdare sin Son Kienlong. Som Chineserne i Canton hållan, hwilken ej skal wara större älskare af de Christne, än sin Fader, och därför nyligen lätit gå en hård förföljelse emot dem i Peking; Dess regering har och blifwit orörd af något buller och rebellion. Sin skal wida börja at gripa ikring sig, och blewo 1748, wid slutet af året, under mitt wistande har några skyldige rebeller utan för Canton exequerade. Denne Kienlong har warit 25 år gammal när han kom til regeringen, och som Chinesernes tidräkning är, ifrån början af kejsarens regemente så är detta året 1749; det 14 ifrån dess ankomsd till thronen.

Detta är egenteligen närwarande tilståndet af Kejsaredomet China, med dess regering, och återstår at berätteligen nämna omrora, hurulunda samma riket förö, för Europaerne blifwit kunnigt, och sedan besökt. Är fördonstrul utaf Historierne behandl,

at man uti Europa hafdt mycket liten kundskap,
 så wal om China, som det egenteligen så kallade
 Ost Indien, för än i slutet utaf det 15^{de} seculum efter
 Christi födelse; ty anströmt man förut fått waror från
 de orterne, som Speerier och dylitza, så togos de ej af
 Europäerne utur första handen, utan Venetianerne
 förde dem ifrån de Syriska och Agyptiske hamnar-
 ne, dit de genom röra hafwet til fins, och Sedan land-
 wagen blifwit transporterade. En Venetianisk
 Adelsman Marcus Paulus, hade wal redan år
 1270 wid lag i folje med de Occidentaliske Tarta-
 rer, som höllo på at intaga en del af China, fått
 tillfelle at genomfara någre af dese Provinçier, —
 hwilka han wid sin hemkomst beskref; men som
 Europäerne ^{de förste} swarligen kunde tro, at ett så polerat-
 folkslag, ett så stort och rikt samt frugtbar land, som
 af så wispa lagar styrdes, med mera han derom berättade,
 skulle ytterst i denne werldens östre del / i anseende
 til oss finnas; så togo de det mest alt för en pur-
 dicit, som Auctoren är sin egen trierna Spinnit,
 till anteligen Sedermora man i dese tider, lard
 känna detta stora Rike, och funnit det han
 intet annat framfordt, än det som uti warhet
 war Sant.

Portugisierne woro de förste, som hade den lyckan,
 at finna wagen til de Ost Indiske landerne, samt
 äfwen

afwen göra sig mästare af Des förnamsta städer,
 och handel, under sine berömde Ammiraler Vasco
 de Gama, och Alphonso de Albuquerque, den som
 trallad, sedan år 1497 de funnit wagen om Cape
 bonne Esperence, och anförde af Bartholomai Diaz
 passerat det samma förbi. Och aldenstund i början
 allt gick dem wal i hand, hwar de wände sig uti
 Indien, så dristade de afwen at besöka det wido-
 aflågsna Chinesiska Riket, dock icke som några
 segerwinnare eller pothande på sin magt, anstundt
 Indiska hafwet war fullt med deras Skepp, utom-
 såsom supplicerande, at få handla der. Som Chines-
 serne hafwa ända ifrån sin Monarchies början,
 utstättit alle Nationer från sine hamnar, och det af
 frugtan at utlänningarne skulle införa några nyheter
 eller förändringar i deras seder och kläder, hwilka
 de i så longliga tider höllit orubbaade, och derforre
 själwe fördt sine waror til de nästliggande orter,
 så wille de och så nu swäriligen temna dese til
 Indien nykomne gaster någon fritet för sin Com-
 merce i deras Rike; men andteligen lät de sig
 beweha at få wisa samtycke dertil, så Portugi-
 serne fingo lof at hwar år föra sine waror uti land,
 uppå den öde ön Sanaan, och upotapla dem der i
 hyttor af ris, utom at få bygga några hus, dock med
 wilkor, at Chineserne själwe, sedan derifrån skulle
 hemta dem, och derforre temna andra i stället. Sedes-
 mera ökte sig förtrödeligheten emellan dese två Nationer

så

så vida, at under Kejsar Hongtchi, eller Hiatsong
 11. ^{den} Regering, i början utaf 16 seculo, de Portugisiska
 handlande, kommo med sine Skepp intill Canton och
 Ningpo i Provindien Tchekiang, och Continuerade det-
 i en 50 å 60 år, till dess en Sjöfarande Schang-Si-lao,
 som war nog mächtig på sjön, dristade sig med sine
 Skepp opp i Cantons flod, och tog in Malao, som ligger
 nedanföre, samt belägrade seltwa Canton. Då fingo
 desse namde Europæer tillfälle, at sätta Chineserne
 i sin obligation; i då at de på Manderinernes
 bague anhollan uti Provindien Luangtung, bodredref-
 Sjöfarande, och ihial slögo dem, samt förlofsade dem
 beträngde staden. Till tacksamhet för denne gar-
 ningen, smackte Kejsar Hiatsong, at de Portugisiska
 skeppmännen Malao, som de omgöfwo med en enkel
 mur; men sedan fingo frihet ordenteligen befästa;
 när Hollandarne som 100^{de} år efter Portugisernes
 ankomst i Indien, hade intagit deras mästa orter,
 afwen wille drixwa dem ut denna.

Andteligen sedan den Tartariska regeringen
 war kommen på thronen, och Canghi eller Honghi
 den andra Kejsaren af Samma familia, fatt sit
 öfne i siltet för alla inwärtas bullersamheter, så-
 lemnade han år 1685 en allmän handelsfrihet för alla
 Nationer, wagtät at Portugisorne 5 år förut, år 1680,
 siltit en traktat med Hofwet, at ensamme få här-
 handla. Ifrån denne tid hafwa de mäste Europaiske

Nationer

Nationer, tid efter annan dit sandt sine Skepp, —
 hwilka äfwen frequenterat namnen Amoy eller
 Hiaman i provincien Fokien myktet; men Sedan
 godwilligt lemnat densamma, emedan Mandarinerna
 ne stegrade sullen på warorne, efter behag alt för-
 caesfwa, och Köpmännerne ej trunde förwäna alla
 dit kommande Skepp med tillräckelige waror, så at-
 derför en stor del måste ligga öfwer till annat lör,
 som M. Lockier, i sine observationer öfwer den
 Chinesiske handelen, indragne uti Th. Salmons-
 modern History, betygar. Considera här krejdar-
 Jon tehing, genom ett offentligt förbud uphåwit
 all Commerce dit, så at nu fortiden, Staden
 Canton är den enda orten i China, utom Macas,
 dit Europäerne få komma.

S. VIII.

Til denne Staden är och det som närwarande wisa
 med Skeppet Heppet blifwit förättad, och hwilken jag
 företagit mig i korthet beskrifwa, och som den är
 situerad, wäl 12 Swenska mil up ifran hafwet, wäl
 en stor flod, som har ett widlöftigt utfall, så fördras
 förut, at den omtala. Samma flod kalla Chineser-
 ne Sa, eller Taho; ty Ho är flod; och kommer ifran
 Provincien Quangji, gåendes igenom Quanghong,
 wäl hwars Hufwudstad Canton, den Sedan faller
 ut, och möter en annan ej mindre flod, som jemte denna
 tillhopa formerar där, ett ansenligt utlopp eller strömning

hwilken med en hop små Öar är upfylld, Samma
 utlopp är wid ändan hel widt och nämnes Houmen,
 eller Tigerhamnen, begynnande wid Öarne Ladrones
 i Nord Latitudo 22° 4' och sträckande till Staden
 Canton på 23° 20' samma bredd. Landet här
 har ingen ting mindre, än en behagelig prospect,
 när man först kommer in, ty der synas ej annat
 än bara Bergstrullar, stora Sandbäckar och höjder.
 Sträc innanföre de nämde Öarne Ladrones, som
 fått sitt namn deraf, at Siropware fördom på dem
 haft sitt hemwid, äro på högra handen tre höga
 Bergstrullar, som gå andä upp i skyarne, dem
 Chineserne Lantao, eller trifotter kalla; och twär
 öfver framwisar sig på en trulle, en liten Strant
 af den ofwännämde Staden Macao, som Portu-
 giserne rå om, och de Chineser som bo i Staden,
 och ej forstå något af Portugisiska, eller andra språk
 nämna Among och Amun; Samma Stad ligger
 helt nedrigt, och kan ej synas, utom någre enda
 hus, för de Öar, som gå uti öring, lika som i en
 Girtel, och twilka göra des hamn nog sakter,
 för de hårda wader som stundom blasa, besyn-
 nerligen den tiden, när Sapad windarne byta
 om i Chinesiska sijn; des fastningswark berättas
 wara i godt stånd, och med ett stort antal Canoner

Bewatt

besatt; men garnison, skall wara liten och under
 hollas illa, sen Portugiserna förlorat waldet i
 Indien. En Portugisisk Gouverneur halles
 också här, hwars wälde dock mycket är inskränkt,
 emedan Chineserna äro mästare öfwer att, besyn-
 nerligen nu, när en Mandarin, under hwilken dit
 omliggande districtet lyder, blifwit dit transportera.
 Fem Swenska mil wid lag öfwanför Macao, gör
 detta revieret trängare tillhopa, och formorar som
 ett sund, deremellan alla Skepp, som Mola Segla
 upp nödwändigt måste passera, och kallas af
 Portugiserna Bocca Tigris, eller Tiger mun; härwid
 hafwa Chineserna anlagt fästningswark; på höger
 et Battorie, som ligger lågt wid wattenet, nedanför.
 ett högt berg, och är af Sten med 12 à 14 stycke-
 gluggar, och på wensder uppå en liten ö, en oval
 stenschantz, med grönt boscaque omwänt, afwom nu
 gluggar, dock utan stycken på någondera; de se.
 hafwa fördom blifwit upförde, at hindra Siroffware.
 mera drista sig så långt opp, som de gorde under
 treisar triatsings Ugering, enar de belagrade Siada
 Canton, och med Portugisornes tillhjälp blifwo dadas
 drefne, som öfwanföre är omtalt; och tiena nu mera
 nästan ej för annat än Tullhus, dor alla in- och ut-
 kommande Skepp, måste wisa sitt frihets bref de-
 fatt af Siin, at gå igenom. På andre sidan om desse
 strantzar har man först landet helt grönt och wacker

för sig; hwarjemte passagen är mycket smal och grund,
 så Swära Skepp med sin last ej kunna komma öfver
 de tre principalesta Sandbanckarne, och innan
 man kommer opp til anckrarplatsen, passeras på höger
 förbi ett Torn af 7 Stagir, Leyontornet kallat,
 som jemte ett litet förfallit Batterie eller Kastell,
 står på en hög udde, bakom hwilken Cantons redde
 för de Europaiske Skeppen är, hwilken Hoampou,
 eller och af Europaerne i allmänhet Wampou kallas,
 och synes till Torn instängd på alla kanter, emedan
 deß situation är innanföre den nämnda riddan. At-
 skillige war, dela här floden i 2 eller 3 armar, hwar-
 ibland den så kallade Franze Island eller ö, fortioar
 at märkas, emedan ej allenast en liten stad eller By,
 ligger på deß Sydliga Sida, utan och åtskillige
 Pagoder af Sten upmurade der finnas, utom deß
 begrafwas de Europar derstädes, som dö i Wampou,
 hwarjemte är singularis, at på hela öa genom hönd
 blifwit stora högar och runda backar upkastade,
 som ifrån toppen til foten tillkom med trappsteg
 äro rundt om afolte, och med gröna träd, hatt kwi
 hwarannan äro besatte, liknande eller föreställande
 så många Amphiteatra, hwilka warheligen för
 en uptrömmen, besynnerligen sommarsiden förör-
 sakra ett behageligt anseende. Emedan alle frammande,
 som komma hit, och så behöfwa förse sine Skepp, tackla
 af dem, med mera, så har dem blifwit frihet lemnad,
 at på en Sandbanck som ligger twars öfwer Franze Island,

(Hwar

hwaremellan de attis Anchora, emedan knapt en
 Engelsk mil är öfver från den ena til den andra
 så upbyggga Bamboü och rislyttor, hwilka tralla
 Banchealar, dit de föra alt sit tågwarne, och
 gods de ej bruka medan de ligga i hamn; och ha
 alla Europaer lof hertil, utom Hollandarne, som
 säga förwarbrat den samma, genom det försök
 de förolat göröt, at willa öfverrumpla stad
 Canton, eller åtminstone bemäktiga sig de
 inlopp, och til den andan upkrastat en Skantz
 för sig. Jag frågade wel med flit i Canton här
 men kunde ej utopana Sammanhanget; ty Chines
 ne wiste intet at säga här om, och Europaerne
 som förtalde Saken, berättade endel, at det ena
 af Watten Kastellorne, som ligga utan för Canton
 skulle wara den fastningen de opbyggt, och andre
 påstodo, at temningar inemot Boïca Tigris af den
 samma an Säger, hwilka olika Relationor, jemte
 det, at jag i de skrifter, som widlyftigt handla
 om China ej finner nämnt här om, som de twif
 wels utan gjorde, om så förhållit sig, gifwa mig
 anledning at mycket twifla, om Saken så hänger til
 hopa; troligast ar wel det, at om de hafd ett sådant
 tilbud förhandor, otwifvelagtigt Chinesiska reg
 ringen alseles förbudit de se farlige gaster, all
 wisare Communication med sine lander. —
 Distansen ifrån Wampoa til Canton, tran
 raknas til trå 2 swenska mil wid tag, hwilken
 way

Wag alt godset, som til Ladning intages, måste
 föras med stora Chinesiska båtar, eller sampaner,
 som de kallas. Ett förebyggande understöp och prä-
 ctisering, är tre stycken Tullhus i wagen, det ena
 nedre wid Wampou, och de två andre upp i Staden,
 wid twilka alla förbigående fartyg frängeligen
 visiteras. När man far denna wagen upp ifrån
 Wampou, passerar twenne torn, det ena på höger
 på en liten trulle, bakom twilken en stor björ,
 och det andra på wenster högre upp. Chineser-
 ne kalla dylika Poata, och bestå de merendels af
 9, ståndor 7, men ättis udde, etagier, och Spitsa
 sig ihopa, ju mera de stiga i höjden, warande
 på alla fyra fenster för twar Waning, och öfwanpå
 som en Spira med taggar på Tjorne. Dessa torn
 brukas på teiga platzar och höjder öfweralt i Chi-
 na, sasom en dynerlig Lierat.

Swad annars prospecten utaf Stränderne här-
 omkring rivieret angår, har man orsak, at berom-
 ma dess angenamhet, och tilota at det har Sin-
 behaglighet sommartiden; dock måste en, antin-
 gen wara alt för intagen af präjudicior, eller och
 aldrig sedt något wackerö grönt Land om sommar-
 tiden i Europa, om man wil gorat til mahalost,
 och med Jesuiten Pere du Halde, i Dess description
 de l'Empire Chinoise kalla det, ett af nogsam-
 het förtrollat land, eller som Hans egna ord lyda:
 un paysage enchanté.

Om man skulle döma om fraden Gans
ansående och byggnad, efter dess renommé och ryk-
barhet ute i Europa, så kunde en lätteligen falla
den tankan, at den måtte wara en wacker och me-
stönna byggnader uppfyllt Stad, besynnerligen som
många Rika Köpmänner der upphålla sig, de som
namnte Mandarinerer utoi Provincien Quangtung,
den såsom dess hufvudstad residera, och alla utom
på China handlande Nationer, arligen dit utoi stort
antal, som den enda öppna hamn, utoi detta Rika
sig infinna.

Hwas beqwämlig- och Snön-tieten utoi dess
och byggnader angår, så wore wel förmätit at dor-
lasta och förkastat dem; emedan de ej likna wä-
stönna palais och Skott i Europa; ty den differens
som är emellan detta Climatet och det Europaiske
föror den nöwendiga skillnaden ifrån wäres Byg-
gnader med sig, som öfwer allt utoi Indien finnas
och skulle de på 7 Waningars höga hus, som äro
utoi Stockholm, och andre stora hufvudstader i
Europa, wara äfwen så otienlige utoi de heta städer
Chinesiska Provincierne, som doras öppne rum-
wore obeqwäme i wäres kalla länder; dock icke
destominore, som öfwerallt utoi China, de Princi-
mera fråga efter at rigta sig, än at bygga
prächtige hus, och de förnämnade, eller Man-
darinerne, at undwita jalousie och misförmä-
ning.

ej dri-
Krejs-
att öf-
fören-
inrätt-
nyhet-
ida
Seden
ej för-
af en
dero
Ja
Stads
nägra
eller
halt
åboda
hwil-
en i
sig,
der
begy-
at de
som
Man

ej drista, at utöfra sina bönningar / Som alla tiöra
 Kejsaren till / mera an wanligt, och utom des
 att öfverflod ar förbudit, och Chinesorne af na-
 turen bära så för wordnas för försädersna
 inrättningar, och afstrif för alla utländestra
 nyheter, churu fördelagtige de an wore, at de ej
 iida ringesta andring i deras framfäders beläder,
 seder, hushållning, och allt annat; så tran man
 ej förwenta sig, at här få se något prospect
 af en wacker Stad, efter det begrep, wi hafwe
 derom i Europa.

Så snart man trommer öfver floden, darom
 Staden börjas, wisa sig uti en gles ordning, bara
 några gamla förfallna hus, med små trappor
 eller broar utöfve, som på höga palas ar byggde
 halft öfwer wattenet, liksom en hop gamla
 äbodar i sina Städer hos oss i Sverige; bakom
 hwilka Stadsmuren samt några stora tran i
 en irreguläre ordning har och dar framstüta
 sig, och längre öfver mitt för Staden wid lag,
 der Europæorne gernerligen hafwa sine Factorier,
 begynna wel husen at se titet ngare ut, men utan
 at derigenom något mera öna des anseende, efter
 som samma slags Architectur regerar öfwerallt.
 Man skulle liksom afwen så mycket fela, om

en wille döma utaf detta Cantons första utseende, det
att i följe deraf woro lika, som om en, utan at hafva
sett någon af desse länders Städer, wille tro, at
de i skonhet kunde jämnföras med våra; emedan
hüsen inuti Staden, Swört de til byggnadsfetter
ha alla enahanda form, med dem wid stranden
sta dock i en mycket reguläre och tät ordning tillhopa
och äro måst alla af Samma högs, Samt med mätta
och wackra bodar upfylte, så at man ej kan neka
at ju äfwen det på wiist sätt, har sin behaglighet
med sig: och några wackra breda gator, jemte
åtskilliga Pagoder, eller Afguda Tempel, där-
finnas, som i Livator gå något ifrån den allmon-
na Architecturen, och så på sitt wis förordiana-
nagon, ej aldeles just osmakelig prydnad, som jag
i följande rader, med flere omständigheter får tillfälle
at wisa.

Denne widtberömda Staden, ligger uti provinzen
Quangtung, under 23: 11: Nordlig bredde och 3: 38: We-
ster om Pekings Meridian; niuter rang ibland dem,
som äro af första ordningen, och kallas utaf Chiniserna
Quangtshofoe, och äfwen Quangtungcing, som wil
saga så mycket som: Hufwudstaden uti Provinzen
Quangtung, af Portugiserna: Cantang eller Cantam
samt af de öfrige Europaer: Canton.

Tracten utibring den Samma, är mycket behaglig
och upfylt med wackra plantagier, gröna ängar och
falt, risåkrar, som 2^{de} gånger om året sä och skördas

och små lundar. Endast på norre Sidan finnas
någre få höge berg, hwars trullar dock med wächre
Pagoder och gröne träd stå fullwätte. Sijfwa Staden
ligger på en helt jämn plan, langs den i förre para-
graphen beskrifne floden Ja, och delar sig Sijfwa-
likavom uti 3^{ne} särskildta delar, nemligen först-
Staden Canton, som med murar är omgifwen; För-
städen som ligga utombiring; och den Simmande
eller flytande Canton, at jag så må tala, som inbe-
griper dem, som i små fartyg eller Sampaner, til-
ströligt antal bo uppå floden.

In uti den befästade Staden, få inga Europaer,
eller frammande komma, utan alla de Chineser som
ärna profitera af Europæiska handelen, samla sig i
Förstädren med hwad de hafwa at föryttra. Dessa
Förstäder utgöra wärheligen redesta delen af Staden,
hwilken de på 2^{ne} Sidor omgifwa; så endast ett stycke
på norra kanten ut at fältet är fritt; och äro de mera,
än halfannan gång större, än den Samma. Dessas
Längd ifrån öster til wester är anseelig, och har-
jag i två hela timmar, i ett starkt gäende, ej kunnit
dem i anda. De flästa utaf hufwud gatorne,
bröka sig likavom staden, wa somlige gå mest uti
en half cirkel; warande allesammans helt jämt, med
en fort stor och fyrkantig hård sten belagde, hwara-
en stor renlighet och propreté uti alla waderlekar
förord sakar, och större delen med Bambou- eller
Bastmattor, som ligga öfwer ifrån hufstaken —

likavom

Likasom en himmel, betrachte, der genom i den hetaste
 tiden om sommaren, då värmen nästan är odräglig
 en stor svalkning, för dem som gå inunder, tillsträ-
 das: somliga utaf gatorne äro breda och wackra,
 men de flesta helt tränga och smala; de omgifwas
 på båda sidor med låga hus, af ler eller sten, om-
 en waning, hwilka alla nästan intet innehålla ann-
 an bodar med allehanda slags waror; desse äro och
 ordenteligen indelte, så at hwar sort af waror,
 säljes uppi sine särskildte gator, och således får-
 man på en gata ej se annat än bodar fulla med
 porcellaine af allehanda slag, på en annan,
 hwarjehanda Tidentygs och Silkes forter, på den-
 tredie, alla forter Chinesiska kläder, på den fjorde,
 Chinesiska hattar eller myssor, och så vidare, all-
 uti en mycket rätt och förlig ordning rangerat.
 Utan för dorarne af hwar och en bod, står afwen-
 på en stenför, en 1 eller 2 fots målad trapplanck,
 som merendels rackor till takpanelningen, och med
 gyllene eller andre Characteror, liksom en strykt-
 utmärka, hwad waror der finnas, hwilka när de
 uti en egal distans äro ifrån hwarandra, och
 stå på en bred och jern gata, sådan som den
 här är, porcellainet säljes på, repræsenterar afwen så
 många pelare, eller en fullkomlig Colnade, hwar-
 perspective har wärheligen någon Singulair prydnad
 med sig.

Handtwarbare, som här sitta i sine hus och

Kammrar publicitet och arbeta, bo afwen hwar och en,
 Som äro af samma profession tilhopa på wisfa-
 gator, simlige utaf dem måla och laquerera allehanda
 träbaker, andra fissa glas, rita porcellainor, Strika
 ut i portlemoor, Stråra i Elystrinben; nägre klippa
 til och göra allehanda gull- och Silfwer papper, Som-
 de mornar och quallar branna up för sine aföjdar,
 och tralla lenteki; se och brodera ättrillige Sorter
 tyg och Kläder, med mera; och en tract är endast-
 intagen utaf hús, upfyllde med bara handqvarnar,
 der Chineserne ej annat göra dagen igenom, än mala
 och rensa ris, som här ute en otrolig myckenhet con-
 sumeras, emedan det är den redesta födan, hwaraf-
 folket lefwor på denna orten.

På de mest aflågne ~~ortor~~ ställen och i de trån-
 gsta grandorna, finnas bara stånd, med allehanda
 matwaror, dels råa, dels färdigt lagade i stora
 kogor upstaplade, warande allehanda foglar och
 renmtande diur, som ånder, Ancker, grisar, ja-
 hela Swin &c. på snören uphängde, som se så
 miserabla ut och i hettan lugta så illa, at en utan
 wänjelse, ej kan tänka derpå. Utom desse mat-
 bodar, hålles dageligen på gatorne publicque mar-
 tinader, utaf hwarjehanda sortor Virtualier, som
 färsk fisk, hwilken hålles wid lif uti wattenkaril,
 fogel, trägårdes saker, frugter och dylikt, hwilka
 de, som att sådant mångla ut, bara umbringi-
 rinjpor, eller i träbunkar, som likasom Wigtstalar
 hänge

hanga ett i hvardera ändan af en long, bambrostrån
 som legges i jernwiigt på aaltarne, och ser man
 mornar och qwallar en otrolig myckenhet, af dessa
 månglare, som med sine gränd och slagpare-
 bodar, at jag så må tralla dem, intaga hela-
 gatorne, och förorsaka mycket trängsel, när-
 de gå hem och bort med de samme.

Denne Staden är afwen som hos oss, indelt
 uti qvarter, deraf hwar och ett har sin updyning
 man; tilaleses äro alle gator afstängde i sine
 wijsa delar, med portar före, som om naturen
 böra tillslutas, för at hindra allt oöwäsende, fast
 jag observerade, at detta ej så noga här i ägt tog
 utan de alltid stodo öppne. Til at befrämja Com-
 mercen, och at med så mycket större lätthet
 kunna transportera warorne ifrån det ena stället
 til det andra, uti denna widlyftiga Staden,
 hwarest inga hästar bruktas, utan att måste karas,
 så äro också 3 Canaler gräfde, 2^{ne} twars igenom,
 och en längs efter Stranden, Stenlagde, tilräckeliga
 djupe, och med wälde stenbygggor öfwer, på hvil-
 tra de besynnerligen den ena på twaren, som
 afwen går igenom det befästa Canton, och långt
 up i landet, med stora lastsampaner, för lindrigt
 priss, kan föras hwad man behagar.

Husen äro här allsamman så byggde, at twar-
 sidan, dorigenom ingången är, wether ut at-
 gatan, och längsen går inåt, så at större delen

af dem, som ligga wid sidan, äro så långa,
 som hela kvarterets bredd; dock trunna dessa
 snarare trallas en sammansättning af tri eller
 fyra byggnader, än ett enda hus: ty anströmt de
 på sidorne hänga tillsammans, afstriljes de ända inuti
 genom små gårdar, som ibland trunna wara 5 eller
 Sex stegen i rad efter hwarandra, att efter husets
 längd, och äro rummen byggde på båda sidor, med en
 waning stundom ofwanpå, som endast tröpmän
 brukta till Magasin för sine waror, när ej någre
 frammanse hyra dem att bo ute. De snarare husen
 ha ej andra portar, än boddorarne, icke eller någre
 gårdsrum, utan fem à Sex Kamrar äro innan för hwar-
 andra på längden, och sellan flere än en, högst två,
 på sidorne i bredd. Rummens fördelning ute-
 reguläre hus är sålunda: att sen man passerat
 portgången, och två eller tri bape Cour, eller
 gårdar, är en stor öpen Sal, som på Sornlige-
 ställen underhålls utaf två råder höcha spelare,
 och wetter åt sidor, hwilken aspect Chineserne
 räknna för favorablact, och Sedan på båda sidor,
 afwen som bakom, någre andre Cammare, ibland
 hwilka sangframmanen gemenligen är längst in,
 och mörkast, der ingen om dagen wisstas. Denne
 namoe salen, är egenteligen Visite rummet, och
 derforre bäst meublerad, med allehanda laquerade
 arbeten, porcellainer af diverse sortor i en proper

ordning

ordning satte, wackra Rosentråde Canapeer och
 stolar, jemte andra Lieräter, så man in summa
 ser en stor ordentelighet öfwerallt derinne; fram-
 före hänga två stycken med silkesflor öfwerdragne
 lanternor, och på borden upstaplas, ner ej annat
 finnes, på ett eller flere porcellains fat någre
 slynderlig stora paplimouier, eller annan frugt,
 som gifwa en behagelig lugt. Hela den södra
 gafwelen är öppen: med lösa fenster af östronckhal
 i diamants form snärne, och i träramar in-
 fattade, som om wintren insattas: och utan-
 för den samma, en liten träd- eller och frontlag-
 gård, fullsatt med allehanda wackra träd och blom-
 mor, små gröttor, mycket naturrett gjorde med små
 hus och träd på; Silfwer och Gullfistlar i stora
 Christals trarill, och andra dylika Curiewiteter,
 som förtusta ögonen.

De inre rummen äro bara med hwitt tunt-
 papper, i stället för tapeter öfwerhållstråde, och
 om de ej ligga så till, at de kunna på wäggen göra
 något fenster: hwilket dock aldrig brukas at gåtom
 så öppnas på taket så stort hål, at dagen kan
 trömma in, med ett perlemors, eller röttings-
 fenster före, derigenom ett ganska dunchelt
 ljus faller. För öfrigt innehålla de inga
 andra meubler, än de rumgangslike, som bord-
 och stolar, och hwad deras Sängar angår, brukas

de likasom våra, med paulin och ett tunt sparlakan,
 af en fuktigt eller blomligt gäses öfver, som är
 fuktigt, dock så fuktigt, at ej myggor, som har mera än
 annorstädes plåga en, och af Chineserne på Portugiesiska:
 mousquiter nämnas, kunna tränga sig igenom. —
 Eldrum äro ej i bruk, utan de upvärmna sina kam-
 mare, när kölden tränger på, med glödande köhl, —
 lagde artingen uti en gryta, som står mitt på
 golfwet, eller uti små af Japaniskt koppars gorde
 brukor, hwilka 3 å 4 i rad ställas på borden, med
 fyrkantige fouteral, 2 eller 3 gånger större än själ-
 wa podden, öfvertäckte, på hwaras ena botten, är ett
 runt stort hål, därigenom wärmen stiger opp. Til-
 at koka maten nyttias inmurade pannor, som fyr-
 ugnar, utan skorstenar, eller om några finnas der-
 med, äro de helt smala och trånge, af järn, och
 ledas ut på sidorne.

Hwad de omtalte gårdarne, emellan Hüsens-
 inre afdelningar, angår, äro de fulltrångele med
 stora ovala pappers lanternor, hwarpå Chinesiske
 Characterer stå målade, och annars wackerst sten-
 lagde; mitt för själwa porten eller ingangen ifrån
 gatan, står en twarwägg af bräder, som delar
 förstugan i två, på hwilken en röd tafel, med stora
 Chinesiska bokstäfwer ses uppsatt; och på wänstra
 handen, som har hos Chineserne hålles för den
 förnamsta, finner man en af guda bild på ett altare,

eller

eller och i dess ställe, något stort strickigt papper
i muren insatt, i ett dertill gjort rum eller nich
som det kallas i Architecturn, derfore ständigt
som en husgud eller Toti rörelse står.

Materien derutaf bygges, består, antingen af
obränt, eller och i solen torrat tegel, Jord, eller
och bara ostronskal, som här i myckenhet fås, och
med kalk i hopa fastes, samt Stundom trä. Dessa
tegel är litet lika som Holländska klinken, och der-
fore när de skola göra murarna något tiora, lemna-
de öppning mitt uti dem, och bara mura omkring kan-
terne. Taket gå slutte, dock ej så mycket som
här of, och täckas med en fort pannor, hvilka diffen-
ra från wåre, och efter mitt tycke ej eller äro så bequa-
me. Uti de husen som ha tre wåringar, äro spar-
rarne och bottenarne så swaga, at hela huset räckta
qungor när man går deruppå. Chineserna omät-
liga wid sprepelse spräcker sig afwen hit til deras
byggnader: ty utom det de göra mycket wasende,
vin platsen derpå de skola bygga, tiden när de
börja, och annat mera, så bruka de afwen en
synnertig Ceremonie, när de fått upp sielfwa
öfwersta Sparran, eller kräppasen, och tagga
takret på; ty de fasta då ett rött eller brunt bomulls-
kläde, hwars öfwer stöcken, guta samstäm och
andre liqueurer, med mat och dylikt på, inwigat
dermed til sine Gudar, och tro Sedan, at dermed

huset är nog friat för alla tillhörande olyckor; detta
 hålla de Luahong, och hänger gemenligen öfvar
 så länge byggningen står, så framt annars åldern
 ej aldeles förtär det, innan tiden eller ödet, fåt utöfva
 sin magt på Seltwa huset.

I Öfrigt må man berömma Chinesornes Politie,
 som de här hålla, at inga alt för små husen så
 byggas in ibland de andre husen, utan är det
 aldralangt ut, som man föret får se utaf de små
 jordtjänarne, med Bambu fenster och stråtak, —
 samt Bambou mattor för dörrarne, hvilka utgöra
 som en apart tract för sig, deribland äfwen hus
 äro som all tract och orenlighet ur Staden Samlas
 i, och i grupper nedgräfwes till den rutnar; och icke
 eller tillåtes några stora lediga platsar, utan alla
 tomter ses fullbyggda, ehwar man wänder sig.
 År 1743, har wel en del af Staden ned wid Sjösidan
 öränd, då näst alla Europaiska Factorier gått
 åt, hwarwid de som dem bebod lidit anseentlig skada;
 men de äro nu allesammans igen opbyggde, så at
 knapt mera märke derefter Prorjes, an at byg-
 gningarna därstädes, se litet nyare ut an på andre
 ställen.

I Förestadren utaf Canton finnes ej flere an
 twenne torg, som jag blifwit warde, hvilka båda
 gå intil wättnsidan, det ena uti Öster och det

andra

andra i Westor, utan vidare prydnader, än att det
 sidota med wachter jammn sten är belagt, och för-
 fronten har två Pagoder, och det förre inemot sö-
 randen slutas med en espece af en Triumph port-
 eller båg. Man har dock deremot så mycket
 större antal utaf Pagoder eller Afjuda hus, emellan
 nästan uti alla gator någon, och afwen två tilhopp
 i rad bredwid hwarannan, på många ställen ses
 uppbyggde. Sömlige hafwa två eller tri gårdar som
 en passerar, för än man kommer til innersta ru-
 met, och andre ej flere än en; deras structur skil-
 jer något ifrån andre hus i högen och figuren,
 och komma ofta ej Sins emellan öfwerens, fast-
 man finner dem alla fulla med en hop bilder, på lika
 sätt disponerade; men flere eller färre, efter rummets
 storlek. Den största och wackersta Pagoden,
 jag innom Cantons förstäder blifwit warde, är
 just wid Wästra ändan af dem situerad, så dess
 murar som innefatta en anseelig district utaf Sten-
 gå ut att sielfwa landsbyggen, der risåkrarne be-
 na; man går igenom en wid gård med höga träd-
 besatt, och sedan en öfvertäckt portal, innan en
 får se sielfwa hufvudbyggningen, som består af-
 3 stora Tempel bakom hwarandra, på lika så-
 många uphöjningar uppbyggde, hwilka stå på
 alla kanter helt fria, och med wackra stenlagde

gångar

gångar (och ledstänger ikring:) af hvidt marmor-
 are ringarne, warande på båda sidor långa galler-
 rier och byggnader, som innehålla hyttor och kam-
 rar för Bontierne och sådant mer. Inuti Tempeln
 ser en allehanda sorter förgyllda och försilfrade
 nakna bilder, af en owanlig storlek, som stå eller
 sitta på dertill upbyggde thronor, och alle ha sär-
 skildre namn; takten är täckt med en sort Ver-
 nissad tegel, och krocka sig i alla fyra hörnen
 upåt, och det firda eller innersta Templet har
 tre Wåningar med en bred Altan öfwan på, rundt
 omkring den öfre Stagen, hwarest man kan se-
 öfwer hela, så wal besattade Canton, som dess
 förstäder. Bakom är en wacker trädgård anlagd,
 med en stor stor grötta efter Naturen görd, två
 fiskdammar, samt allehanda jordfructer och gröna
 träd, som Bamboow, ~~Amplimouset~~ ^{Amplimouset} ~~Saptei~~ ^{Saptei}-tran,
 Pisang, bommar och dylika.

Deze Pagoder äro de enda publica hus jag
 här ser; och larer de wackra byggnader, som
 Confucii Sahl, och Academien med flere, hwilka
 Pere du Halde berättar om, wara innom murarne
 i sielfwa besatta Canton, äfwen som och de många
 prägtiga triumph portar. Mr. Salmon, uti den
 nämde Boken modern history, omtalar, siola
 finnas, ej mindre än tretton Stycken emellan

wattugatan

Wattugatan och palatset, doreff de ej annors äro -
 digtade: ty äti förstädren har jag efter den sorten
 ej funnit några temningar eller tecknelser, mera än
 den höga porten, som står mitt för ändan af det
 ena Torget, och ej förtienar namnet.

Det wore fåfangt tilbudet, at wiot willa utmärka
 Inbyggarnes antal, emedan Chineserne det ej
 weta; ty det ökas eller minskas efter Årstiden, och
 finnas långt flere menniskor här, den tiden Euro-
 päiska Sneppen kommer, och ligga, ifrån Junii
 till och med December månader, efter som då är
 just en fri Marknad, hwartil många köpmän
 ifrån Amoy, Fochan, och flere närliggande orter
 begifwa sig; an annars: dock ser det ej otroligt
 ut som de Halde berättar, at det wissa antalet
 af menniskor, så wal i Canton sielt, som dess
 förstäder, skal ligga til en million sielar. Det
 som gör saken sannolik, är ortens wida, hwilken
 samma Auctor nästan wil likna mot Paris. Fast
 jag deruti tror Han går för wida: / wih folket
 fräqbarhet på dese orter, til hwilket troligen
 garmien, som här är tillåten; mycket bidrager.
 Jag trunde i begynnelsen ej nog förundra mig,
 jag op i Staden ofta såg fem eller Sex stycken
 Barn tilhoppa i dorarne, eller på borddistrarne, som
 alla tyktes mig wara lika stora och gamla; och

förgick

förgjika mig min sirepel först här om, när jag fick weta,
 det en mans person har frihet (utom sin rätta hustru):
 den efter lag ej får wara mera än en; afwen taga—
 så många andra hustruor, eller Concubiner, som han
 själigen kan föda. På alla gator och gränder
 är trängden, ehwad tid man om dagen wil gå ut,
 gångra stor, utan at man deribland ser gärna några
 qwinspersoner, och äro en stor del wal och helt
 efter Landens bruk, klädde. Antalet utaf gemen
 folk, som utom dessa stryka Staden igenom, är
 oräkneligt, och gå de sommaren helt nakna, —
 hafwande endast ett echarpe af blått bomulls lereft—
 ikring lifvet, och ibland en Bambou hatt med wida
 brannar på hufwudet; De äro med allehanda sjetor
 oöccuperade, en del bara allehanda waror på långa
 Bambou stänger, andre samla Sopor och orentlighet
 utur boarne, och genmsöka dem, om deruti—
 något finnes, som kan wara tienligt, emedan gärna
 af Silfret som Söndertalippes, små horn pläga affalla;
 och några söka ihop rötter under husen, som i—
 knippor bundne, och på andan af en träpp fastade,
 de til salu utbända, med mera sådant. Man
 will ej rätkna härtill de Samlingar, som här —
 och der i twargator och horn före af allehanda
 folk, som Nagelsharare och Barberare, hwilka

mitt

mitt på gatan, gårdar, eller hvar som behagas, och
 betiena dem som åstundat; Tackspelare, Gucklaren, och
 och Spännmann, som med sine gucklorior och pratande
 samla folket ihöring sig; Zwacksalwure och andra
 Charlatanor, hwilka med någon Salwa eller plåster
 (ty widlyffigare är ej deras Apothecque;) som de
 wisa det gemena peublet, och inbilla dem wara en
 universal medicine, hela dagen i ånda, stå och
 orora med en hop pedantiska affecter, at derigenom
 förtiena några Condorin till sitt uppehälle; ike-
 eller wil man föra till ordinarie antalet af Cantons
 inwånare, den myckenhet tiggare, som med mycken
 importunitet omgifwa frammanse och fodra Allmo-
 sor; en stor del utaf dem äro blinde; som nägre
 tro förordsatras härskande folket, af deras myckna-
 risatande, och andre af den strätra tittan; och
 många gå wintertiden nästan nakna, i det de
 endast wehla en trasig matta ihöring sig under
 största trölden, då andre wal få taga wintertäl-
 dren på sig. En frammanse må wal agta
 sig för dem, bewynnredigen om de träffas utom
 Staden, eller på aflägsna gator; ty en del äro
 mycket oförskämde, nappa uti täladren och begyn-
 na en hop wäsande, dorest de ej få hwad de åstun-
 da, och äro de många feltropar, spolia de wal
 hwem de råka; deras uppsyn är så försträckelig,

och deras här, det många ej som andre Chineser —
 raka, utan låta i ordning flyga ibland hufvudet,
 öfver så deras elaka anseende, at en man ryssa —
 dorwid. Främlingar, som gå älsrigt på titet upp
 i staden, ifrån den ena tracten der Factorerna
 tugga, må och ej taga illa upp, om de utaf —
 pothar och barn, ja fullväatte triarlar och gamla
 qubbar, med smalleord och ropande, bli förföljda,
 och ändå fågna sig, at de ej med stenar och
 vrenlighet bli fullkastade, eller på annat sätt —
 öfverfallne; och förundrar jag mig mycket, at
 icke ett sådant land, som China, hwarest all god
 ordning annars nog observeras, och Ceremonier
 i höflichkeit är som en lag, ej anstalt göres häremot,
 fast man kan tro, at desse ödsigheter, som endast
 begås utaf gemena peublet, tranche härflyta af —
 en blott nyfikenhet.

Det går ändå an, at inga wagnar här på gator-
 ne ses; ty då skulle trängslen bli att för stor; hwad
 orsaken är, at de ej brukas, wet jag ej; emellan hästar
 som kunde dragas, äfwen som färdige Bueflar, finnes
 tillräckeligen, såvnt de äro små, och onödt hålles —
 för at rida på. Således måste att som man wil hafwa
 föröd, från det ena eller andra stället, fortstraffas på
 det gemena folkets Aalar, twilka också af wanner kunde
 na dragas utroligt swära bördor. Til detta och annat
 swårt arbete, hålla ropmannor, med flere som hafwa
 råd dertil, wissa lifegria, som dock på intet wis,
 tracteras så Sclawisch, som de swarte Indianerne uti
 Africa, och hållas de Kullior, twilfvels utan ett

Chinesiskt

Chinesiskt. eller Indiskt ord, som afwen på Persiska utmärker en lifegen; / Conf. Geschichte des Nadyrs Chemar Shamai Kuli Chan genandt, Hamb. 1747. p. 47. not. 5.)
 Folck af Condition, samt alla Fruentimber, / om de nämna komma ut, låta bara sig uti en Sort dragstolar, eller Sort de Chaiser, som uti Indien öfver allt äro behante, under namn af Palentiner, görde utaf Smala rör eller Bambou, med swart wacker öfwerdragne, och en Tanegus knapp öfwan på, liknande til formen de Europaiske, utom det, at stångren hwarmed de baras äro längre, och läggas på Aelarne, och fenestren ej bruktas så stora. Man finner dem til myckenhet uti alla gator, för hwem som åstundar at betiena sig deraf, och han en för ringa betalning, låta bara sig hela milen utom staden och tillbaka igen. De förnämde hafva gärna sina egna, som äro större och beqwama, med rött tyg eller kläde öfwerdragne, och stundom med en hop Livator och Läckwark på taken utpryldde, efter ägarens eller personens wardighet.

S. X.

Som China är ett ibland de frugtbaraste rikena uti werlden, så öfwerflödar det och framför något annat land i myckenhet af Inwånare, genom hwilkas oförtrutna flit och idoghet, det och så på allt möjligt sätt blifwit upodlat. Dessas antal är så anseeligt och öfwerflodigt, at det knappast rymmes på sielfwa fasta landet, och derfore, anstont städer och Byarne, äro så fulla, at de liksom tralla af folck, finner man

anda

ända på alla floder och Canaler, som gemenligen äro vid
 största parten af dem, dels af naturen, dels medelst
 inbyggarnas stora arbetsamhet, upgrafne; äfwen som
 särskildte Städer på wattenet. Om någon flod i detta
 riket, kan i anseende hertill trallas folkrike, lär det wist
 wara Taho vid Canton. Så snart man får staden
 i sigte, och långt förut innan den börjar, ser man en
 samling af Barquar och Båtar i otrolig myckenhet,
 hwilka ligga ute många rader jamma tilhopa, och intaga
 somliga tider, den annars nog breda floden så aldeles,
 at knapt mitt ute en fri wäg, at fara upp och ned lem-
 nas; dessa Båtar eller Sampaner, som de trallas, äro
 twar och ett slag för sig rangerade liksom gator i
 en fullkomlig ordning, och af different storlek, så at de
 största wida öfwergå wära Småbåtar. Deras figur
 är mest som de hos oss i Sverige brukelige Ekstochar,
 och endast litet bredare; men för öfrigt med lika
 bak- och fram-stam försedde. De widlyftigaste
 finnas som fullkomliga hus indelte, med åtskillige
 kamrar, uthus och dylitna, hwilka på de förnamsta ses
 wara temmeligen bra meublerade; de mindre hafwa
 sine rum i proportion, och de abraminista äga åtmin-
 stone Sex 3 ä 4 lwa Churar af Bambou, som sätta
 öfwer dem mitt på, at skydda för regn och owdader.
 En stor hopp måst fattigt folk intaga desse fartyg, och
 wistas på twar och en deraf, merendels en hel familia
 utom de helt små, som tagas undan, och måst hora
 til de större; hwilka ej andra hem wist äga, än desse,

och

och fördenshull derpå födas, giftas, lefwa och dö. En
 part af dem, som äro så uolta, at de ej förnä föda
 barn, trasta dem ut i wättnet, så snart de födas, och
 har jag Selt Seet, twenne sådane dode flyta med-
 strömen utfore Swenska factoriet, utan at hos de
 närwarande Chineser märka någon rörelse derofwer,
 som något owannt; och de som uppöstra sina arfwin-
 gar, binda så snart de börja gå, en bryja af ett Slags
 weat, Calbasier kallade, på ryggen, at de ej må stänka
 om de falla i wättnet. När någon på dem snall gifta
 sig, utiwa de så wal den Sampanen, derpå de bira-
 wigas Samman, baktil med två stora lanternor, och en
 lång två händers bred rimsa, rödt tyg på twenne trappa-
 likt en flagg uphängd, som Perusens barque twarom
 hon föres til Brudgummen, hwilken äfwen, derest de
 strer om qwallen, med upstade lanternor på artigt-
 sätt är illuminerad, foljande en Samling af alla brä-
 dikga sätt Musicaliska Instrumenter, derpå utan
 uppehåll spelas, i en särtilt båt efteråt. I öfrigt
 tillbringa de fattige inwånarne här på sin tid, dels
 med fiskehande, dels med arbetande wid Åkerbruket,
 och annat slikt, dorigenom de förbina så mycket,
 som de kunna nära sig och sin lilla Familia med;
 Somlige äro som färgetrarlar, och transportera opp och
 ned waror för Europeerne, warande deras batar så-
 indelte, at de baktil ha rummen för Hustru och
 barn, och framuti intaga lasten, hwilken stundom

kan stiga till 400 Tihul, eller 57000 Swenska Lt.
 De brukta mast, och Segel derpå af mattor, när wadret
 blåser, och i Skiltie, i Skället för årer på Sidorne, som
 hos oss, en enda stor år baktil, hwilken afwen tienar
 för ror, och ligger ut i wattenet, samt runtras af och an,
 derigenom temmelig stark fart emot förmodan förors-
 sakas; när man får se någre tilhopa af desse stora
 Sampaner, flytande strömen i sagta matt op- och ut-
 före med sine Churor och byggningar öfwer sig, uti som-
 de med målningar af Drakfigurer &c. samt fenster,
 på lika sätt görde med de i husen brukas, likna de-
 mycket en hop simmande hús, hwilka, oagtat det östa-
 diga elementet de fördriwas af, ändå Conservera sin
 regularité och ordentelighet sino emellan, liksom en
 liten stad, när de följas lika, och tilhopa, at

Island andre saker man annars in uti dem, utom
 deras Meubler finner, är alltid uti ett hörs af en harmoni-
 re, eller uti ett litet snöp, en liten af gusa bild, hwil-
 ken är Sampanens försvarare, eller Hus guds och Söte,
 afwen som alla siha, hållas, för hwilken mornar och
 qwallar rohelse upstandas, och allehanda frugter och
 Samhuc ofras, at derigenom ernå des gunst och kraf-
 tiga försvar, emot alla hotande olyckor.

Såteligen märkes om dem som bo här på wattenet,
 at de afwen som landtboarne betala sina utlagor, och
 at en del hållas före wara formogne nog, och måsta-
 delen af de öfrige helt icke, snattande de sig rike,

om de äga en god Sampan. Den gemenaaste krogen
 af desse, hafwa en mera brun sig, än någon af de
 öfrige Cantons Inbyggare, och kläda sig till
 andre fattige arbetare, med tunna nanquins byxor
 och bambou hattar, af diverse figurer uti warmen
 och när regn infaller, då några af dem äro på an-
 set, öfwortäcka sig med en sort af de så kallade
 pelsmattor af set gorde, hwarmed de se ut som de
 figurer, man finner på de willa Americaner, i
 somlige resebeskrifningar, när de äro kläddes i sine
 händer träpor, som räcka til knän.

S. XI.

Hwad den 3^{de} eller rätta och befästa Staden Canton
 angår, så får som sagt är, ingen Europder komma de
 in, dertill troligen Chinesernes jalousie och misstrohet
 är orsaken; Sättes här ej eller mig tillåtits, besö-
 den Samma innom murarne, mera än hwad jag
 wid förbigåendet af portarne, som allis stå öppna,
 samt ifrån altan på den stora Pagoden i den wästra
 förstaden, och på det höga berge Nord utom Canton
 der man ser öfwer hela Staden; kunnat observeras.
 Jag har dock så mycket deraf funnit, och sedt, at
 gatorne äfwen som husen til alla delar äro tilläta
 med dem i förstäden, utom ett och annat, som
 synas litet högre; och at öppna bodar och ständ i öfver-
 der finnas, på samma sätt, som de i 9^{de} omtalte

rangerade.

rangerade. Twenne torn af nio etager, det ena
 i Nord, och det andra i N.W. stå och så derinne,
 och synas öfver murarne, och det ena
 ända intill Awampou, der Europæiske Strep-
 pen ligga. Utomkring densamma har jag gådd i
 lagoon mak på tre och en half tomma, och sed-
 des plan gå uti en ojämn figur, som närmast
 ründe bromma i jämförelse med en oval eller
 aflång ründel. Murarne äro af stor huggen-
 sten, högre än at något hus transynas öfver dem,
 och helt tatt med stycke gluggar och torn. Som de
 eller förordna fortification kallas i stället för Bastio-
 ner allt ründt besatte. Jag har funnit Topna
 portar på dem, hwaraf 6 stycken gå in at förstaden,
 och en ut at landet, utan för hwilken är temnad en
 fri plan, som en place d'armes, med en mur i
 half Cirkel gående, omgifwen, af samma högd som
 de öfrige. Man ser ingen tecken till gratwar-
 mera, än på N.W. Sidan ett stycke, hwilket dock
 med allehanda planterade Trädgårds exeter är
 fullt satt, så at endast mitt uti en helt smal ådra
 löper igenom, deruti jag sedt dem med små Sam-
 paner farit och fiskat, när der warit tillräckligt
 watten. Annars se ej murarne synnerligen starkt
 ut, och tycks som de föga längre willa stå, emedan
 sprickor och renningar i dem öfver att finnas;
 nyligen har och handt, at ett anseeligt stycke ram-
 lat öfwerända, och i sitt fall drapt, öfver ettundra

människor

människor; men det har åter nu igen blifwit upbyggd.
 At Chinesernes Ingenieur tronst därför ej måste
 wara Synnerligen stor, kan jag således fluta, både
 af denna deras fortification, som och, at i fordom
 seculo, när Tartariska regeringen war trummen på
 thronen, och Kejsar Chun tchi. med wald måste
 twinga en del provincier til Lydn, denne Staden i
 helt är blef belägrad, till's at den med stor möda
 teligen aröbrades, hwilket efter mitt tycke med ett lagom
 stycke batterie efter Europaiska maneret, föga föga
 förat många dagar. Utom denna enkla försä-
 ren, är wäl til stadens ytterligare försvar, at på
 sidan twenne watten Castell, på två öar, mitt för
 den samma, deraf det öfwersta Artij, och det ne-
 dersta Fekla trallas, och utåt landsidan fem stycke
 strantzlar, på äfwen så många trullar anlagde;
 men utom det, de ha utaf tronsten intet försvar
 sig de äro antingen runda eller fyrkantiga, och ha
 iel tunn och liten mur. Så undorhållas de illa, och
 få intet stycke på dem, och tyckas på landsida
 föga bota Staden, efter de ifrån andore motliggande
 högre och oberatte trullar, kunna så wäl som hela
 omkringliggande fältet bestriutas.

Innan man således lemna sieltwa Canton,
 skulle ej tyckas otienligt anfordra en förteckning på
 förnämsta Mandariner, som derstädes bo, och de
 äro befallande öfwer hela Gouvernementet, dels öfwer
 Staden med dess district. Utaf dem är den förste

Yongtow

Fjongtjou, eller Fjongtoch, som han i Canton namnes, hwilken har at befälla öfwer båda Provinciörne Quangtong och Quangoi, och til förene hafte sitt Säte, som Pere du Halde berättar i Tcho Kingjou.

Den som förre warit här, blef År 1748, om Sommaren rapelleras til Hofwet, och war ännu ingen i stället kommen wid war afresa

2^o Fuijn, eller Fuijin, är som landshöfdinge i Provin-cien, och står ej under Fjongtoch mera än i wijsamål, som förre blifwit sagt.

3^o Sou tching si, provincial Skattmästare, och

4^o Leongtau, som drar försorg om Proviantsens samlande och utdelande, äro förordnade til Bisittare i den rätten, som de två förste presidera före, och dependera båda omedelbart under Hofwet, warande annars alla fyra Mandariner af andra ordningen.

5^o Hojppou, har egentligen med fullarne at göra, och bytes om twar År från Sehing, under hwaras Collegier Han immediate lyder

6^o Onsat eller Onjatsoi, är dependorande under Fuijn.

7^o Quongtaijou, eller Quongtchijou, är präses i staden Cantons Tribunal, och lyder under det district Wandra Städer, af hwilka en är af andra, och 16 af 3^o rangen.

8^o Toun lam hoijyn, förestår ett district eller Hien af 3^o Ordningen; den första af dessa två är Mandarin af 5^{te} och den fjärde af 7^o Ordningen.

Utom

Utom dessa har en Tartarisch General, som kallas
Tsinungkun, eller Tsiongquan, här sitt residence
Palais, hwilket Pere du Halde säger Skola wara den
wachtraste i hela China. Under, dess befähl tyder
den quarnition, som här til 3 à 4000 man ligger,
och har til hielp 2^{de} andra Officerare eller krigs
Mandariner, kallade Fou-tong, deraf en är här.

Alla dessa Mandariner snipa rätten, de min
öfwar sitt district, och de högre i hela provincien
när någon sak förekommer, eller en brottelig blir fast
tagen, fores han först til den lägsta, hwilken har mag
derest målet är ringa och tilart, at afsomnat utan
widare Apell, samt låta bastonera eller gifwa delin-
quenten bambou; men om det är af högre wigt,
och angår lifwet, förpligtas at senda syndaren til
den högre Mandarin, jemte afskrift med ransakning
gen, hwilket sen går gradatim til Jongtochi; dock
äger icke en gång han, mycket mindre någon annan
myrdighet, at låta exequera någon dödsdom, innan
Kejsarens Confirmation deraf kommer, så framt
omständigheterna fodra en prompt execution, och
kunna tillåta upstos, tils Hofwets yttrande kom-
mer, hwilket ifrån Peking til Canton, som säger
ej kan ske på 60 dygn, fram och återwägen braka
warande afwen när sadana Casus handa, Höfvernen
förpligtas, at Jedermera Skilf fara til Hofwet, och jä-
fierra sig. Så snart något mord, wald, röfwoorie eller

dyligt frer, är den Mandarin, som har at säga i-
 districtet, eller och den som är närmst för hand, —
 förbunden, derest det är möjligt at strax på stället
 bese omständigheterna, och lämna rapport derom til
 de Högre, löpande han fara at mista sin tjänst, om
 Han derutinnan uppsäteligen försör sig; utaf denna
 granlagenthet hwarmed äfwon de mindsta saker hand-
 teras, som och af fröktan, at Hofwet skall få någont
 kundsfrap, om någon orätt göres, kommer, det snar-
 sellan hör tilagomål, öfwer de befallande, och at de-
 fallt någon orätt dom, eller låtit besticka sig af-
 mutor. Man kan ochia just icke neka, at i
 Canton wedersjares framlingar rätt, när de af Chi-
 neserne medelst kuffveri och wald, eller sådant oför-
 rättas, dock utaf den senfärdighet, hwarmed slika
 affärer handteras, kan man ändå gärna finna,
 at ordopråket fannas, det hwar och en är sig self närmst.

Hwad mera desse Mandarinor angår, är tillförne
 något nämnt; de fara fallan ut, och wot jag det Tuin
 kommit utom Stadsportarne, mera än en enda gång
 under mitt wistande här, n. d. 30 Novb: då han för-
 Staden utføre, och wid opromsten, af alle Streppe, äfwon
 som wåre Swenske, med 16 strott saluterade. Af de
 mindre Mandarinor, har jag sedt en och annan, som
 burits uti stora rymliga Palatiner, och haft framför
 och ibring sig, en ansenlig Suite Justitie betienter,

Hwilka

hwilka en del buri träskior, bambou, piotr och flera
 executionens Instrumenter, och andre stora parasoller,
 at hindra solkenet tränga sig in: bakom har ge-
 mentligen folgd tvenne, som buri en låda, på en
 stång emellan sig, deruti trejörliga sigillet som
 dem blifwit lemnat, at sätta under alla små ran-
 sakningar, och ar ett teken til deras myndighet, för
 waras. Hwad som för öfrigt skiljer dem från
 andra, ar en liten fyrkantig lapp, hwilken sitter
 på bröstet, och ar utiirad med allehandla figurer,
 efter huars och ens myndighet, som Drakar, Foglar,
 Sol &c. och deras myssor eller hatt, som har toppar
 af silke, och en gull, eller förgylt knapp op uti.

§. XII.

Bland de märkwärdigheter, som i agt tages utom
 Canton, borde wal Tochan ej förnas i förghatenhet
 som ar en by: ty den har inga murar: tri Swenska me-
 wester derifrån, hwilken till widd, rikedom och Inby-
 gares antal, skall ej gifwa Sieltwa Canton efter,
 och under sidsta Tartariska feqden, nar samma Stad
 belagrades, af des flygtingar blifwit så uppbyggd,
 som den nu ar; men som jag ej fått tillfälle at besöka
 den samma, och i denne resebeskrifning föresatt
 mig allenast skrifa, om det jag Sielt, sed, så makt
 jag gå den förbi, och korteligen tala om de synvärd-
 igheter, som närmast omkring Staden observeras.
 Deribland förkommer förnam ligast den lilla by
 Honam, eller Haunam, på andra sidan stranden af

Ja, hvars öfver de båda watten Castelln, och en del af Staden Canton, och således söder ut ifrån den Samma belägen; som mera är berömd för sin Höra och här omkring nog betrakta Pagode, än sin egen byggnad. — Samma Pagode, eller Afgudahus, är den största här på tracten, och äfwen den wackeraste utaf alla Chinesiska byggnader jag sedt, och förtienar därför i ansände hertil at beses; Jag har under mitt wistande här i acht tagit alla dess märkwärdigheter, och som beskrifningen deraf kan tjena, at gifwa en idé om andra dylika byggnader; ty har jag welat införa ett utdrag derutur, och hoppas dess widlyftighet ej faller beswärlig.

Den kallas på Chinesiska Hojtongtsej, ligger på östra sidan utaf Honam: af hwilken den inbegriper en stor del: på en flät och något fluttande plann, som har en aflong figur, och är allt rundt omkring med en hög stenmur omgifwen, innan man kommer in är ifrån stranden, en wacker stenlagd opgång, mitt emot den yttersta porten, hwilken i stället för annat stångsäll, har fallbommar, som slappas ned. Indelningen är lika som i andre Pagoder, at den innehåller åtskillige gårdar innan för hwarandra, hwilka ligga den ena högre än den andra, och genom mellanstående portar ler fridjes åt; men anda gå ratt fram i en liné, så at da man i den yttersta porten ser gängen upføre har man prospect af ett rätt wacker perspectiv.

Den första gårdon är 120 steg lång, och 40 bred, öfwerallt med gras bewosen, utorn den stenlagde gängen

mitt

mitt uti, och med en Allée, af mycket höga tran besatta
 beprygd, som går ända intill den första portalen, hvar-
 tren står emellan denna och andre gården. Samma
 portal är af sten, 16 steg igenom, har wid ingången en
 hop uthugne Drakfigurer, och inuti på båda sidor
 lika som *De Theatrar* med firank före, hvar på två
 mycket stora karlfigurer, med tyntra näsjar sitta

Den andra gården, utaf 24 stegs längd, och 12 steg
 bred, äger en dubbel allée, af stora tran, och striljes-
 genom en annan port af 24 stegs bredd ifrån den förra.
 Fyra stycken bilder ses på sidorna, som tillhåpa trallas:
 Sitaitemwong, och äro gröna och röda uti ansigtet
 målade, hållande de två på högra sidan uti hön-
 ett halfdragit svärd, och en ihopslagen parasoll,
 samt de på wänstra handen en orrn och en lira,
 och smola repræsentera Afgudarnas betienter och
 uppappare.

Derneft följer *Den* gården, hvarpå sielfwa af-
 guda husen äro belägne; des bredd är lika med den
 förra, och längden 50 steg, ifrån portals porten in-
 till Templet, hwilket ligger på en terrase, eller upphöj-
 ning, 12 trappsteg högre än sielfwa gården. Detta
 första Afgudahet, innehåller 26 steg i längden, och
 38 uti bredden, har fyra stycken, en emot hwar-
 waderstreck, och en stenlagd gång rundt omkring,
 hwilken af taket öfwer sielfwa huset beträffes, som
 utaf Småna stempelare underhålls. Förränsta
 ingången är utkiras med röda och gröna silkes-
 trappor, och en svart tafel, därpå en hop gyllene.

Characterer äro uthugne. Inuti uppå en Thron,
 nästan så bred som Templet, ses 3^{de} stora förgyllda
 sittande bilder, Sampoufat kallade, som wanda sig
 åt Norden, och bakom dem åt södra kanten, en
 mindre Afgud, hwilken sitter på en hög Stol, med benen
 i kors under sig, och heter: Fat sou.

På båda sidor framför detta huset, äro tvänne bygg-
 ningar, liksom flyglar. Fast de ej med templet hänga.
 tillhopa. af hwilka, i den på högra handen, förwaras
 en på ett altare stående naken och förgylld bild Wita
 wis namn, som i handren håller en spira, på hufwa-
 det har en krona, och på bröstet en liten rund sje-
 gell; och uti andra huset om wester, finnes et
 sittande gyllene beläte, som kallas Kelang, och i
 handren framför sig håller ett öpet papper.

Bakom det beskrefna första templet, kommer den
 4^{de} gården, af 36 stegs längd, intil det andra Afgudahü-
 set, som i en accurat quadrat utaf 22 stegs längd och
 bredd, på en upphogning, som på alla sidor ligger fritt,
 äfwen som det första är upbyggt, äfwen som det första,
 är upbyggt. Utom de Liciter, som finnas rundt ikring
 wäggarne, står mitt uti en stor fyrkantig af hwit mar-
 mor godt piedestall, ofwanpå beprydt med en rund pyramid,
 som allehanda ornamenter äro uthugne uppå, och på
 fyra sidorne, med särtildte figurer, som representora
 så många Gudomeligheter, fullwatt. På den norra och
 främsta sidan, ser man en quinna uppå knä, med
 hopaknäppte händer; på den westra, en dylik, som rider
 på ett Lejon, och i handen håller ett hopruwat papper;

på

på den Södra, äfwen en qwinna på ett lejon med ihopträngde händer, och wid föttrön ett litet barn, och på den östra liksom en sådan ryttare, som till häst har en Elephant. Namnen på dessa fyra Gudinnor äro: Poujin, Pousath, Fensofjin, Pousath, Kungjing, Pousath, och Sibafu Pousath. Utaf den rättighet och förmelig noga observerade proportion i dessa bilder finnes: som med uphögt arbete i sten äro gjorda; kan man sluta huruvida Chinesernes färdighet uti utiuggning af i Marmor och Sten skulle kunna gå, om de finge ringesta handledning.

Anteligen har man den 5^{te} gården, om 24 steg i längden, som slutas med det första Utgudahuset, hvilket räcker ihop med de på Sidorne byggde flyglarna och innehålla en enda stånde bild, Konjam träd.

Taken på alla tre templet, äro betäckte med gröna glaserade, eller Vernispade takpannor, och gå dubbla öfver hwarandra, samt brota sig upåt i hörnen, på tak trammen och tranterna finnes också Drakfigurer med utsträckte wingar, jemte andra dylika wunniga dior.

På Sidorne af de två Söste gårdarne, gå twenne gårdar flyglar eller bygningar, ej aldeles lika höga med Sielfwa Templet, i hwilka innehållas ett oändligt antal kammarer som liksom alla ha sin ordentlighet, warande dem emellan en fullkomlig Symetrie observerad. På det lägsta stället om wendet, har den fornamste Bontzen eller Utguda prästen sine rum, och sedan bak om äro allehanda nödiga uthus, som

Köb, strafferie, och Spis Salar för de öfrige Bonzer,
 i en af hvilka ses en bild sittande i ett Snäp, som
 grinar mycket ulla, kallas Luangtjai och ärer åtal-
 las wid Spisningen. I en Sal ofwan på denne sidan,
 som ordentligen lika som ett wanligt Visiterium är
 meublerad, står mitt för öppningen en hög thron med
 fackelse före, derpå ett gyllene beläte sitter, som har
 aderton händer, deruti allehanda Instrumentor, Svärd,
 pilor, spjut, kannor &c: hållas, och därför har mar-
 tres, emedan den liknar de bilder, som Balduus i sin
 beskrifning öfver Ceylon, afritar, och säger der dyr-
 tras; samt efter det är den endaste Afguds i denne
 Poitur, som jag i alla, så wal Cantons, som tving-
 liggande Pagoder blifwit warde.

På högra eller wästra sidan äro maät tramrar
 för de gemene Bonzerna, och på Jödra ändan,
 en fågård, för allehanda hemtamde diur, som Spin,
 kono, ånder &c: hvilka här gödas tills de dö, och aldrig
 slaktas, efter som Bonzerna här äro af Secten Fo, som
 statuerar Metempsychosier, eller Siälarnas flyttning,
 och därför mena, det de aflednas siälor bo uti dem.

En widlyftig Trädgård, uppfylld med diverse plantager,
 gröna Alléer, några fästnedammar och mera sådant, om-
 gifwer dese byggnader; på S. O. ändan deraf ligger en
 liten känd för sig Teilt, som tienar för begrafnings plats;
 mitt framför densamma står förnämnda Bonzens graf,
 stor och hög upmuraad, i form utaf en piedestal, med
 en bronns ofwan på, och murar ikring och bredwid

ligger

ligger ett litet hus, uppfyllt med tillryckte stenkrukor, deruti de aflednas äska gömes.

De omfattede diuren som med så stor omvård, skattas, begravas också ordentligen, och upvisades en nyligen upprästad jordgraf, deruti för trost sedan en Diaboch af hvilka åtskillige helt samre gingo på gården. Bliw nedslags, emedan de trodt, at en af de förnämsta afleone Bontzars Siäl, i lifotiden uti denne wirotats.

Angående staden wid denne Pagoden, så skall helt säkert 250 Bontzer, utom 50 samtilöte arbetare der underhållas, hvilka hafwa helt rakhade hufwuden uti fida grå linne rockar, med långa ~~lån~~ armar gå blädde, och af en förnäm Bontze, som är deras öfwerhufwad, styres, hvilken Tai-sij kallas, och uti stor wördnad och heder, som en annan Mandarin, hålles.

Sielfwa byn Honam, som Pagoden ligger uti, är ganska liten, belagen twars öfwer Canton, som sagt är, och har inga mūrvar, utom at till passagens förwar, ett stycke hogre upp på wensra sidan, en liten Strants Fouy-tiau namd, är anlagd. En arm af floden, går härigenom, och är med en skön stenbyggga af tre bagar öfwerbyggd. På dess östra trant stå en hop mycket stora trån, som på långt håll föreställa denna stranden, som en liten strog, och emellan dem, samt det öfwersta af Cantons watten Castell Hoitorj, ligga åtskillige Spitsige klippor, som stänga tillräsom igen farthen här, och på den andra tranten ej synas.

Landet här bakom kallas: Wongtsabri, och står
afwen som Honam, under en liten Mandarin Jongji
nämnd, hwilken bor i Canton, och wissa dagar far hit,
at ransaka öfwer förefallande mål.

Ätwad den öfrige tracten ikring Canton angår,
förekommer öfwerut i synnerhet den så kallade exorativ-
platsen, som är en stor fyrkantig plan, på twenne stor
innesluten af bara Pagoder eller Afgöda hus, det ena
wid det andra i rad stående, på hwilken quarntwonen
i Staden, ibland i ridande och sniutande med väga,
igenom en stor uprest stenport, til et der bakom stå-
ende mål, öfwa sig, hwilket Europäerne kalla Man-
darins spel; och på Norra Sidan, utom de fem-
omtalte stantzar, som ligga på så många uphog-
ningar, ses ett mycket stort och högt berg, ifran
hwars hulle man ej allenast har prospect af hela
Staden, utan och en del af rivieret Wampou; det
är öfwan på med stora tron öfweralt beöuxit, och
har en stor Pagode, ifran hwilken en bred stenlagd-
gång går utfore, samt är på sidorne ära som öfwer-
högd af Chinesiska grafwar, som dels äro huggne
i berget, dels grafue ned i jorden.

Utom Disakrar och andra Stantager, som
stå intill Staden uppå den Westra kanten, måste
säteligen ej eller förgätas, den Europaiska begraf-
ningsplatsen, som är på en Sandmo, N. W. ut, och
på höger om wagen när man går ifran Canton; de

Europäer

Europaer, som dö uti Canton, begrafnas där, så at platsen
 sen ses uppfyllt med grafwar, af hvilka en del mer en-
 fört swarragtig sten äro beträkte, derpå den aflednas-
 namn och ålder finnes uthuggit. Som jag afskrif-
 wit alla inscriptioner mig forekommit, wil jag här
 Communisera dem

Ut af Swenske.

1^o Sub hoc tumulo quiescit Dominus Gustavus Dops,
 Norropia Suecus, primus Superfargo Navis Stockholmia,
 lucem aspectit d. XIV. May A^o 1705. obiit, d. 13.
 Aug. 1741. atatis XXXVI.

2^o Hic sepultus jacet, D^{nis} Petrus von Utfall, natione
 Suecus, natu nobilis, Sub Capitaneus in Clape regia
 & praefectus Navis Regina Swetia in servicio S^{ae}-
 tatis India Orientalis. atatis sua XXXVIII. obiit
 d. 12 Aug. mensis 1743.

Öfwerst står en dödsmanne ritad, och annars äro bök-
 stafwerne på stenen, ganska wal utarbetade, så at
 denne är wackrast ibland de öfrige linstenar.

No. 3^o

Of Engelman

1^o Here lieth the body of M^r. Richard Pinnell, Thirt-
 Superfargo of the Ship Hardwich, who departed this
 life d. 29 Octob. 1745, in the 25 years of his age.

2^o Hier lieth the body of Cap^t. Francis Nelly, who
 departed this life the 6. day of Nov^r 1731, atatis sua 31.

3^o Here lyeth the body of M^r. Henry Sheffeld, Chief
 Superfargo, of the Ship Carnarvon, who departed
 this

No.

3^o Sub hoc tumulo quiescit D^{nis} Joh. Åre, 2^{us} Superfargo,
 navis Calmariensis, obiit 1744, atatis 46.

this life, the 11th day of Aug. A. D. = MCCXVII.
 aetatis suae XLII

4^o Memento Mori. Here lieth the Body of John
 Balchin, Commander of the Ship *Onslow*, who
 departed this life July 26, in the year of our Lord, 1742, aged
 47.

5^o Memento Mori. Here lieth inter'd the Body of
 Mr. Thomas Love, 4th Supercargoes of the hon^{ble} English
 East India Compe, who departed this life, the 25th Octob^r
 1742, aged 38 years & 3 months.

At Hollandore.

Hier ligs begrafwen de Heer Andries Doel, in Zyn lee-
 ven Eerste Superfarga, op't Ship d' Anna Catharina,
 obbit op. 5 Octob^r. 1733. out 58 jaaren, en 2 maanden

Ofwont på denna sten stod ett Wapn med 3 trilubbor
 och låg den ej öfwer grafwen som de andre, utan war
 öprätt nedgrafwen lika som denne följande.

At Grandvoer

Cy gisr Michel Surville, pillote sur le Vaisseau le
 Solide, natif de Saint Jo en Normandie, deced en
 Canton - - - - - resten war i jorden nedfuntet.

På de andre grafwarne woro inga stenar lagde.

§. XIII.

Den Cantons Inbyggare, är på ett och annat ställe
 ofwänföre något omrordt, men mycket trois, och endast
 en passant, är fordras derföre, at förtilidit beskrifwa
 dem och deras seder, brukt, inclinationer, inrättningar

och

och flere sådane omständigheter, som utaf en redan-
de hian och bor i acht tagas, och äro de reelesta
känneteckn, hwarigenom den ena nation friljes-
ifran den andra, emedan de hos intet folkslag gärna
äro lika.

Af alla som besökt detta landet, tillägges Chine-
sorne den Characteren, at wara af naturen orolige,
misstrogne, hemdörige, inbilste och bedräglige, be-
sinnorligen emot fremmande; och som intresset är
deras swaga, och de söka det i högsta grad at befram-
ja, så använda de alla medel, afwen de otillhörigaste,
endast någon winst eller vätnad deraf dem tillflyter.
Deraf härkomma också alla deras laster, hwilka de
ändå så mästerligen weta förstålla, at en swårigen
hian utförstra deras husew; man må således förare-
ga en Chinesisk handlande eller handtwarfmare uti
högsta grad, hian skall ändå låpa, som det i rin-
gaste ej rörer honom, endast hian märker man-
will tropa af dess warer, eller at hian hian winna-
något derwid, räknande det för en långt större
affront för sig, om en frammande bättre förstådo-
husten at bedraga.

Ätwad dygder de äro fallne före har man swår-
at säga, efter som winsten och penningon dirigerar
allas sinnen; de elsta och beromma dygden sägor
en wiss bluctor, frönt de själwe äro lastfulle; at
de äro arbetsamme och mattelige, afwen och til

Swarten

utwärtas anseende sedige och modeste, beynnerli-
gen de som äro af någöf högt stånd, samt wisa för-
wårdnad emot älderdömen, från man ej neka; men
altsammans härfluter antingen af den nog gångbar
förpligthen här ibland folket, eller af deras lagar —
härleth för en dygdig wandel, är uphöwet til denna
utwärtas antagna dygdlethna snäpnaden, man fin-
ner hos fömlige.

Att naturen äro de qwittra, hwilket man så myc-
ket mera må förundra, som den starka hettan uti
Luna förreda, gärna afmåttar sinnet, så wäl som
kroppen, och gör folket dumma och osärlösa; i hre
destomindre får man ej se, at de äga den wisa Esprit,
som med en hop narragtiga affecter, och widlofligt-
modigt tal yttrar sig, hos en wisa Europisk Nation;
ty de tala ej synnerligen mycket, men man finner
at eftertantran hos dem är desto större. Således-
får man medgifwa, at de äro Speculativa, träsiga,
snara at fatta en sak, och weta efterapa all ting,
så ej mera behöfs, än en ördentelig underwisning,
för at få dem til förståndiga, hwar som en åstänkar.

En synnerlig stor härleth för faderslandet
skulle man tycka, at denne nationen eger, i anseende
til det, at de aldrig wilja ändra någöf uti sine för-
faders inrättningar, eller betiena sig utaf utländska
Inventioner och påfund, til sit eget bruk: ty at både
til förståndiga allenhanda för Europäerne, som de beställa,
af hwar namn det wara må, draga de ej betänkanse wid.)

men

men när man Smär Smådar Saken närmare, finnes
 at ett härfluter af en medfödd egen inbillning, och
 ett löjligt högmåd, at ingen polerad nation på he-
 la jorden. den de fördom hollu för mycket liten, em-
 dan de trodde, at deras land utgjorde största delen
 deraf. mer än deras, finnes, hwilket likwäl nä-
 gorlunda blifwit hos en del dampat, sedan Euro-
 päerne började fara dit, och de funno i dem ett folk,
 som ej allenast i förstånd och påfundet liknade,
 utan också öfvergingo dem.

De som bo ute Canton äro således behåttade med
 samma dessa ofwannämnda laster, och alla sådana som
 ett excessivt Smält och intereperat Sinne kan föra utaf
 sig. I deras utwärtas anseende har jag hos större
 delen funnit, ett mycket allwarsamt och seriigt. fast-
 hwarigt. wäsende, afwen hos den gemena hopen,
 och fallan någre afetter, som wrede eller mycken-
 glädie och löje hos dem.

Till wäntan äro de utaf en ordinaire längd, och
 proportionerlig tioklek, mest fetlagde, deruti och derat
 tycke och frönhet hos en karl består, när han wäl
 fyller sin stol; deras hy härstädes, afwen som hela
 Svaren utwäre, är brunagtig, och dels olive färgad,
 att efter som personorne äro til, at de mera eller
 mindre nodgas wistas uti Solshenet. Här, Smagg-
 och ögonbrünner hafwa alla Swarta, smegget äta de
 på näsnippen, och öfwer munnens wexa, hwilket
 merendels är mycket tunt, och helt glest hänger-
 ned. Ögonen äro små och aflånga, näsan platt, öronen

från

stora och utstående på somliga. På större delen af gemena folket observerade jag, at den öfra racen tändes ut öfver den undra, äfwen som hela den öfra tråden, hwaraf förorsakades, at de sågo illa ut när de grinade; eller wiste de öfwersta swarta händer, som nästan betächte undra läppen.

De raka af sig håret, hwilket Tactaren med wald tvingat dem til, sedan han kom in i landet, och lämna mitt i hållen bara en platt, som när den wasserflätas i en pistra, hwilken de under arbete wexla tving om hufwidet, at den ej skall hindra dem, men annars bara lösa, och flata uti ändan ihopa, med ett swart band, som öker längden. De äro ganska manne om, at ha dem långa, och swänga mycket på hufwidet, at de flakoa af och an, när de sjöla wara i sin stat. Jag tror ej det Martinianorne, som Baron Hölberg i Kלים underjordiska resa, berättar om, at de fatte så mycket warde på sine rämpor och deras utiwarande, haft större inbillning om sig, när de trodde dem wara som bäst peprydde efter sin smakt, än en Chines, då han tummer med sin långa pistra, som får honom på hälarne.

Klädedrägten angående. Så är den sålunda hos mantfolken; ty quintfolken får ingen Europae se, emedan de aldrig gå ut, utom någre gemene tråringar, som ibland wisa sig på gatorne; om somman när wärmen är stark, bruka de närmst troppen en tunn bröst swarta, af en sort gles och genomtvinget tyg, ett par wida knän i hopbundna byxor,

och en af tunt hvitt tyg, godt räckt eller brost, som
 en nättroth litet öfver knän räckande, hvars armar
 wid axlarna äro vida, och wid ändan tränga, samt
 räcka öfver händeren, at knäp det yttersta af fin-
 gren synes; den är mycket utringad op i kring,
 så halsen ses bar, och annars noq wid: den ena
 trappan går öfver den andra, och knäppes igen
 på högra sidan med små Silfver, eller förqyllda
 knappar, som sitta i en tagom distance ifrån
 hvarandra. Utan på, bindes om lifwet ett silkes-
 bälte, deruti hänger ett foder för deras trinit, och fricker
 de äta med, samt en liten rund pung at ha tobäck
 ute, wid hvilken, en liten gul, hwit eller blå sten-
 sitter til Lierat; emellan samma bälte frickes
 också in Tobackspiporne, som göras af Swart trä
 om $2 \frac{1}{4}$ alns längd, med hwita metallis mündstycken
 och hufwuden, som äro små och halfründe, som ett
 i två hufwit rökestal, deruti en sort gul fin tobäck
 legges, hvilken är hel torr och i två Brömar an-
 das. Öfwan på den omtalte underräcken, brukas
 wid utgående eller när framnande trommer,
 en annan längre och til halsen räckande Doth,
 af Rosigt Violett eller swart flor, derpå armarna
 ej äro så länge, som på den andra, men annars
 widare wid händerne. På föttern ha de samre,
 stora stuyckliga strumpor af hwit nanquin,
 och smor utaf brunt eller swart tyg, utan spenremar,

och lita med tofflor goda, halfbreda framtil och
 femmelig plumpa, med två fingers tjocka sålar utaf
 Bomulls tyg, och inga klackar. De förnämre
 eller rikra, ses merendels med stofflor af blätt satin
 eller annat siden, som ej ha några bragar, eller
 klackar inunder. Uppå hufvudet bäres en myssa
 eller hatt, som ett litet tackfat, god af fina rötter-
 eller bambou, med tunt flor öfverdragen, och uputi
 med en tofs, af rött färgat hår, som small wexa-
 bring föttern på wispa nor, hwilken hänger rändt
 ikring, ända til tranterne, och betäcka hela yttre
 sidan; Mandarinerne ha denna tofs af silke,
 och en gull, eller förqyllt knapp öfwerst i hattarne.

När hölden kommer, hafwa de med bomull stoppade,
 eller och med sin fodrade kläder, 4 och strumvorn 5,
 ja ofta flere Räckar på hwarandra, och tudna-
 bragar af mardstrin, eller dyllit i bring halven.
 Deras hattar äro då något mindre uti periferien,
 in i stoppade med bomulls wad, och utomkring-
 omgifne, med en svart Sattins- eller Sammet-kräm,
 om tre eller fyra fingers högd.

Den ordinaire Coleuren på kläder, är svart,
 blätt, och Violet. Gult är Kejsarens egen färg,
 och mörkrött bäres af de förnämre Mandariner,
 hwarer allehanda diär, med diverse färger äro wäffe.

Det gemena folket har som ofwan öfswit
 sagt, sine kläder af blätt bomulls tyg, nanquin

i allmänhet kallat, och bestå de merändels i ett par
Långa byxor och en tröja, eller i dess ställe ett
echarpe, at wickla omkring sig; annars ha de
sällan skor, och gå merändels, så winter, som
Sommar barfotade, utan at enkan märta, at
Földen, som skändom är stark, graverar dem.

S. XIV.

Chineserne hafwa i allmänhet den tanke,
at utwärtas Sedig- och höflighet emot hwarannan,
i ett Borgerligt samhälde äro omgångelige, och de
endaste männeteckn, hwarigenom en menniska fri-
jes ifrån de oförnuftige diuren: i detta afscendet binda
de sig och til flere widlyfsheter, i höflichets betyg-
ser, än nästan någon annan nation, och gå afwen-
så långt deruti, at de göra ett särskildt studium af
de befevenshets regler, som til stort antal i wisa bö-
cker finnas upptecknade, hwilka af ett, för den orsaken,
i Peking uprättat Ceremonie Collegium (at jag så-
må kallat) författas, och sen som en lag expertera
befalles

De förnämde folket äro, ju mera observeras,
hur de i acht taga desse regler, och är ända in-
til medelmättiga hopen, som man ser märta af en
Chinesisk civilite

Som alle nationer variöra uti desse slags
Ceremonier, och ofta hos den ena är brukt, hwar

den andra förkastar, så kan man ej föreställa sig, at finna mycken likhet med wåre. Hos oss utesi Europa, wisar man sin wördnad emot en bekant, med lyftande på hätt eller mysa, och just det at blotta sit hufwid: förstående då det ej bars förr: räknas för en oförsvarlig ohöflichkeit utesi China; doremos när en Chines möter en mand, lägger han ihop händern bojer dem intil bröstet, och i det han lutar titet på nacken, säger Tjin Tjin, som är ett höflichets ord, at tilwända en, twas han sielt åskundar, och wid twarjehanda andra tilfallen, som Visiter och dylikt brukeligit. Är det någon Mandarin eller person af Condition kan twislar på, — lyfter han båda händern högre än hufwidet opp, slår dem ned för föttern, och legger pannan så godt som på jorden, hwilket flere gånger fornyas.

Owettige eller hotande uttåtelser, och wredesfulla åtbörder på gator eller andre publique ställen, som ofta sker utesi Europa, ser man ej gärna dem emellan, utan om i stor frångsell den ena råmar stöta, trampa eller orena, och så widare, den andra, snall en sellan snarare finna, at så snart den oförrättade, som den andre, börjar på at ursägta sig, och bedia om tillgift.

Hos personer af medelmåttigt och lina stånd, och annars goda wänner, brukas altis, gadtat deras behantling, wid Visite gorande til twarandra, enhop

Complim.

Complimenter, hvilka antyönt de ej äro så utvordna som hos de fornamna, ända nödvändigt i de dessa delar observeras; at wården i huset har stoffor och sin öfwer-räck på sig, presenterar, sen han med nöflighet bjudit sin gäst sitta ned, tiunt Tee, och wis utgående utom dorren / ej längre / ~~bedrag~~ med bugande ledsagar honom.

Widare brukt häruti än desse, har jag ej observerat i Canton, emedan alla som i förstädren uppehålla sig, äro måst folk af medelmättigt stånd, som fins emellan smola agera sans facon, som jagas, och på nämde wis, i Visiter och ~~opprörande~~ hälsande uppföra sig. Hvad omwep, widlyfthet, och twång emellan Mandarinerne, och de dem besöka, redha de. Swas, finnes forteltnat hos scribenter, som widlyfthet beskrifwit Chinesiska Riket, och har ej hit, så wida jag ej haft tillfälle at se det.

I Chineserna private hushållning, kommer at förnämligast i acht tagas deras lefworne i mat och dryck, deruti de afwen från oss differera. Landet föder allehandadäur, Oxar, Büfflar, kalfwar, Får och Getter, men jag har ända ej funnit, at någon Chines i Canton ätit deraf, utan sälja de antingen köttet, eller lefwande kreaturen til Europæerne. Skor hafwa de ochsa, hwars mjölk är mycket fet, och blir godt smör utaf, hwilket de själwa temales icke nyttia. Swinen äro ganska feta och tiocka, och den rellera födan för Inbyggarne; ty af dess fett betiena de

Sig i alla smetansigheter, i stället för Smör, och af
 töttet tillredas allehanda ragouer, i det de sönderhacks
 det helt smält, och med en Sauce af Soja och kryddor
 Jesemera preparera, at det ej smakar illa. Rottor och
 grödor räknas för en delice, kändas äro för sin raritet
 och dyrbet stora Herrars spis, och föppor på Ormar
 var ingen Chinese wanjelse före. Kapuner, Under,
 och annan Sjöfögel ätes mycket, åtskillige Sorter
 fiotr finnes til otrolig myckenhet i floderna, afwen och
 Karp, som de kalla Mandarin fiotr, och är stor,
 men har gyllig smak, och är mycket lös ute töttet.
 Allehanda slag grönt, som både vinter och sommar
 här i Canton växer, stufvas ihop med maten; senor
 utaf allehanda diur, som gemenligen tropas förtra-
 de, hållas för en af de bästa rätter, afwen som en
 sort fögelben, hvilka skola tagas på fem små öar,
 i den Cochinesiska wiken belagne. Alla dessa
 Victualier forstå Chineserne på mangfaldigt wies at
 laga, så at af en enda sort, åtskillige rätter göras.

I stället för bröd ätes ris, som förwalles och
 sen watten är afrunnit, settes i Stenkoppar för tuar
 och en; somlige har jag sedt bruka små runda
 och runda, samt helt löst bakade bröd af rismiöl,
 hvilka nyttias warmia til tuar måltid. Chineserne
 ha ej borddåkar som wij, icke eller Knifwar och
 Gafflar, utan ett par små quarters långa runda
 elfenbens pinnar, dem de i Canton kalla: Faj Tjée,
 och taga båda emellan fingrarna i en hand, worande

sa

Så wane at handtera dem, at de fatta dermed den små bit. emedan allt kött i små bitar är sönderhackat. Så snart de ätit en beta fisk, kött eller grönt, fatta de ristroppen för munnen, och med pinnarna peta riset med en otrolig glupsakhet uti sig, besynnerligen det gemena folket; och dricka, astringen lämt utan Socher, eller Samou, emellan hwarannan bit, utiur helt små droppar, deruti knapt 3 à 4 fingerborrar gå. Detta deras Samou är en sort bröwin, nästan som wård efterlack, bränd utaf Ris. De hafwa också en annan sort dryck, som är för de Fornamare, och Mandarinerne, och derfore af gemenan man kallas Mandarins wjn, afwen godt utaf ris, men det är så elakt och wämjuigt, efter mitt tycke, at lästa deraf kan upwacka den största wämjelse i werlden. Tartarerne snola hälla wjn destilerat af fätkött för en delicat liqueur.

De forname handlande och de som ha råd i Canton kopa alltid af de nämnde forter mat til öfwerflöd, och ättillige rätter i sender; de äta tri gånger om dagen nemligen klockan 8 a. m. kl. 12 och kl. 4 eftermiddagen. Handtiodrattare och gemena arbetsfolket derom få mat kl. 9 a. m. kl. 2 och kl. 6 p. m. och ha de större delen ej råd til kopa annat, än gementris, grönt och litet salt fisk, hwilka tri slag de få för godt kóp, så at för 3 à 4 Condorin kan en fattig arbetare nära sig och sin lilla familia om dygn.

Utom det Chineseerne öfweralt i öfwerflödbruka Toback, så lägga de också ganska mycket af

det så kallade Pinang, af Betel kärna, Arequa blad, och trakt af myslor Componerat, som ofwan pag: 34 är sagt, deraf deras tänder blifwa Svarta, och läpparna röda, lika som på Javanerne.

S. XV.

Man kan med skäl säga, at Chineserne äro fallne för handel af naturen, och det ifrån den högsta intill den lägsta, fast an det principalesta som bör vara hos en Köpman, nemligen upriktighet och god tro, felas dem. Fallmenhet hålles wal alle Indianer före, at vara Swickfulle i sin Commerce; men det skall emot Chinesernes Bedrägerie vara som ingen ting, och derfore måste den, som med dem har at göra, nogta säga sig til vara.

Så länge China hade inhemiska Kesarer, war utom Portugiserne ingen Nation frihet lemnad, at handla derpå, utan de förde seltwe ut sine waror til andrerter; men Sen Tartaren, fatt faste i landet, blef 1685 tillåtit, at så wal Indianer, som andre Europaiske folkslag, skulle få komma in i dess hamnar.

Den widlyftiga Chinesiska Monarchien, är utaf naturen med alla de förmåner försedd, som nånsin inbyggarna, til föda och blånad behöfwa, så at de wal kunna umbära alla utländska waror, och det är orsaken, twarfore de och så för, så litet brytt sig om frammånde; men deremot äro alla dessa deras

producter

producter så fördelta uti de särskilda provincierna, —
 hwaraf detta Rike består, så at i den ena ej finnes
 hwad den andra har, åtminstone icke til den godhet
 eller öfverflöd. Detta förbinder dem til en inbördes
 handlet Commerce sine emellan, hwaruti de bruka, som
 säges, större örlighet emot hwarandra, än när de
 handla med framlingar. De många Segelbare Floder
 och widlyftige Canaler, som finnes öfveralt, hwar
 en går anda ifrån Canton til Peking; hielpa öfver-
 troligen til befrämjandet utaf denne Circulation
 hring hela Riket, så at på baroppar och batar
 för lindrigt pris, hela 100^{de} milen packor och bär-
 dor kunna transporteras; och gör, at afwen de, som
 långt i Norra östern boende äro, kunna profitera
 utaf handelen med de frammande, så wal som de
 hwilka äro uti Canton; ty de bästa waror och
 producter från alla trakter, drages hit, som i ett
 generallt Magasin

Chinesernes Commerce, kan, utom denna som icke
 dem emellan intrikes, och Pere du Halde säger wara
 så widlyftig, at hela den Europaiska ej kan tröma
 en gång dermed i jemnförelse, delas uti två delar; —
 först den med Europæerne, som trömma til dem at
 afhemta warorne, och sedan den intrikes med de andre
 nästgränsande Nationer, til hwilke de sielfwe med
 sine fartyg utföra sina waror. producter, och taga
 deras igen.

De Europæer som bruka fara hit til Canton, äro:
 Portugiser, Engelsmän, Holländare Francöser, Dancker

och Swenska; Portugiserne rå wal om Macao på
 wist inshrankit sätt; men detta oagtat äro de så-
 förfallne med sin handel i Ost Indien, sen Hollän-
 darne inbraktat sig waldet der, at den nu mera föga
 wil saga. Engelsman sända 4 à 6 stundom flere —
 Skepp årligen hit, deraf ett par äro från Madras i
 fredstider, Holländarne 3 à 4 och ett från Batavia,
 Fransoserne när ej krig är 3 à 4, dock hafwa på
 några år inga warit här; De Danske 2^{ne} årligen,
 apwen som och de Swenska två.

Så ar woro här, 3 Swenska, 2 Danska, 5 Engelska
 och 4 Holländska Skepp, alle komne ifrån, och desti-
 nerade tillbaka at Europa, utom ett Holländskt, som
 skulle gå til Batavia igen.

At Chineserne ej behöfwa många Europaiska waror,
 ar ofwanföre sagt, och derfore kan mycket litet winnas
 på det Europaerne föra dit, så framt det ej är Contant
 och rent siffoer; förr köpte de wal af dem allehanda små
 saker, Uhr, tikare, Coraller, glas, Speglar och
 annat dylikt; men nu wet Chinesen Konsten sielt at-
 gorat, så man får sådane saker nästan til så god-
 trop uti Canton, som i Europa. Private af de Engel-
 ske handlande bringa med sig ibland: kinnifwar, warje
 kulingor til lindrikt pris, gamla smutgewar, med mera,
 derpå de profitera, om wara tager igen, och någö
 Contant legges til; men då måste handlas med någre
 af de små krogmannen, som äro förlagne om at sälja
 sine waror; ty de som ha stor roaltance, fråga ej derefter.

Acres=

Xeres- och Franskt wijn, rûsin och färgstoffor, som Indigo och Cöcherille &c. kunde frindom wara braravancie på, när man kan tröpa dem i Europa ur första och andra handen, och ej har förmynket med sig deraf; men som Fransoser och Engelmän gemensligen föra sådant med sig, så är visice wids at belasta sig dermed, emedan man ej annat har an förlust, i fall der af är aldrig så litet mera, än Chinesen behöfwer.

Engelötra Sneppen ifrån Madras hafwa hit: Pequaniot Tenn och bly, rökelse, Malaccisk storax, Mirham, rödt träs, och Bengaliötre Bomulls löfder, derpå de strola göra en mättelig winst, de som komma directe från Engeland, föra bly, som är den endaste waran de försienä på, item Hattar, Skåden, racher och Camblotter, af blåa bruna, swarta, röda och Violetta färgor, hwilka tre sista sorter, sen alla afgifterne äro afräknade, sägas ha stå liten förtienst ut af sig.

Det Höf Swenska Compagniet har afwäntes börjat föra Inlandska blåden til Canton, och funnit afättning derpå; hwilken framdelar til Nationens och Compagniets fördel torde ökas, när tiderna tillata, at dylika waror i Sverige få för bättre och lindrigare price.

De warorne som Europæerne hämta ifrån China bestå uti: Thee, Porcellainer, Silke och Sidentyggar, laquerade saker, Guld, Drougorier, jemte åtskillige smånipper.

Thee, hälla Chineserne Tcha öfweratt, utom i Provinzion Fokien, der ifrån Europæerne som föres påseende

derigenom

derigenom til Japan, tagit namnet Thee. Det är en
 sorts blad, som växer på buskar af 8 à 10 fots högd i
 bergens stenagtig mark, hvilka vissa tider om året
 afplötkas af sine qvistar, och hållas öfver immen af
 ett fjudande watten, samt sen på tunna warmda Spiell
 lägges och ihoptorkas; ju spädare bladen aftages, ju
 bättre, men dyrare, äro de. De många namn, som på
 Thee af främmande sättes, äro ej Chinesiska, utan
 af Europaerne sjelfwe påhittade, och säger Mr. J. Savary,
 at Chineserne i allmänhet ej dela det uti flere sorter,
 än Thee Soumlo, och Thee Vouu, hwilket afwen Pore du
 Halde bifaller, och kallar dem Songlo tcha, eller grönt
 Thee, och Vouy tcha: detta senare säger han, när det
 tages af rygigen planterade buskar, namnes Mao tcha,
 och astimeras högt, samt drickes af Kejsaren Selt;
 och til dessa två ofwannande sårer han afwen, at alla
 andra Thee slag fores, som Chineserne på sitt språk
 gifwa namn utaf orten de waxa på, eller tiden då de
 pläckas utaf.

Angående de Europäiske namnen och fördelningarna,
 så äro de följande de principalesta: Grönt Thee,
 som Heisan, Singlo och Bing, eller Kejsar Thee; —
 Soat tchun, hwilket består af åtskillige sorter efter fin-
 heten; Tcho, som af sine hwita prickar på bladen
 igenkännes; Congo och Bohe, som afwen ha flera
 sine differenta grader i godhet. Detta Tidsta, om
 det har god lukt, lika Coleur så inga små Swarta blad
 synes uti, och ej är Söndergångit, utan helt, sampt öppnar sig

Snart uti hett watten, domes at worra gods. Chineserne
bruka mycket understef sa wal harwid, som alla andra
waror, och blanda blad af andra jemre wexter, som
likna Thee, ibland, at öka tyngden; derfore måste
en agta sig, emedan de smamma det goda Thee med
sig, nar de arö til myckenhet, och ligga någon tid
dermed tilhopa.

Arligen komma op ifran Landet, otroliga partier
af desse diverse Thee slag, som dels köpmannerna försking
wa för egen räknning, dels sälja uti Commission.

Att Porcellainet, som göres uti China, och förs
der ifran, förfärdigas uti en enda by Kiangsi, Kingte-
tchung kallad, som skall wara nästan en mil lång,
och ha en Million inbyggare. I Canton kallas det
på landets Språk Tse-thi, och är Porcellaine aldeles
ej något Chinesiskt ord. Materien deraf det göres, är
hwarne sorter Sten, som 16 à 20 mil wid lag ifran den
nämde byn hemtas, som mycket fint stötes til ett pudor
darafter en decy göres, af hwilken kwarilen formeras, och
nar de arö torra, med en Vernissa af samma sort Sten
gladeras, efter som Jere d'Entercolle widlyftigt och om-
ständiga berättelse hos Savarij och du Halde intygat.
Sen köpmannerna i Canton blifwit wane wid Europa-
ernes smak, och weta hwad form på kwarilen, de äskande,
beställa de omalat Porcellaine allehanda slag, hwilka
Jedermora i Canton kunna efter begäran mala, -
i det färgorne upblandas med stenvernissan, och sen
genom eld brannes in.

Porcellainets skönhet räknas bestå deruti, at det är slätt och ej ojämnt eller håligt, at det har sin glantz och är så wäl hwitt inuti, som utan på, samt genomskinnande när det hålles emot dagen; ritningen och färgen bör och wara liflig, och göres ett slag i Canton, som af Somlige kallas Sten porcellaine, men endast skiljes ifrån det öfriga, at en felsats utom de toenne, nemligen Stenarter, kommer till, på hwilket figuren mycket fint, och med en hög blå färg, liksom det Japanste, äro målade.

China, kan kallas med Rätt, det rätta Silkeslandet, emedan det har större myckenhet deraf, än något annat rike. Dess ena Province Tche-kiang, skäl förwara mera selt, än både i Europa, Japan, och på de Philippiniske Öarne kan upbrukas; och hålles det som derifrån kommer för det bästa och finesta i China. Chineserne hafwa en otrolig färdighet, at både anså om och snöta Silkesmaskar, som och at sedan med Simpla Machiner och ringa tvättning reda ut selt. De wäroa själwa en andentlig hop tyger deraf, och äro så färdige, at de kunna eftergöra alla sorter Europæerne gifwa dem ~~at~~ monster på. Uti Provincien Kiangnan och Staden Nankin, skola de bästa stoffer göras, och de snellaaste handwarbare finnas, och det är orsaken, at Chineserne uti Canton, när de willa försäkra en, at något är godt, det må wara Siden, Lackwårk, eller Nipper, och allehanda

utskuret

utskärvt arbete de. säga, at wara kommit ifrån
 Nanking. Nu sedermåra at Commercen på Canton
 så anseentligen tilltagit, hafwa en myckenhet af de
 nämnde arbetare, dragit sig dit och til Fochan,
 hwilka arbeta så godt, som de, hwilka i triangnan
 be quår.

Chineserne gifwa sine tyger en hop namn på
 sitt Språk, som äro obekante i Europa; de göra
 och åtskillige Sorter, hwilka endast af dem brukas
 och frammande sellan köpa af. De Chinesis-
 tidentyger af hwilka de mästa partier hem til Eu-
 ropa föres äro: enfärga Poesie- och Meuble-Dama-
 ser, flata och broderade Tadesoyer, flata och co-
 leurda Taffeter, Sattiner, Gorgorongs och dylikna;
 utom desse förfärdigas också här Triumphanter de
 Lampaser, Brocader med guld och silfwer insat-
 de uti; deribland en Sort bara består af förgyllt och
 försilfrat papper, snurvt i smala ränder, som trådar,
 och deribland det andra Silket inslagit och på sine
 ställen passat. Flata och utskurde Sammeter och
 falper af allehandas Coleurer; likaledes wärfwas
 Sibbesstrumpor til temmelig godhet, endast föttern
 på de flata göres att för sina.

Chineserne weta och at wal färga sitt Silke,
 och fatta en så smön wägra Carmosie, på en del,
 at ögonen snart kunde bedraga en, derest man ej genom
 lemonsaft blandad med trialk wiste at probera de upriktig-
 het.

Hvad det rå silket angår, skal det ofvergå
 orgencinernerne från Bergamo och St. Lucia i godhet
 och smönhet, endast man observerar, at det är wäl
 spinnit och ej för traptigt, som skal göra en an-
 sändlig afgång. Chineserne döma des godhet, efter tvit-
 fin- och lenheten, då man rörer derwid, och approbera
 ej det som är sträfft. Till at öka des anseelse, brukar
 Somlige at doppat i riswatten, med malk blandat; men
 det skall ~~waxa~~ bränna op silket, så at det ej kan twin-
 nas. De som handla Silke i Leranten, berättas
 förfara dermed sålunda. at de packat in på en wacker
 dag; men tröpat på en måden, at des godhet må
 så mycket bättre strönjas, när dagsluset ej uphöjer
 det, och den torra wädertehen wid inpackningen må
 hindra det ifrån fuktighet; om denne observation
 har rum med det Chinesiske, wet jag ej.

Den Chinesiska Lach Vernissan, är intet någon
 Composition af åtskillige materier, som många tro,
 utan en rödaktig träca, som flyter ur en sort träd, hwil-
 ka til ofwerflod waxa i provincierne Kiangsi och
 Setchuen, när man gör incision i barken på dem.
 Denna träca tager til sig alla Colorer man will
 blanda'n med, och Conserverar det trädet hwar på
 den strefnes. Handwårtharne som arbeta harned,
 ha hwar och en sine särskildte maner, at göra arbe-
 tet mera eller mindre fullkomligt. Om det skall
 bli rätt bra, sprisar knapp en hel sommar til förfärdigandet,

och derfore hander sallan, at de som arbeta i Canton
 gorät godt, emedan de wenta sig Europaerne komma
 dit, och då forst börja samt fullända hvad som be-
 stelles. Ingen ting ar warligare i Canton, än
 at se desse med Laquerade faher arbetande Chineser,
 sitta i sine bodar at gatan, och rita på de forsta
 anstrykningarne allehandas figurer, med guld och
 Silfwer, eller andre färgor; hwilka sen de äro torre,
 mes en ny Vernissa öfwerdragas. Det som arbetas
 i Nanking ar det bästa, men kommer ej emot det
 Japaniska Lackwärdet.

Gulld säljes som en wahra i China, men skall
 wara contraband at forä ut, det ar gemenligen i små
 stänger, och fördelas til hatten i 100^{de} delar; man får
 det sellan fullkomligen rent; dock får det ej wara af-
 femre finrett än $\frac{90}{100}$. Det som säljes i Canton ar-
 dels ifrån Japan, dels från Tunking och Cochinchina.
 Guldomalm skall nog finnas i Chinesiska
 bergen; men den får ej tas up, icke eller någre Silfwer-
 wärk, och hålles det härflyta af ett Katsgrepp, nemligen.
 Regeringen fräktar, dereft folket skulle få låf taga up
 grufwor, och finne arande derwid, temnade de handel,
 handtwärk och äkerbruk, som nu gör deras rikedom,
 och siogo sig endast derpå; men nu äro de som en Jä-
 tter smått i Riket, eller ett reserve, i fall med tiden
 något af de nämnde häringofängen uphörde. De äro dock
 ej aldeles utan Inlandsst Gulld, emedan wi på floder i sanden
 forä med små Gulldkorn med sig, hwilket afwen Saho-
 wid Canton Sages göra.

Andre metaller och mineralier, som foras ifrån
 China äro: Tutaneque, ett järnblandat tenn, kroppad,
 som Holländarne taga mycket af, quillsilfwer, —
 Vermillon eller Zinober &c. Ut af droguerier äro
 här bekante: Rhabarber, Rapontica, Gallinall,
 Quinquinabark, s. krommer ifrån Peru; Muscus, Am-
 ora och Aloe, med flere, och af öfrige waror, Souché,
 eller Chinesiskt black, perlmoer, perlor, Söcher Candy,
 insyttad Tragefäva, och andre frugter, libaleses hwar-
 jehanda natt och fint arbete, af Perlemor, strilpade=
 stral och Elphenben. Somlige i Europa mena,
 at Chineserne snola wetta monsten, at gjöra detta
 lösta miukt som horn, och sedan med former trycka
 in figurerne som äro derpå; men det är allt falskt, och
 skares allt ut med wassa instrumenter. Det skulle
 falla allt för widlyftigt, at gå in i en widare detail,
 om alla öfriga sorter af waror, som detta rika lan-
 det producerar, eller taga hos sine grannar, och det
 mångfaldiga wis, som dess inbyggare wetta at
 förädla dem på, derfore låter man bero wid det som
 sagt är, angående Europaernas handel ifrån Europa
 Siowagen dit, och påminnes hordeligen, at warorne
 alorig stå til et lika price, utan höjes eller falla,
 eller som Sneppens antal är stort, som komma
 hit, och at så snart Chinesen får ringesta spaning
 om, at et Europaiskt fartyg är i snaren, stegrar
 han dem ofta til hela 10 å 15 procent. Det bästa
 köpet är inemot slutet af Januarii månad, då
 Chinesernes Nyår nalkas, och alla smulder måste

Clarens

Clareras, ty då lemna de gamla Warorne til lideligt pris, endast de få Contant, men så är och at observera, det gemenligen ej annat, än bara utskott är igen. Här bör och ej förqatas, at utom det för alla inkommande Snopp en viss summa måste erleggas, och til den ändan af en Mandarin måtes, innan något gods får tagas in, så betalas afwen en apard utgift i full, så för frammande inkommande, som inländska utgående waror, hwilken trallas triappa och ärligen indrager i Kejsarens Skattkammars en wackter summa.

Ernadan generelt talas om Chinesiska handeln, måste och ej förqatas, at den ifrån Europa landvägen genom Gardsraner drifwes af Laren i Ryssland, och i det namn; dock komma dese handlande ej längre än til de norra provinçier, och sker resan ifrån Ryssland om Winteren, til at undwika en höf farlighet, som om Sommaren under wägen Tidigare förekomma.

Efter Som en stor del af de fartyg, Chineserne til sin utrikes Commerce bruka, i Canton merendels in- och utlastas i ett dertil uprättadt Hoarf på östra stranden af Staden. Så höror det också hit, at tala om de orter derpå de fara.

De wäga sig aldrig längre söder ut, än til Straet Sonda, och på norra kanten til Japan, äro således dese de förnämste platserne, de landa til.

1^o Achem, ett kungariket på den nordligaste kanten af Sumatra, det förä Chineserne. Tidentyger, Råd. Silke, Guld Brocader, ris &c. och få guld, peppar och dylikt igen.

2. Malacca, Ligor, och Fihor, besökes och främst utaf dem, och finna de der afskattning för allehanda af Sine waror, hwilka med Gull, peppar, Tenn och Ganel, samt Surattistne waror, som Holländarne föra dit, betalas.

3. Cochin China, der kunna de föruttra: Porcellainer, Lackwark, qwichsulfwer med mera, emot Guld, peppar och Galembucträ.

4. Uti Tonking eller Tunquin, som ligger bredwid China och är det skattskyldigt, göres en stor debit af hwarjehanda Chinesiska waror, som emot andre förbyttas.

5. Siam, der Konungen siets har slagit macta handelen under sig, och

6. Camboja der bredwid, frequenteras utaf de forenämde platsör, mest utaf Chineserne, hwilka i sine Ladningar merendels ditföra; Sidentygger, Lackwark och porcellainer: samt deremot få. bly, elphenben, Saphian och Galembucträ, Benjwin, men besynnerligor, Büffel-Hjort- och Tigerhudar, hwilka med flera de använda til den Japaniska handelen.

7. Japan, blir besökt af Skepp, både ifran Canton, Amoy och Ningpo, som i Junii och Julii månader fara ut och i Siam och Camboja först hämta af de nämde waror. Den Japaniska handelen är ibland alla den profitablaste för Chineserne, och föra de dit, utom diverse droguerier, socher, Büffel och andre hudar, Sidentygger &c., äfwen Europaiske waror; Man har uti M. Jaques Savarijs fröna Dictionaire, du Commerce Tome 1^{re} p. 1181. 1183 en Cargaison, af en Chinesisk Jonck til Japan, deruti

priset

priset i Canton på warorne / Som intet mycket differe-
rar ifrån hvad det i depe tider; nu 20 år senare är /
finnes uppfördt, och hvad de i Japan säljas för; och
från deraf slutas; hvad anseelig vinst på dem är; den
är och ej mindre på retourerne, som bestå i parlor, rö-
troppar, en sort högt astimerade swärds klingor, Ja-
paniske porcellainer och lackwarth, hwilka senare äro
mahalösa, men excessivt dyra, och guld som sedemera
föres til Batavia.

6. Batavia, Holländarnes fornamsta etablissement
i Öst Indien, har ej allenast en anseelig hop Chineser i
sine förstäder, som deri städes bo och satt sig ned, utan
blir utom des ochsa ärligen, af ett anseeligt antal
Foncher från Canton bivistad, hwilka dädan afgå uti
December månad, och 4 à 6 wechor äro på wagen,
samt wid ankomsten til Batavia, finna god debit
på Porcellainer, Tutaneque, Rhubarbar och andra
droguer, Thé, Japaniskt guld, allehanda troppar trävil,
och sådant mera, deremot tagga de specierier, Smilpadda-
skal, Sandel- och Brasilie träd, agat knappar, Bam-
sten, och Europaiska bläden; hvad som är under-
ballance betala Holländarne i Contant med piastrar

7. På Manilla och Phillippinske öarne, handlas-
bara från Amoy; fast Spaniska Skepp darifrån stundom
och til Macao anlända.

Från alle dese orter, dit Chineserne gå, hafva
Inbyggarne af Chinesiska Kejsaren Lo, at tillbaka
fara at China, och byta bort sine waror, och derfor
komma Fonchar från Siam, Cochinchina &c. stundom

til Cantons riviere, men de gå ej längre up än til Macao, för at undvika de dryga hamnpenningar, eller hvad man eljest skall hålla den afgift, som i proportion af Sneppets storlek, /: hwilket som ofwan ar sagt, af Oppo eller någon dess deputerade wid ankomsten makes /: arlegges, sedan det ofwan för Botica Tigris fallt anhar; dock observeras, at Japaneserne från denna friheten äro aldeles uteslutne, och wid lifs straff förbudne komma innom Chinesiska gränztorne.

Det bör och märkas, at frammande ha lof, sätta sig ned uti Canton och handla /: utom vissa tider in emottodas Nyåhr då de måste fara til Macao /: och derför skundom för sin räkning med Chinesiska fartyg besöka de nämnda öder, och der göra en god winst. Utom en och annan Europder, profitera en hög Armenianer /: som på alla handels öder i Asien sig uppehålla /: har af, och ser nogg dem gå i Canton med långa på halsarna räckande tyg räckor och ett echarpe bringlifwet, samt räkade hufvuden, derpå de om Sommaren ha bara en sward, Galols, men om vinteren en hög sward och fyrhornig Sammets myssa; de tala gementligen Portugisiska, och stå, så länge de äro här, under Chinesernes lagar.

De Snepp, som Chineserne employera til de omnämde Sirosor hålla de Jonchar, eller Junchar, och Portugiserne sommes. Til figuren äro de vida stilde istän ware fartyg, och se somlige ut, nästan som en half mane, när de ligga på wättnet. Bredden ar något maff lika, så at de ej ha mitt på wid wättingangen någon buk, förstammen, lika som på Sampanerne, utan bogpröd,

eller

eller någon opstänse köl, och folgagteliogen utan Gallion;
 Sidorne framtil stå liksom två wingar uti wädrret fram
 decket, och gå högre ibland, än Cabestammen, warande
 öfne framåt, och öfwan til egenbyggde med tröjor, hwilka
 liksom hänga i wädrret; Cabestammen är också hög,
 och baktil inbyggd och öfven, för at setta roret ut igen,
 hwilket hänger på tåg, och kan hissas opp och ned
 efter behag, samt står ut som en År. På Sidorne
 af halfdäcket, ha officerarne sine kamrar, och intil
 på aktersta studdet, efter Siomans talesatt, eller spegeln
 där wis lag, som wänhusdøren går ut i Altan, på wärd
 Snepp, står deras Siögud, för hwilken dageligen offras.
 Inunder halfdäcket, derwid war Prants och en del af
 Archelie går, dirigerar Styrman roret, och har Com-
 passen främ för sig stående i sand, som tunar at fösta-
 uti 2 eller 3 rörelse stängor, hwilka Chineserne kalla
 Heong; denna deras Compass, består uti en af Magnet
 bespråken järn nål, uphängd mitt på i ballance, som
 wärd, at den kan gå ikring helt ensam, utan någon
 wis fast tafla, som på dem wij bruka; ut ikring tran-
 ten stå wärdstreckten 24 st. hela och 48 halfwa-
 afdelte. De se fartyg ha 2 däck, och trünna draga
 ifrån 2 à 600 Pihull; deras Snepporunn är delt i
 wijsa delar, ifrån början så inbyggde uti Sneppet,
 intil yttersta bottin och plankor, at de aldeles ej
 hafwa någon Communication med hwarandra, och
 derfore om wättnet trömmar uti, eller någon plankor
 Springer äro inunder en afdelning, äro dock de
 öfrige fria för all lech. Mastorne äro två; stormasten
 står mycket framåt, och nästan ihopa med Fokmasten,

och Melkans masten, som är helt liten, brukas tillan
 Segel på, och är ackterens som hos oss. Inga märks-
 krogar eller stänger hafwa de, inga want eller tag,
 utan ett par rep för twar mast hanga slaka på sidor-
 ne, och snola wara som barunner, samt flyttas öfwer
 från ena til andra sidan, det lofwat är; när de
 äro i sidan; Seglen äro af fina Bamboe mattor my-
 ket stora, på de twenne framste masterna, så at
 de med bra spel måste hissas, och hafwa de utom-
 seltwa den öfra rån, efwen en inunder, at spen-
 na ut dem; på topparne brukas Ceremonie dagar
 flaggar, gorde som fiskar, oppå med 4-6, små andre
 flaggor bepryde. När någon går op i toppen med-
 dem, måste han tilänga sig på ett tag langs ma-
 sten, tills han kommer in emot toppen, och då äro
 pinnar slagne in at blifwa på; i stället för flaggor
 sitta 2 à 3 små hwiita, röda oc. flaggor i aln i quadrat
 baktil i rad, och flacca; på Melkan hissas ock stundom
 hwiita långa Wimplar, fastade i ändan af en stång,
 som setter ett stycke ifrån toppen, snedt öfwer masten.
 Ankarne äro af en sort hård tra, eller Järneh,
 stundom i ändarne med Järn skodde. Pompas weta
 de ej af. I stället för bech och tiara som wij frykta
 på våra snopp, at hålla dem tåta, bruka de en sort
 de kalla Kinam, som componeras af en wiss Kåca
 och Kalk, hwilken skall wara långt bättre.

Så snart någon sådan Touch, arnar gå bort til en
 plats, göra Capitainen med folket några dagar förut,

en hop Ceremonier och boner om en lycklig resa til sine Gudar, besynnerligen den de hålla Matsor och skall wara tillägnade, samt Longrang eller Neptunus, hysa wimplar och flaggor, ejwer alt, spela på diverse Instrumenter, med mera, sätlande en stor papperstilla, och stormasten, som wänder sig åt bakstammen, ofra för den samma, och sen Ceremonien är ändad, Siöfta dagen brännan up.

Änöteligen föroras det man något nämner om, Chinesernas mynt, wigt och mått. I detta Rike brucas ej annat slags mynt an ett enda, af opblamt Keppar, hwilket kallas Cascher, eller Caser, til storlek, som en ny halföre, med ett fyrkantigt hål mitt i, och några Characterer på båda sidorna, som utmärka Kejsarens namn, och wärdet. Guldet galler som en wara, och myntas därför icke, och Silfwer tagas emot i twas form det får, samt har til dato ej i China blifwit slagit i någon wiss form, med stempel på, til at dermed undwika falsk myntning, som Chineserne ofelbart ej skulle underlåta, emedan de wetta Konsten, af at faota Mercurius på andre metaller; man ser och annu huru benägna de äro härfore, emedan de taga sig fore at förfalska de omnämnda Cascher, och göra dem af samre materia, som äro likwal ett så ringa mynt.

Således galler Silfret i China efter wigten, och icke formen, eller någon påslagen stempel, och klippas därför sönder i större eller mindre bitar, att efter utgiften; til denna wagning betiena de sig utaf en liten ballance, til formen nästan som den Romerska

i det den är i hopfatt af en lång elphenbens arm,
 en skäl och en loser vikt, som kan flyttas; denne-
 armen är på trehne sidor fördeld uti många små-
 delar, och hanger på tre differenta silkes ändar, så
 at den minsta tyngde kan wagas; mest alla bada en
 sådan hos sig, i små laquerade, eller Rosenträds och
 bambuträds funderal, at i alla tilfallen hafwa til hands;
 och måste man wäl se sig före, at de intet äro falska,
 och derfore bäst, at alltid waga med sin egen vikt,
 som man en gång pröberat wara riktigt.

Godheten af Silfret pröberas efter dess halt och
 indelas den uti 100 delar; det som är under $\frac{80}{100}$ tages
 ej emot, så framit man intet ökar wikten. De Spaniska
 Siastrarne eller Mexico Dalrar, äro merendels $\frac{96}{100}$
 och derfore begärligast, samt kallas i Canton: Gantsin.
 Chineserne äro mycket färdige at pröbera Silfrets
 halt, och skola de jellan jela derute.

De wichte-Slagen man betienar sig af, wid distri-
 bution af denne Metall äro följande: Leang i Canton
 Loiang. Som Chineserne kalla Tael. 1. Tael har 10 Lün
 på Portugisiska mas, 1. mas 10 Lün, Portug. Condorin.
 1. Condorin 10. Li, eller Casch, på Portugisiska, och
 längre gå de ej på ballancen utsatte afdelningar,
 fast Chineserne ännu göra många Subdivisioner
 från 10 til 10, så at en Li har 10 hoa, 1. hoa 10 Se
 1. Se 10 Fou. 1. Fou 10 Schin, 1. Schin 10 Yai, 1. Yai 10
 miao. 1. miao 10 No. 1. No 10 Tsün. 10 Tsün som
 100000000 del af en Condorin. 1. Tael svarar i
 wikten ungefär emot 2 Lod och $3\frac{1}{2}$ Quintin, Swenska
 mer eller mindre.

När waror wagas, brukas följande wicter: 1. Kattje, som har 16 Tael och 1. Skull, som består af 100 Kattjes, och räknas Skullen ungefärligen til 142³/₁₀tt Svenska.

Rums mål hafwa intet Chineserne, utan alla Liqueurorne, så wäl som allt hwad hos oss säljes efter Stycketalet, som Hons, Swin, gjas, ägg &c. wagas här.

Chinesiska elnen kallas Cobit eller Kubi, delas i 10 Pinti eller Punt, och twar Punt 10 Condorin. 1. Cubit svarar ungefär emot 15 tum Svenska på 8-tumb nar, så at 4 Kubi göra 5 owarter wid lag.

Til ett beslut torde ej wara otienligt, at anfordra deras Tiffror, som bestå af 3 sorter; den första brukas i Skrifning och i Böcker, den andra och tredje i Räkningar, och är besynnerligen den andra man finner på Thee Kistorne och Tidentygerne, at utmärka deras wigt och längd. När de skrifwet til 10-hafwa de ej flere Tiffror, som gå längre, utan der börja de lägga i hop lika Säsm wj.

Det första eller stora Räkningeslaget

Profat omme Räkning 1000 700 40 10000 100000	壹伯 壹 壹 壹 拾 拾 拾 拾	200. 1000. 10000. 100000.	貳拾 叁拾 肆拾 伍拾 陸拾 柒拾 捌拾 玖拾	拾 拾 拾 拾 拾 拾 拾	壹 貳 叁 肆 伍 陸 柒 捌 玖	N: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
	och så anda igenom til 20.					

eller Astalet 114

Den andra sorten Chinesiska Räkning

1 2 X 3
1748.

14	100	11	20.	110.	1
+ 100000.	101.	11	21.	111.	2
14	100	11	22.	112.	3.
+ 100000.	200	111	30.	113.	X 4.
86.	1000.	1111	40.	114.	8 5.
	2000.	11111	50.	115.	L 6.
	4000.	111111	60.	116.	L 7.
	10000.	1111111	70.	117.	L 8
			80.	118.	L 9
			90.	119.	X 9.

Det tredje Chinesiska Räknesättet.

1000
100
100
40
9

101.	五	50.	十	17.	十一	11.	二	1.
200.	六	60.	十	18.	十二	12.	三	2.
1000.	七	70.	十	19.	十三	13.	四	3.
2000.	八	80.	十	20.	十四	14.	五	4.
10000.	九	90.	十	21.	十五	15.	六	5.
100000.	百	100.	十	22.	十六	16.	七	6.
			十	23.	十七	17.	八	7.
			十	24.	十八	18.	九	8.
			十	25.	十九	19.	十	9.

Uttalet af desse Numrur på Chinesiska är.

Yt - En	Kau - nijo	Lochsiaap - 60	Yt part jin 100000
Li - två	Siapp - 10	Pat siapp - 70	Siappah jin
Jam - tre	Siappett - 11.	Pat siapp 80	1000000.
Yi, of Yin - fyra.	Siappgi 12. 8c.	Kausiapp 90	
Öö. inom tanoren	Li Siapp 20.	Yt part jin 100.	
Jern.	Li Siapp Yt 21 8c.	Jern Yt - 101.	
Loch - Sex.	Jamsiapp - 30.	giorgi - 202.	
Yat - sju	Yi Siapp 40.	Yt jin - 1000.	
Pat - Otta	Öö Siapp 50.	Jern jin 2000.	

Perre J. du Halde, anförer i ett andra stället af
 sin description de Chine pag. 285 depe räkningar
 språkaktige i uttalet ifrån de anförde, och lärer
 utan tvifvel wara, som de i Peking och deromkring
 uttågas.

§. XVI.

Chinesiska språket har aldeles ingen likhet
 med ^{några} de andra efter de Sribenters^{ens} enhalliga vittne-
 börd, som derom hafst någon Kundskap, och derfore der
 sig ärosta af alla (som de säga) för frammande at
 lära. Det är twesfaldigt, antingen det ordinaira, som
 gemena folket talar, hwilket i alla Provincier och
 nästan hwart district varierar til dialecten,
 eller Mandarins språket som fordom talades i
 Hofwet när det utspökolt sig i Staden Nanking,
 i Provincien Kiangnan, men sedermera öfwer
 hela Riket blifwit antagit ibland alla Mandarins
 och folk utaf Condition.

Utom depe två språk, har också Kejsarne af
 Tartariska ätten, införd i en del af norra Provincerna
 det tredje, som hos de Östra Tartarerna, som kallas
 Mantcheore talas; och sprifwas alla Documenter
 som från Regeringen i Peking Expedieras, både på
 detta tungomålet, äfwen så wal som på det Chinesiska
 för denna orsaken kallas det och Hofspråket, och
 har öfwit anledning at en och annan, som i Canton
 af Chineserne fat höra, det Tartariska, äfwen
 brukades i publica acter, samt af Kejsaren och
 depe Stät taltes, at blanda det egentligen så kallade

och från äldre brädelige Mandarins språket med Tartar-
språk, och göra dem till ett; derute de således likväl felar.

Som Chinesiskan wore ett allt för fjerdt språk för
Europaerne i Canton. (Som der ej så länge just wistas)
at tala, så betiena de sig mest af Engelskan i Sin
Commerce, twilket nägre Chinesiske Köpman, tem-
meligen bra kunna komma til rätta med, men den öfriga
ressen af folket aldeles förwända; jag wet derfor ej
hwad namn man skall gifwät, emedan det är en blan-
ding af Portugisiska, Engelska, Chinesiska, Sanska
och afwen Swenska, och fast Engelskan och Portugi-
siskan derute ha Sworshand, så twiflar jag, at någons
infödd Engelman eller Portugiser rent skall förståt,
så wäres det.

Angämsse fattet Chineserne bruka at skrifweligen
capprimera sina tanckar, så är det afwen så frilgakt-
ligt ifrån wårt, som språket. De ha intet Alphabets
at wissa bokstafwor, at twilkas differenta Compositiön,
alla meningar uttryckas; utan hwart ord utmörkas,
ej allenast genom en särskildt Character för sig self,
utan och somlige meningar skrifwas, med en enda
apart bokstaf eller figur, endast för den perioden tienlig,
lika som de gamle Aegyptiers Hieroglypher. Här-
igenom har antalet af desse Characterer eller Chinesi-
ska bokstafwor, at jag så må kalla dem, så ansenligen
blewit ökt, at det nu skall gå til 80000 stycken,
och menas Kejsar Sone, warit deras första inventor.
De komma aldeles Sworshand med dem, som uti Japan,
Cochin China och Sontking brukas, och första de

hwars annars skrifter ganska wäl, andronit språket
 är aldeles olika. Alla som arna studera, måste
 börja med dessa lämnande och skriferwande, dock
 hinmer aldrig någon så wisa, at han fattar dem,
 alla, och hålles den belason som man 10000, dem-
 som kan 20000 mycket läro, och hinmer någon, til
 40000, så går det aldrig vidare.

Dock är det icke aldeles så rart i China ibland ge-
 mene man, at känna skrifter, eller känna en del, af
 dessa Characterer som en del påstå; ty jag har funnit
 uti Canton, at ända til det gemnesta folket förstå-
 de, at skriftera hwarsjehanda, samt lasa tryckt, och
 fast denne deras Kunsthap just ej torde gå så långt,
 så är det ändå märke, at swärigheten med Characte-
 rorne, ej måtte wara så stor, som fördom af Chine-
 siske Missionarorne utgafs, hanste i den afsigt,
 at derigenom så mycket mera uphöja sin merit.

Tapperet, som Chineserne betiena sig af at
 skriftera och trycka på, skall göras af Bambou eller
 möre barchen af mulbarsträd med dyliska; det är
 mycket tunt, samt brukas därför bara på en sida,
 hwilken är polerad och glantsande; för denna orsak
 äro och alla blad dubbla i Bockren, och på det fättet
 inbändna, at den wihna hopasittande Kanton wettor
 ut, och de ömra sidorna äro fastade i ryggen af barmet.
 Blecket, som wi kalle Tausche, fortfarande af röken,
 som uppstiger af olja eller Söter Ök, och jäster sig på
 tunna öfwer lamporne satte Hopparplatar, samt
 blandas up med muscus, at gifwät en behagelig lukt.

och göres i en deg, hwilken i små aflonga former giten,
 tager til sig alla deruti utstruurna figurer, och sen det
 stätt något blifwor tätt hård. I stället för pennor brukas
 spetsiga penslar af fina och lena hår. När dermed
 skrifes, tager en liten fyrkantig svart sten, som wid
 ena kanten har en liten utgroppning, at slå watten i,
 hwarmes Toschet wid ena ändan wätes, samt rjwes
 på den öfriga flata delen, af stenen omkring, i hwil-
 ken så preparerade Couleur, sedomera penseln, som
 under skrifningen just hålles perpendiculært eller
 uprätt på papperet, doppas mer eller mindre efter
 behag.

Det hålles för en stor fortienst i China, at skrifa
 wal, och skrifa en del ästimerade gamla wal gorda
 Characterer högre än många wästra målningar.

Hwad tryckeriet beträffar, så har det hos Chine-
 sorne, långt för än uti Europa warit i bruk, fast det
 ej ar på lika sätt inrättat med wärd. De skrara ut
 hwar sida som snall tryckas, på hwar sin stat
 traskerwa, på samma wis som i Europa med de bru-
 keliga tryckerer förfares, och nyttia inga lösa stylar,
 utan wid sådane Böcker, som uti Seking hwar månad
 utkomma, och utomarna staten i Riket, wid hwilka,
 för de små ändringar, som på så hörd tid förefalla,
 för widlyftigt worde, at ständigt skrara ut, hela nya
 sidor. Tryckningen så wal som skrifningen sker
 upp ifrån, sidan utwore, så den ena Characteren
 fattes inunder den andra och continueras från höger
 til wänster i sådane Columnner wid hwarandra; warandes

warit sista blad, deras första, liksom i Hebraiskam.

Att Chineserne skola wara fallne för wettenskap
halles i allmänhet före, emedan det nästan endast an
genom dem, som all adel och förtienst i detta rike
förwarjwas, och är i synnerhet Moralens eller
sedoläran, deras principalesta bemoödande, der på
de fram för att lägga sig. Begynnelsen af Skolan
ne hos dem, måste, sen ett godt antal Characterer
blefwit bekräft, attis göras med deras fornamn, eller
at man få må kalla dem, Symboliska Böcker, som
af den berömda Chinesiska läraren, Confucius, hwilken
551. År, för Christi födelse lefwat, och dess djäpnel
Meritus blefwit sammanskrifne, deruti näst hwar
jehanda Sedoreglor och dygde exempel inwehllad, och
nar de blefwit lärde, ord ifrån ord, tilbringas näst
den öfriga Studerings tiden, med grubblande på wälta
förståndet af dem: efter de med en hop mörka tale-
fatt skola wara upstylde: och sökes fram för att at
imitera deras styl, som är kort och significant,
och hwilken, ju närmare en trommer, ju lärare
andes han före, warande om waltaligheten, eller Ele-
quencien, som de näst Moralens som näst beflita sig.
Politiquen, Historien om sit land, forfaranhet i lagar-
ne, afwen som och Poesien, florerar därnäst, och war
af ingen, som skall heta en lärdoms alstrare, fördrum-
mas. Medicin hafwa de på sitt wis upodlat, och
aga en synnerlig Snickelighet at genom pulsens
widerorande, känna alla sjukdomar; och Astronomien
mente de förr, ingen skulle öfvergå dem i, till
Europäische Missionairerne trömmes in. Alla de öfrige

Wetenskapen, som i Europa i sednare tider förvärfvat
 så många lärda Man, stora namn, weta de ej af; och
 hålles orsaken til försummelsen af alla Speculativa Siencier
 hos dem wara, det ingen utom eller innom riket upwä-
 ther dem til någon taflan, och sedan, at de som arbeta
 derpå, ej hafwa at förwenta någon belöning.

Efter det kommer at nämnas om Chinesernes
 Astronomie, och at de inbillat sig deruti wara stora
 Mästare, så är derwed til märkandes, at wal denne
 Wetenskapen hos dem ifrån äldre warit icke, och at
 deras Observationer på förmörkelser ända från Rikets
 början i deras Historier ihoghörmas; men det sagt
 har ända af de Europaiske Missionairene många fel,
 som i denne Siencien begäts, af dem blewit, på Kejsa-
 rens begäran upstachte och rättade, och Chineserne
 oflörliggade om Sin ofullkomlighet häruti. Endast
 til deß upodlande ar och en Tribunal i Peking, den
 Mathematicke kallad, inrättad, som äliggor, at
 Observera och uträkna, alla de Himmelstna kropp-
 parnas rörelse, förändringar, med mera, samt utarbeta
 Almanachor för hwar år. Deße Almanachor göras
 ett stort wasende utaf i China, och delas med många
 Ceremonier ut. At för en utländsk Prince taga af
 Kejsaren uti China Almanacha, wäl saga så mycket
 der, som at han arthänner Honor för Sin Landherre
 och neka acceptera dem, ar en uppenbar Krigs decla-
 ration. Den hållas uti Canton Tongsig och afwens
 stungen Hensig, och räknas deß Aratal från den
 regerance Kejsarens, början, så at Titeln på
 Almanachan för i år 1749 heter Tay-sing, Kending,

Siapp Jui

Siapp Jhu nensij, Hen-Sig; eller den store
 Kejsaren Kentsings 14^{de} regements Airs Almanachs,
 warande den så inrättad, at först ar utmärkt solens
 och Månans up- och nedgång, formörkelser, Ny- och
 neccan med twad dertil hörer, planetornas rörelser
 och dageliga Skalle i anseende til den ena eller andra
 Constellation på Himmelen, som de räknat till 28 Jhr.
 i stället för, at wij ha bara 12, med mera, och Sen
 följer dagräkningen med alla fäster, samt betyggs-
 underrättelser för twar dag, på twilken ar lyckligt
 eller ej, at gifva Sig, resa, bygga och dylikt, warande
 dese Astrologiske Spådomar af gemena folket-
 mycket ästimorade och noqa i acht tagne, fast de-
 lärardare och förnuftigare finna dese Vanitet.

Chinesiska aratalet, begynnes i dese Alma-
 nachor med Wären eller Nymanan, som ar nämp
 til början utaf Februarii, eller den tiden då Solen,
 går in uti 15 graden af Wättemannen, så at i år
 1749, ar den 6 Februarii deras Nyårs dag, och tar
 Sommarens sin början när Solen ar mitt uti Oxen,
 hosten, då hon ar mitt i Leijonet, och Wintren då
 hon träder uti 15 graden af Scorpion. Det räknas
 derute och så 12 Månader, twilka delas artingen
 uti stora, och hafwa 30 dagar, samt utmärkas
 med Characteren 大 Jay; eller Sma, som bara innehålle
 29, och hafwa månader namnet märkt 小 Jü;
 Namnen på dem ar; första, andra, tredje, fjerde,
 &c. Månaden, utan något tillagt nomen
 proprium som hos oss och skriferas de Salina.

X 10. Siapp Gids 月 Nijonde manas	七 7. Satt Gids 月 Siunde manas	四 4. Tsi Gids 月 Fierde manas	正 1. Fching Gids 月 Forsta manas (小) Tsiu
X 11. Siapp Gids 月 Sjette manas	八 8. Satt Gids 月 Ottonde manas	五 5. Oo Gids 月 Femte manas	二 2. Li Gids 月 andromanas (大) Tsj
X 12. Siapp Gids 月 Sotffe manas	九 9. Kau Gids 月 Nijonde manas	六 6. Loch Gids 月 Siette manas	三 3. Sun Gids 月 Tredde manas

De manader, som äro antingen Tsj eller Tsiu, utmärkas så inunder, som 18. 2.

Dagarne äro således icke eller flere, än 355, och därför måste twarå tredje år emthel månads fructas in; delningen utaf weckor brökas icke, och dygnen börjas ifrån klockan 12, om natten, samt har bara 12. lika delar, som twarådera swara emot 2. wärd timmar, de skrivas med wissa märken, och ha twarådera sina namn, som desse figuror utwisa:

西 10. Tsiu Ky. 6.	午 7. Oo Ky. 12. om midnatten	卯 4. Mau Ky. 6.	子 12. Tsiu Ky. 12. om midnatten
戌 11. Tjutt Ky. 8.	未 8. Hög Ky. 2.	辰 5. Tsin Ky. 8.	丑 2. Tsiu Ky. 2. morgnens
丁 12. Hög Ky. 10. af torren.	申 7. Siann Ky. 4.	巳 6. Hög Ky. 10.	寅 3. Tsin Ky. 4.

At utmärka timmarne, brökas uti Canton inga klockor, som hos oss, och wet jag ej om in uti staden, några publicqua Solwisare finnas. Jag observerade, at folket mest om dagen dörnde tiden efter Solens högs öfwer Horisonten, och om natten fingo weta klockan genom wissa, som liksom brandwagt gingo omkring, och på en sort klockor af metall, lika en stekpanna, med en trahammare för twarå

wagt, följde vissa slag, och börja de K. 8 om
 aftonen, eller Gitt första nattwagten, då tre slag
 i sanden, tid efter annan hela timmen, igenom
 följde. Hög eller K. 10 öfretes de til Sex slag;
 Hög, K. 12, eller midnatt til 9; Tio K. 2, til 12,
 och Sam, K. 4 om morgonen til 15. Likas ordning
 hölls på Sampanerne och så, och i Kasportarne
 Sumos, utom en sådan Klocha, afwen en stor
 frumma, som trenade för Samma andarnal.

För an man qvitterar denne paragraphen,
 för, som en Wetenskap, deras Arithmetik eller
 räkne konst ihogkommas. Den practicerar ej genom
 någre Tiffror, eller dylikt, som wij bruka, utan de
 ha ett aflongt bräde med Kanter omkring, deruti
 twars öfwer, 12, 16 å 20 parallele pinnar sitta, mel-
 län små Swartwade Klot, som kunna flyttas af och
 an på twars pinne, samt langs öfwer brädet en list,
 som snijer Kloten på pinnarne så at, at 5 pinnar
 nedan och 2 öfwanförre densamme. Detta kallas
 Suapan, och är, det så bekanta Chinesiska
 Räknebrädet, i twars bråk, Chineserne äro så
 fortfarne, at de största Summor med en otrolig
 snallhet och Accurateze, kunna uträknas, utan
 at Europeerne, med sina Tiffror, i dem hast
 skulle kunna imitera dem; och består hela
 operation för dem, deruti, at desse Klot flyttas
 efter deras dem bekante Reglor, någre qvonger,
 så ha de strax facit, innan man wet ordet af.

§ XVII.
 Religion i China, liksom uti de mästare

asiatiske

Asiatiske Landor, är Hedniska, och fördela uti tre Secter.
 1: Den som kallas Taojee af Philosophen Lacthius, har
 sit upphof redan långt för Christi födelse, och huars
 anhängare, jemte hwarjehanda Epicureistre, och omdag-
 tige Sätser, afwen praten derar första Konstern, at präpar-
 ra en dryck, som gör människorn oödelig, samt at förvandla
 samre metaller i guld. 2: Secten Fo, hwilken ibland
 gemene man dölor hela Riket mast ar i flor, och stru-
 erar Metempsychosin, eller Själarnas fluttring, samt
 Kommit ifrån Indien 65 År efter Christi födelse, der
 den som Sages, blefwit stigtad långt förut af Fo, en
 Kunges son, som i någon af de Indiske Landorne
 regerat, hwilken utgaf sig Silt för en Gud. Som allena
 örde dyrkas; och 3: Den tredje Secten, huars Sätser
 för 700 År wid lag, någre lärde utur Confucii och
 Mencii skrifter utdragit; och efter Somligas ömdome,
 aldeles leder til ett fullkomligt Atheistone, samt endast
 af Kejsaren, jemte en del Mandariner öfalles.

Utaf desse tre, finner man, at i Canton, den
 andra i Ordningen har öfwerhand, och ses, hwar en
 der wender sig stundeligen prof, af det der gängse
 grufwliga Afguderiet och widskapelsen; likwäl, fast
 alla Inwånare der äro store förarare utaf Fo; och
 som sagt ar öfwerallt hedniska Tempel eller Pagoder
 med hwarjehanda bilder upfylte ses, och derwid öfroligt
 många Bontzer undorhållas, så måste man ändå
 med förundran spörja, at måste delens ha så litet
 begrep af sin Religion, at de ej en gång weta nam-
 nen på alla dem, de som Gudar åhålla; derfore

ar det och ganska swårt, at af dem få rätt tydelig
 Kundskap om samma gängbara Sectors grundsatser; -
 hwad jag tillwail af de förståndigare har om Kunnat
 inhamta ar: Alt de tro So wara deras walgörande
 Sörsath eller Guds, som bor ute Himmelens; och at en
 annan, Iyn wäng, Kallas, ar mastare under jorden,
 som dependerar under den förra; at alla som do, först
 komma til Iyn wäng, som håller noga räkning på
 allas giorningar och af honom få weta sin dom;
 at de, som då wäl tillwail, försattas i ett mycket
 noggrant tillworne hos So, samt derest de warit
 mycket fromma och derjemte förnämna på jorden,
 tillföwa wartheligen til Gudas ombytte, men derest de
 wnda andtingen bli Lusi eller Dieltlar, eller och domo
 sialar wändeligen många gånger måste flytta utur
 det ena diurets Kropp i det andra, som ar samre
 ja warre deras tillworne warit, at Iyn wäng, får
 lätteligen til bewekas, at falla in i indrig Dom, darst
 man har något at mitta honom med, och derfore
 måste föresjölös och för tillfrat papper altie brannas
 up för honom, när Han anropas, eller någon dös
 begrafwes, som i andra tillwet til reela metaller
 ombytats; at wissa andar, som de Kalla Lohon,
 äro förornade til twar och en Menniskios uppigt,
 som reglera deras öden och följa dem ifrån fördölen
 til dös stundem, då de föra Sielen dit, som hon för
 sine giorningar fortient at komma, och andweligen
 at derjemte flere Gudar, samre an de nämnda gifwet
 som i twarjehanda påförande omständigheter
 måste dyrckas.

Lika och flere andre, ej mindre absurde Sätser, som
 från Barndomen, uti det gemina folkets Simmen inprä-
 glas, och genom Bonzernes sedermera ständigt under-
 hållas, kunna ej annat, än göra dem wiiskepelige,
 och forma dem til de aloradummetta företagningar,
 och derforre Kan man afwen ej undra på, när en ser
 de föttiser, som en Sich willfarande tro formar dem til.
 Skola de företaga en resa, måste med många Ceremo-
 nier Guden bledkas, at den må bli lyckelig; will någon
 gifva Sig, blir makan god eller elak, eftersom på dy-
 tnskaps Guden blifwit spenderat; ar en uti lipspara,
 sjukdom eller andre swårigheter, och utgången vagras
 alla böner ej swaras emot förmodan, så rar Guden
 derforre, som liksom til ett straff igen af dem wanhedras,
 åtminstone på en tid ej offeras, och så uti de ofrige
 omständighetor. De som Säledes i Sagoderne rå-
 fråga sina Gudar, brukka ett underligt maner, at ar-
 tralla. Som de mena: något märcke eller swar på sin
 begaran. Ty Sen de med några bägningar in för-
 belätets thron, wisat sin wordnad, och afwen utgjutit
 någon liqueur, som Sarsua, eller dyligt, samt fram-
 satt något offer, taga de ett par på attaret eller fram-
 för bordet liggande Bamboe rötter, som Kallas Kapi,
 och på en sida aro platta, samt på den andra runda
 merendels lika ett par stycken af den torra roten af
 Dhubarbara; och falla dem så länge ned, båda tillika,
 tills båda två komma at liegga på den platta sidan,
 då de tro sin bon wara hörd; eller falla de ur en derjemte

Sträuse

stående dosor, några små bambou strickor, af ett quar-
ters längd, som på ena ändan, med några Characterer
aro fullskrefne, och blifwa Sakka nämde, och låta
af en Bortre förklara sig Skriftens innehåll, som
de i sin ensaldighet taga för Gudens Veritablas svar,
och egna utsaga.

Utom denna sin publicqua Gudstienst, tra de ute
sina två särskilöta Socii eller husqudar, som antingen
bestå ute en liten bild, eller bara en taffla med en figur
på, och stundom endast några Characterer, derom
de roka med Heong; som aro smala och långa, til-
färgen brunagtige strickor, af en dec, derute några
Armatisthe Krydder aro blandade, förfärdigade, —
hvilka sedan de aro itande bränna liksom frugke,
långsamt, och göra en angenam lukt. Samt sätta
allehanda frugter, mat och dryck, när de sielfwa
ata; och aro hvar och en så märe om, at ha
en sådan Husqud i sitt rum, så i Canton ingen
bod ar så liten, ~~och~~ ingen portgång eller dor hwarige-
nom ingång ar, ingen warkstad eller något at-
gatan opet rum finnes, och ingen fangtkammare
ses, derest ej en Slik Socii gifwes. Det ar och ej
nog at den bedes och anropas, utan til huses
Conservation, sätas alla quallar i hwaro horn och
port at gatan. 3 à 4 af de nämde Heong ut, och så
snart det mörknar brännes fyrkante forgyllde och
försejwade pappers stycken, som kallas Lentchi
up, och kastas utom portarne, at forsona de om-
natten i mörkret kringflygande Andar med, i fall
de wilja göra dem någon skada.

Det wore för wislyffigt flere particulariteter,

wid desse och andre deras Ceremonier at anfordra, och
 gås derfore forbi; endast harwid märkandes, at anskönt
 Chineserne i slike widskjoppelser i acht tagande, äro
 mycket förupuleuse, så hysa de ändå i allmänhet
 titen wordsnas, både för sine inbillade Gudar och
 Religion, så at de toga fråga efter om någon Christen,
 eller annan, talar til dem: efter tillborligheten; om
 ogisagtheten eller afsjorditeten ~~at~~ denne läran,
 och förtryta ej öfwer hwarjehanda hårda uttaltelser
 emot desse falocka Gudar: orsaken til denne Kallsin-
 nigheten, som jag troettlar hos någon Nation finnes
 emedan alle garna plaga wara mine om, at försä-
 ra sin religion: larer wara de lindrige dygde-
 förpligtelser, som dem pålegges, och den latthet,
 hwarmed Bonxerne inbilla dem, alla förbrytelser
 kunna försönas.

Desse Bonxer, som Europæerne dem kalla; nam-
 nas på Chinesiska uti Canton Wäfsing, och äro war-
 dige disciplar utaf denne Fos försomädeliga lära, dem
 de öfweralt med så stor flit följa bibehålla, fast de
 med knappsta möda kunna förplanta sin egen metier,
 och skaffa sig någre Successorer, emedan förständig
 folk ej willa lemna sina barn ibland dem; derfore äro
 de också merendels ett sammnarrafsat pack af det
 gemmesta Ganielle, och största ignoranter om prin-
 cipierne af sin Sect. Hela landet öfverflödar af
 dem, och wid alla Pagoder finnes, at rummen för
 detta packet äro någre gånger widlyftigare, än
 seltwe Atgudatemplen i hela sin etendue; et säkert
 antal hyses deraf. De som uti Pagoderna in och utom,
 Cantons finnes, bara om halsen, och i bland i handen, nedans,
 eller

eller Rosenskrantsar af stora gröna Tärter, som tugga starkt
 åt musculus, och gå kläddi med wida longa rockar af grå-
 färg, som passa tät tillhopa wid halsen, och med långa-
 och ganska wida armar äro gjorde; öfwer dem brukas
 under Hudenstens förrättande ett Echappe, som räckande
 öfwer ena axellen, på bröstet med en silja fastes tillhopa.
 Hela hufwudet rakas och betäckas, af somlige, med
 höga swarta möjor, gjorde i form af en Cylinder. På
 några ställen ha de wispa öfwer-hufwuden, som skola
 wara något studerade, och derfore, som Mandariner,
 äro adimerade; men deras antal är ringa. Utom
 desse finnas wck en annan för präster, (om man så
 får kalla dem.) Som bara skola bestå af Quinspersoner,
 hwilka antingen öfwer gifwit sina Mann för deras
 härdhet, eller äro Anckor och hålla wispa samman-
 Komoter fins emellan, samt kallas Salles, etc Canton.

Sydlorne för de förenande Wäjsong eller Bonzer,
 bespar, utom det de måste, som andre arbetare förrätta
 allehanda arbeten, wid landbruket som hör til deras
 Pagode, om de annars willa ha födan, merendels deruti,
 at hålla Åfjuda templer, med biloren Snuggo och rene,
 tända up Keong, Satta fram offer och göra böner in för
 dem; detta senare, som de sellan göra, förrättas
 sålunda, at alla Bonzer, falla på små runda mattor
 i en lagom distans ifrån hwarandra på Kora, med
 uplyfte händer, och mummla några ord emellan lapparna
 fram, som intorrumperas af några slag, hwilka en,
 wid Altaret stående Bonze, gör på en liten Klocka,
 och hwilket en annan bär om honom besvarar
 likaledes med bullrande på ett brunt träinstrument
 som liknar ett öga, och har ett daff lied, som

en trumma; hwar efter om en Stånd alla resa sig, slå med en trähammare åter på en stor Klotha, god som wære, men utan klapp. Samt en trumma, hvilka i alla Pagoder, strax innan för dören på ena Sidan stå upsatte mellan ett par ställningar, och upbränna en hop Lentehi til fleit. Det bör öfserveras, at uti alla Pagoder, ett stort fyrkantigt elskar, fyrfat, eller hwad man skall kallat, af Järnbleck med en hög Chur öfwer, står på fyra höga fötter, antingen mitt för största Altaret, eller just utom dören, derute eld Conserveras, at upbränna dylika Lentehi; och sker utaf förgylor och försilvrat papper, samt allehanda deraf gjorde bilder, i Canton, en så ömrig Consumption, så at sthellige gator i samma stad, bara upfyllas med folk, som endast förfärdiga sådant.

Sor utan dese förrättningar, gå Brudorne också somoftast, at jämte wissa Afgyddabilder, som de bara med sig, afläggja sina Visiter hem uti husen, då folket, som annars göra mycket litet wärde af dem, wisa sig ganska wördsamma. Dese Wäffungs trada sig också wid sådana Ceremonier mera granne, med fyrkantige Chindra Lappar på bröstet och ryssen, samt lösa myssor på hufwudet med öglor uti, lika som man ser Chinesiska fruntimren afmalade, och belesagas stundom af musicanter som gå före och spela.

De brudas också wid Tröster, som tiras af privata, då gemenligen alla, som äro af en släkt, samla sig tillhopa uti ett wisst hus, merendels til den ändam, at wisa sin wördnad emot sin gemensamma Stamfader, som antingen,

antingen varit någon Mandarin eller någon berömmelig
 man eljest. En sådan fest som jag såg ute Canton
 1748 den 18 & 19 October, begicks sålunda: Hela gatan
 derwid huset låg, war med ett tak af tynt lerest ofwörora-
 gen, derpå här och där allehanda Drake figurer, utaf
 tveckt papper gjorde, lågo kringströdde, som syntes
 grant igenom, för dem som gingo inunder; runt om-
 kring alla waggar och under taket, hängde fullt af
 större och mindre målade Lantornor, och mitt på ga-
 tan stod en liten Theater med ett bord & på för hwilket
 en Bontze låg och läste inman til en bok mycket
 långsamt, samt hade somen sked med runt blad i
 handen, den han stundom sagta uplyftade. En
 annan Bontze stod på gatan fram om denne, med
 ett Thee bråde, fullsatt af Samsu Koppar, som han
 presenterade ut två stora pappers Kartlar, hwilka
 stode som portwagtare för huset, hwarinne mitt för dorens
 på en hög tron, ett belate satt, hwilket skilde
 representera den Mandarin, til twans hederfasten
 skedde. Twans öfwer i en annan bygning, stod
 ett litet tempel, utaf förqyllet papper med alt tillbehör,
 och fullt af diverse figurer, som hett och kallt upbrans
 des sedermera wid slutet af högtidligheten: Musique
 på allehanda Instrumentor hördes under hela tiden,
 den påstod, och mitt för andan af gatan, war öfwer
 hela wäggen utflagit ett stort tveckt papper, som
 förklarade orsaken til festen, hwilken K. 12 om
 natten andtteligen uphörd och andra qwallen, i det
 omnämnde huset Continuerade, då de der samlade,
 sig, at äta och dricka, samt hidera sin Stamfar.

Forutan dylike och andre mindre högtidligheter, firas
 annu

annu twanne andra fastor öfwer tiela Riket. Den,
 första begynnes med första dagen i gamla året, och warar
 så långt den påföljande Nyårsdagen; och den andra begås
 den 15^{de} uti första veckan, eller Fching Gied, och kal-
 las Lantorne fasten, efter då med lykter och Lantornor
 Illuminationer goras öfwer allt. Under den tid de på-
 sia, uphöras all Commerce, och handtering, och
 tackker folket ej annat på än roa sig med allehande
 tidofördret, hwelkä jag ej haft tillfälle at se, och derfor
 går förbi. Har kunde och wara tillfälle, at något tala,
 om de försök några Catholiska munkar gjort i ett par-
 hundra år, at omvända Chineserne till Christna
 läran, samt hwad framoteg de deruti gjort, men som
 denne saken af åtskillige widlyftigt är beskreuen,
 och till öfwen sig denna resbestripning, at många
 saker, som kan ske med skal ej berört hura hit, / efter
 den plan man i början satt sig för, / weat tillmellen,
 stor, så gås detta, jemte flere andre mindre particulari-
 teter förbi.

S. XVIII.

Om de uti China öfliche Sedor wid giftornäl,
 ar korteligen til märkandes, at när en Skat wil trada
 uti ägtinstrop, så tillates honom ej, som tws öfs, at
 förut se, eller utwälja den, hans tycke faller på; emedan
 framtimbren här, så ej för andre än sine namnte anför-
 wanter wisa sig; utan hans far eller närmaste slagtunge,
 söker ut för honom en makra, om hwars egenstrapper och
 stonhet, Han gärna straffar sig förut underrättelse,
 och sluter med hennes anhörige Contractet och stipulerar
 penninge Summan, som hans will gifwa dem, at
 Koya

Kläder och andra Livatier til Brudens och Bröllops-
 behof före; ty föräldrarne gifwa henne intet dertill,
 utan ofta de som äro fattiga betälla en del af desse
 posningar som liksom hennes brudesträtt af brudgum-
 mens fader äro arlagde; och nūter afwen en flicka i
 China ingen andel i deras quwarlatenochap, när de
 dö, så at en man ej har ringesta hönghitt at förwenta
 med sin hustru. Contrahenterne få ej heller se hwar
 andre, förr än bröllopsdagen, då Bruden föres Brud-
 gummen i en Palatin, af mångfaldige små flickor
 omgifwen, tihanda, och han besjagar henne i en sal,
 hwareft en Afgudabile sitter, för hwilken de båda göra
 fyra djupa bägningar, som jag sedt i deras Comoesier
 hwarmed ickesten ar förrättad. I Canton och de andre
 förre delar af China, se dese gifformål helt vittisa,
 och ar ej underligt, se 15 å 16 års gossar, som ha
 både hustru och barn, hwilka af deras fader underhållas,
 tills de sieltwē få någon naring. Den som har råd
 och Kommit så wida, at han kan disponera
 sig sielt, får taga flere hustrur, wē han för hwar
 och en, will betala, den med slagtingarne slutne
 summan, dock anses de ej stort annorlunda, an
 Concubiner, och måste wisa den första hustrun
 som sin matmor, tilbörliq respect.

Inuti Canton lika som de öfrige Chinesiska
 Städer, finnas inga platsar, som hos oss Christne,
 at jordra de döde uti, utan alla grafwar äro utom-
 Kring Staden. På höga berg och Kullar och uti
 små gröna lunder, ses de mästa derat, hwilka dels
 in uti bergen äro utiugne, dels i forren af en Hest sho,
 med

med huggen sten i marken utspatrade, med en liten Chior
 mitt för öppningen, sugareot på en svart tafel, den af Leonas
 namn finnes. Förname Mandarinerornes huiclorum äro
 byggde ofwer Jordan, liksom små hus eller Capell, med
 Kupolit eller rundt tak, och ofta mycket propert utsörade.
 I Samlige Sagoder finnes en hop Kamrar, deri bara
 likkistor stå, på ett par bochar, tvänne i rad, med
 Heng före, som Bonierne för en liten af släkten arlago-
 betänning dageligen antända. Det är och ofwer allt
 mycket brükeligit, at Conservera små nara släktningars
 döda Kroppar hem i husen, ute några månader, och
 frindom 2, å 3 år, utan at någon elak, stark, infecte-
 rar rännnen, emedan likkistorne göras af mycket
 tivolka bräder: äldes sådane, som om en Sagar en,
 rind stock i två, till två plankor: hwilka mycket
 nall fogas tillsammans, och med Kalh inuti ofwerdra-
 ges samt utan på Vernissas. Så snart någon dor, och
 han ute sine bästa Kläder blefwit Swept, och Kistan,
 igenlagen, så brännes upp små hus af förgylt pap-
 per, deruti utom allehande tillhörigheter, små Kistor
 med förgylde och försilfrade pappers lappar, små sid-
 stycken och annat sådant äro inlagde, hwilka ute andra
 lifwet, när de: som de tro: i warcheligit guld silfwer,
 Kläder &c. förwandlas, tiena den döda, at muta Ungwäng,
 och de ofrige andarne, som äro portwagtare i helfwitte,
 samt fralsa honorn ifran all penningebrist. När liket
 bäres til grafwen, går en efter, och kastar ut aflonga
 papperslappar, stora som en hand, däri åtskillige
 half Cordlar och prichar äro utsprorne eller uttrychte;

hwad nytta desse skola göra, har jag ej Kunnat få weta, men nog observerat, at de andre Chineser ej tillato gärna, det man tog upp någon af dem. Soreye Coteuren ar hwit, och bor myssa, Räck, skor, Strumpor, och alt hwad en har på sig, wara af den fargen, nar en söjer sine föräldrar, hwilket i tri är Contiquerari, men ar det för ringare Anförwarter, örckas ofta ej mera, an ett hwitt brant ikringne mössan til sörgemärke, eller ock hwit Räck, men ej weddare.

Uti October, November och December Månader, upresas öfwer gatorne uti Canton, Theatrar uti anseelig myckenhet, och alla dagar ageras Comodier och Tragedier derpå. Det säges af Regeringen wara så strögt, at sike Skådespel på den ärtiden skola representeras, at hos gemena folket upwacka en kärlek för dygden, och afsky för lasterne, genom de exempel på den forras beloning och de senares straff, som i dessa piecer gemendigen förekomma, och nieta Comodianterne publice lön för sin möda. Dessa Comodier Considereras också med skäl, som en del af Chinesiska Gudstiensten, emedan de ofta anställas af private, som antingen i sin handel och näringshaft någon fördel, eller arnat någon annan lycka, at utmärka sin tacksejelse emot sin afgud, som demast trodt bidragit dertil, och hwilken fattes mitt för Theatren in i hans hus eller bod. Emedan desse Comodier ageras publice, så kan hwem som will fritt gå se på dem. Theatren, som sagthar går hwars öfwer gatan, från ena huset til det andra, så högt, at man kan gå inunder, och öfvertackes

med duk eller mattor. Comœdianterne taga sitt afträd
 at omkläda sig, i ett af de husen, som theatron går
 utill, hwar för hwar något tachelsc eller guardine,
 och äro de med wackra kläder af alla sorter wal försed-
 de; deras representationer draga långt ut, och kün-
 na wara från Kl. Dorn morgonen til det mörknar
 om quellen; man ser en hop underliga affecter,
 osärlige skapnader af ljudar och Dietlar etc dem,
 likaledes siagsmål, mord, executioner, giftornal, och
 jag wot ej allt hiwad, hwilket en som ej forstår språ-
 ket swäriligen kan taga reda på. Större delen af
 deras tal och Orationer, som derute förefomma, sjungas
 och så fram efter tacten, och beledsagas med musique,
 afwen som emellan Actorne, af allehanda Chinesiska
 Instrumenter, en fullkomlig concert instammes.

De så deras Instrumenter äro af åttuhyllige slag, af-
 hvilka förmige likna wäro Skallmejör, Basuner, Fleitor,
 Tubor; hwilka dock ej äro större än tallrichor; Trummor
 och Violer, och andre aldeles ej med någre hos oss bruk-
 lige, kunna komma i jämförelse; hwaribland sijnmerligen
 äro, en liten stallning, hwarute 10 små runda metall plä-
 tar hänga, som med en trapinna siås på; ett par måpsings
 tallrichor, som hållas en i hwardera handen, och stötas
 tillsammans med hwarandra; och afwen en especie
 wiger af 12 å 15 pipor hropsatte, som på en gång låta,
 när man blåser i, med flere andre. Att hålla tacten,
 antingen då de sjunga eller spela, har den som dirigē-
 rar musikern, emellan fingren ett par trapinnor, dem
 han med fardighet smäller tillsammans; och gör det
 ett underligt och förörrat ljud, eller swarare swalande,
 när

nar utan distinction alla dessa Instrumenter, på en gång stora tillhopa: Chineserne själwa finna likväl en ofördelnelig harmonie i detta obehageliga danet, och äro så formätne, at de ej allenast tro sig wara mästare i Musiquen, utan afwen upfinnare deraf.

Detta är korteligen beskrifningen på stadens Cantons närwarande tilstånd och Inbyggare, förtälld efter egne Observationer och hvad af Chineserne själwa kunnat utspanas. Jag har trodt, och ej utan orsak, at Inbyggarnes witsord bordt ej alla, framför andras, i de mål, som förkommit mig twifvelagtige, och derfor Consulterat dem, så wida mögeligt warit; men uheldstomundre, alorig Stricte bündit mig dertill, eller antagit utan wahl deras berättelser, derest jag funnit dem stridande emot twarandora; således har jag och allid om en och samma sak, frågat 5 eller 6 farskildte personer, på olika tid; och i sådane tilfallen, som för ökrännighet i språket, de ej nog tydeligen kunnat uttrycka sin mening, följdt hvad twarandeige Auctoror berättat och närkast med saken öfwerens stamt. De mindre omständigheter, som kunnat förekomma, jemte sådane saker, derom man intet haft tilfelle nu förwerfwa sig fullkomlig wisshet: Som i synnerhet landets Historia Naturalis äro förbigångne med flit, dels at undwika widlyftighet, och dels i förhoppning, at framdeles, der Gud lifwet forlanar, wara så lyckelig, och i Hoglöflige Compagniets tienot, så besöka dese orter åter, och med mera beqwamlighet i agt taga, hvad nu echaperat mig.

Sedan Skeppet Hoppet uti 5 Månader och två dagar legat wid Wampou redo, tilli det fått in hela sin Ladring, warpades det den 22. Januarii år 1749 nederifrån inemot Bocca Tigris, dadan, efter 7 dagars ellor den 30 i samma månad, det också med alle gick till fids, warande inga flera Europaiska Skepps i China qware efter, mer än 3 Holländska, deraf två dagen efter oss skulle afsigla. Skeppet Freden, som på samma dag lyftade anchor, wille ej hålla fallstrap utan gick ifrån oss, så lei nästan forlorade henne så snart som Chinesiska landet, ur sigte Winden war likwal favorabel, och N. O. Sapsaten foljde oss så snart wi kommo ut, och befordrade war fart så anseelig, at wi den 10 Februarii hade Pulo Pisang, i sigte, hwaris Prospect Tab: VIII. fig 1. wisar, och den 11. dito passerade Linien, samt Sag on Lingin, som ligger just inunder den samma, hwilken på 2 à 3 Sw. mil i stryminngen, ar affagen, i medföljande Tab: VIII. fig. 2. Den 12. & 13. dito gingo wi igenom Straet Banca, och den 15 & 16 igenom Straet Sonda, hwareff Sidfrån da dato Kl. 3 om morgonen, i 15 fammars deep ändteligen anchorades.

Samma Bay, kallas af oss, som ligger derute, New Bay (Sondige New Bay) och ar helt fullwaxen med tichk snög och Basagie, så tat tilhoppa stände, at en, utan at rifwa sönder sig, ej kan komma igenom. Dess stränder äro betachte med hel fin sand, och derpå ligga twingsströde allehande artiga musflor, hwita och röda Coraller, —

petrificationer

Fig

S. N. E. W.

Fig

S. N. E. W.

Fig: 1.



Pulo Pisangh.
W.E.S.

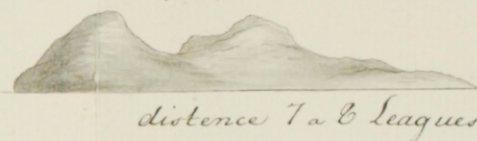


Fig: 2.



Dominis Islander
S.W.W.

ÖARNE PULO AUROE och LINGIN.

petrificationer, samt andra dylika Curiositeter, som ur den
 armen, hwilken går der emellan och fasta landet uppkösta.
 Det är renarequabelt, at denne Cormen, som kan wara
 2 Engelsk mil bred, aldeles ej är diup, och på hela botten
 tillfyllt öfwertöligt med den nämnda fina sanden, samt
 Coraller som wäxa i wättnet, som ordentelige från uppföra
 med sine grenar. Ön är helt jämn och har endast en
 kulle mitt på, samt annars obeködd, äfwen från det twän
 öfwer belagne Javanske landet, hwar på platsen är,
 der streppen hämta sitt watten. När wij fylde alla
 våra tomta wättnleggare til resans behof, lyftades
 ankar den 18 Februari om morgonen. Sen Streppet
 breden dagen förut först det anlandt, och resan fortsatte
 widare. Den 23 februari om natten, träffade wij på
 oarne Killings, som Holländarne i sina Sjökartor kalla
 Cocons Eylander, och siola wara 5 stycken till antalet
 och seglade just emellan dem, så de syntes om båda
 sidor af Skeppet i den prospect, som af Tab. IX ses.
 De tycktes wara nog låga, och annars helt öröna. Efter
 uträkning ligga de från Java hufwid S: 57. W: på 197
 Leagues distance, warande de två Nordligaste i 12: 4' syd-
 latitudo, och de andre i 12: 14' S: lat: wid lag 8: 14' merid:
 dist: från Java och 116: 28. Longit: Ost från Teneriffa.

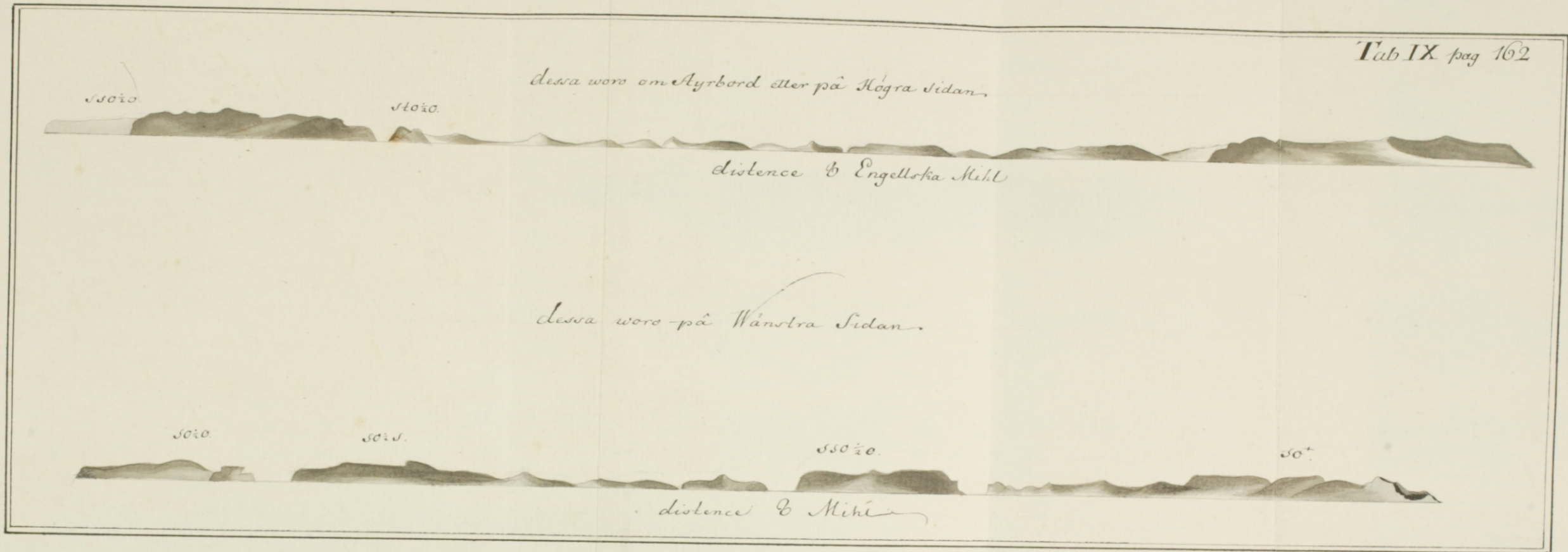
S: O: Winden fanns mycket variable på denne östra
 sidan af Cape Bonne Esperance och upphörde den 18. Mars
 på 27 à 28 graders sydlig bred, sen wij tillät nyttiat
 henne. Den 24 Mars sågs ett Portugisiskt skepp, som
 seglade en Coors med oss, men avancerade fortare än wij,
 och den 2. April blåste en stark storm, i 25 hela
 timmar, så alla Segel måste tagas in, under ränn-

strykas

Strykas ned, och Streppet lemnas at drifwa för typp
 och tabel, efter Siomans sett at tala. Den följande
 dagen, eller 3 April, sågs Land af Africa ute sig-
 latit: $34^{\circ} 20'$ wid lag; men mycket skönt, emedan
 wädet war regnagtigt och mulet, och war 73 fannars
 grund. En myckenhet veslar wiste sig hur wid lag, och
 så utroligt antal af fisk syntes, at hafwet war svart,
 utaf dem, och gingo de i stora flochar tilhopa; sat-
 tande tuffwiden i wädet. Winden war sedan, i några
 dagar variabel och stormade frän öm, när wij den
 9 April /: då afwen ett Danskt Strepp möttes /: trod-
 så grund af Caps Barck, och derfor lodade med 180
 fannar samt den redan wara passerad, så at wij widare
 intet fingo något sigte af Africa, eller Cape Bonne
 Esperence; war Cours hölts derfor Nordlig, och följdes
 S. Ö. Winden, ifrån 34 grader Sydlig Bred. Den 23
 April om aftonen fingo wij andöteligen i sigte ön
 St. Helena, och den 24 Anckrade wij eftermiddagen,
 der ute Bayen. Differente Prospector af samma Ö,
 har jag Tab. X. fig. 1. 2. 3. afritat.

S. XX.

St. Helena, ar en liten Ö, i omkrets högst Engelska
 eller Swenska mil, i wida Athiopiska hafwet, öfwer
 20 grader N. Negro på kusten af Mataman i Africa
 belagen, ute 16° ö Sydlig bred, och $5^{\circ} 55'$ longitudo Öster
 från London, samet $20^{\circ} 36'$ merid: öst: Wester från Cape
 Bonne Esperence. Den hörer Engelska Ost Indiska Com-
 pagniet till, som deröfwer häller en Gouverneur; och tienar
 till en samlingsplats i Krigstider för deras från Indien
 hemgående strepp. Emedan den jußt, som ligger i wagen,
 för



KELLINGS

COCCOS ÖARNE

Fig: 1.

Första sigtet utaf Ön S^t Helena på 12 Eng^l: dist:

Wt N



Fig: 2.

Dist: 2 Sw. Mi.

WSW

W^{est}

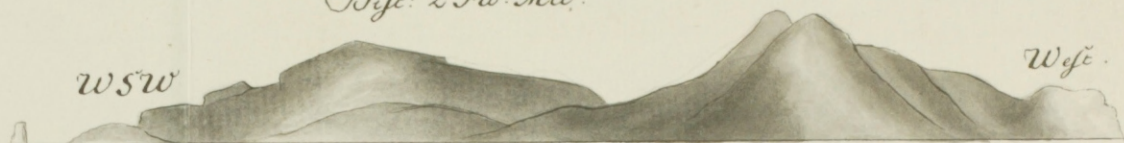


Fig: 3.

3 a 4 Eng^l: Mi dist:

Nurks Cappe
W^{est}

Abbis point
SW^{est}W

Sugar loaf point
Wt N^{orth} N^{orth}

George Island
Herculis
P^{ro}mont



Different Prospecter of S^t HELENA .

for S. O. Winden, hwilken med stærk force på denna
 högen beständigt blåser, så kunna alorij några från
 Europa dit seglande Skepp, directe på deß norra kant
 styra in, utan de måste fara henne förbi, tils de få
 några och 20 graders syjellig högd och då biuda till
 genom en N. a N. O. Courses styrande, råha Lovat af
 Landet, hwilket sedan måste seglas helt när inändot,
 at man må kunna komma på Norra sidan ut för
 Castellens til Anchars, på den banchen der strüter
 ut, och ej af den stærka strömen blifwa til förs öf-
 wen.

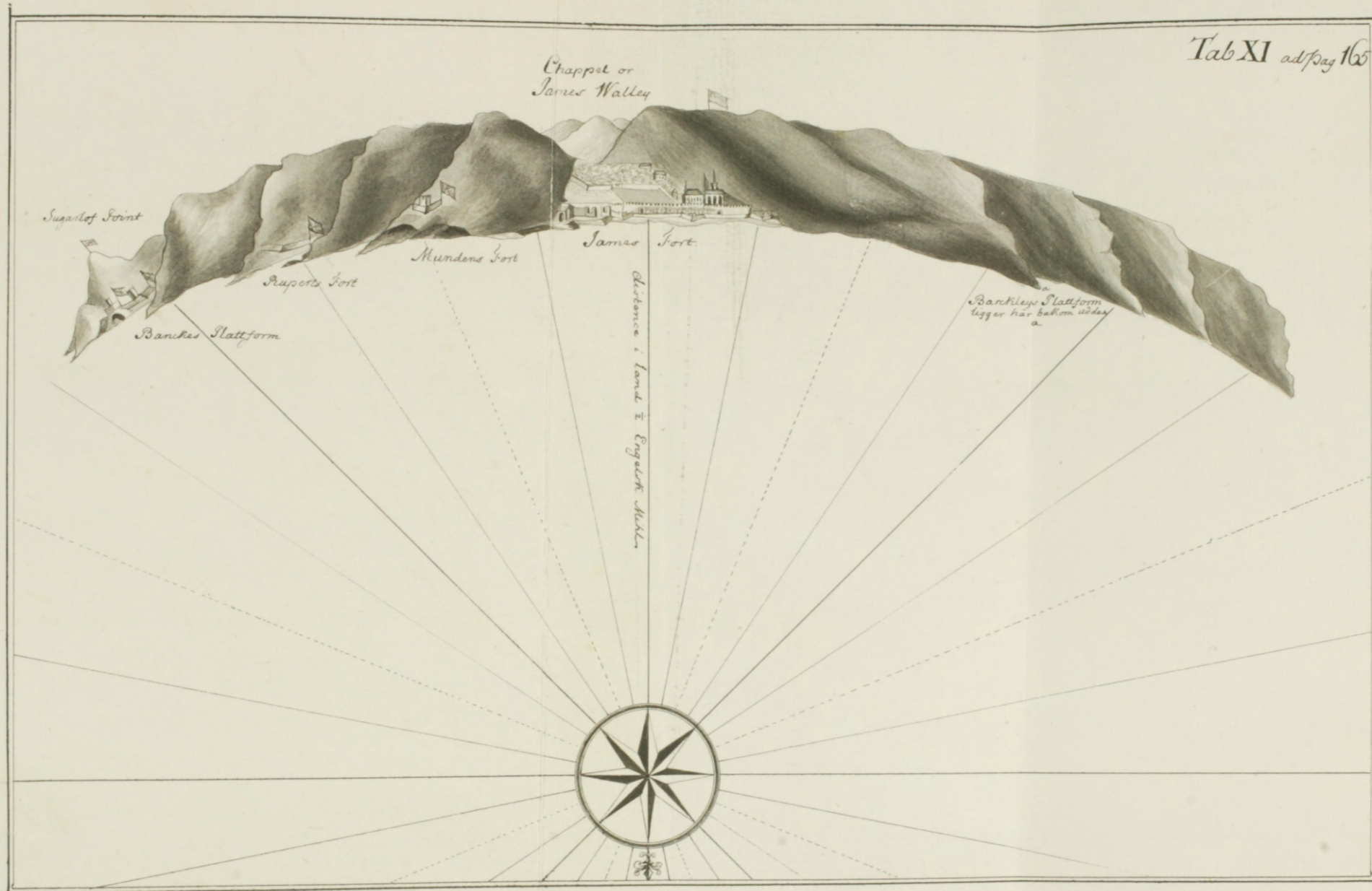
En ar qanstra högländ, så han kan synas på
 6 a 7 Swenska mil i hafwet, och består af mycket stora
 och höga berg, som sträcka sig upp uti skyarne, och
 at Södkanten gå helt stupbrante ned, samt se aldeles
 strallege och bare ut, tils en wid annalbrande på Östra
 sidan öfwer på Klintarne ströjer några gröna träd-
 har och där. Den stærka Westliga strömmen, jemte
 S. Östliga Winden, som öfwer på, förorsakar häftige
 bränningar wid Östra och Södra stranderne, och gör
 at bergstötten, som gå ned uti wattenet arö uttöthade
 och tilsom genomgrafde med en höp underjordiska
 Kulor; och samme bränningar, jemte de twarbrante
 Klipporne arö afwen tilsa som en af naturen, gör som
 som hindrar all Landstigning, utom på norra Kantens
 huarest wid stranden, de annars som en Kädia höpa
 hangande Klippor. Bergen öpna sig, och formora
 några små dalar, hwilka med murade Batterier och
 stränkar arö igentygge, så inga frammande Skepp
 der öfswandes kunna komma till Anchars.

Den

Den första Skantznen, som ligger strax innanför, —
 den så kallade Sochertopps udden, 2, å 3 famnar up från
 wattenbrynen, kallas: Banches plattform, har 6 Canoner
 går i 4 rundel, och soutineras med ett nedanför liggande
 Watten Batterie, der på 7 metall Canoner finnas. Den
 andra består af en Linea eller långt Batterie med 22 —
 stycken och heter: Ruperts Fort. Den tredje Måndens
 point, är situerad på en udde, något högt ifrån wattenet,
 som den första, och är besatt med 13 stycken. Den
 fjerde, eller Sjelwa hufwadfastningen, och Staden
 St. James, ligger wid den största öppningen, och den
 femte är Wester om den samme innom en udde, och
 synas ej på Bajen, samt blir Bearchlejs plattform,
 nämnd. Denna högående Ritningen, föreställer Norra
 sidan af St. Helena, och wisar alla dessa fastens
 Situation, som den är, då man mitt för St. James
 har 2, Engestr mil wid lag i land Tab. XI.

St. James är som sagt blifwit, den principalesta af desse
 Skantzjar, och som en liten Stad, hwilken, om man så får
 kalla'n, är den enda på Or. Situerad i en dahl. Chappél,
 eller James Valley kallad, emellan två stora berg, på en utföre,
 mot sjöstranden fluttande plan; dess befästningswark består
 uti två wackra stenmurar åt Söfödan, deraf den framsta,
 och lagota har två Bastioner, och ett i en angel utgå-
 ende wark mitt på, samt med en diup, torr och murad graf
 der öfwer en windbryggeja går, är omgifwen, hwarjämte
 den med 20 swära stycken är besatt; och den innersta,
 jemte en half Bastion, wid hwardera ändan af 56
 stycken, och nich hakar försvaras. Emellan båda

murarna



Prospect på Norra Sidan af Ön s^e HELENA
Jämte des Stad och Skantsar

murarna ar en bred gång, planterad med en wacker
 Allée af grona träd, som åt Sidsidan ger en behagelig
 prospect, och går intil innersta stadsporten, innans
 för hwilken torget ligger först, som ar stort och jämt,
 på winstra handen af Gouverneurens hus, | det största
 och wackeraste i staden; på höger af Baraqueorne, och
 mitt före af Corps de Guardet | alla af Sten; inneslutet.
 En enda hufwudgata går sedan derifrån, som ar bred,
 bär oppföre, och wid anslan, som en gaffel delar sig i två
 Husen aro få på Europaistra maneret byggde, fast helt sraga
 af grästen, som brytes ior bärgen, hwilken dels ar halft-
 slagen utan på, dels intet, warandes med taktegel, språn
 eller strå tachte. En och annan byggnad finnes af trädet,
 men de aro för Kostaamine i proportion mot de forre, ofta
 allt stort träwareke, som Stockan Sparrar och bräder måst
 foras från Englands, och skogen på Ön ar för Klen at goda
 sådant af. På hela Ön shall wara två Kyrchor, deraf
 den ena, eller så kallade hufwudkyrchan ar här, ligger
 bakom Corps de Guardet, och har ett litet grästens torn,
 som står bredwid; sielfwa rummet Gudstiensten hålles-
 uti, ar miserabelt, tacht med twafs, och så litet, at ej
 100 personer deri rymmas; warande 5 à 6 tosa benchar
 endast till seendes; Kyrkiogården ar langre upp i
 staden. Wid båda församlingarne hålles endast en
 präst, som twar annan söndag prädicar i staden,
 och twar annan på landet. Emellan muren och
 Gouverneurens hus ar store- eller förråds magarinet;
 som ar lika som en Virtualie wäg, deruti förvarandes

som

Som ärligen kommer ifrån England, för betalning
 at Inbyggjarne wissa dagar i Wechan utwages; och,
 bakom går Compagniets Trögård, följande gatan
 på Wenster at ända upfore, som med en jern
 stennör omgifwes, och inuti besynnerligen afen-
 wacker tacht allie eller Perceau utaf gröna bambro
 från, beprydes; utom atskillige frugtbarande från,
 som Pisang, Papai, Dadel, Fikon, Apricose, Lemme
 och flere dylike.

Inbyggjarnes antal, skall wara 3500 wcd lag,
 deraf 200 swarta, köpte på Guineistra Kusten och Cape
 Verde; hwilka skönt de äro lifegne, tracteras här mycket
 menstligen, och giftas tillsammans, då deras barn
 ärowen blifwa Slawar. När från de resterande 1500,
 som alla äro Europeær, sedan drages 350 stycken Soldater
 och Officerare, som ligga i Gvarnison, så har man 1150
 personer, däri och inberäknade Qwinnor och barn igen,
 som kunna Considereras som warmlige Inwoningar
 på Ön. Militien ligger stadse i staden; men de
 andre bo merendels opp i landet på sine plantagier,
 dem de dels rå om; i det de antingen genom longwa-
 rig tjenst eller för betalning fått dem af Compagniet,
 och derforre kallas Friman; eller liksom Arrendera
 för en wiss Summa om året, hwilken faller i Com-
 pagniets Cassa; dese förre, eller Friman, sagas nu för
 tiden wara 50 stycken, som för all palaga äro frihände,
 som de en liten strätt, som ett mantal hwart är arlagt.
 Huru obehageligt landet wcd första ansendet wisar sig.

ligga

Tab XII pag 166.



Prospect of S^c JAMES på Ön S^c HELEN A

ligga likväl ofwan och emellan Klyffterna, gröna,
 parchar och små Skogsplatsar, hvilka i vissa plan-
 tagier äro indelta, som de omtalade Jordomare genom
 sina Slafwar upbruka, och deruti så allehanda
 Jordväxter, som Potatoes, James, Impor &c.
 Jordmånen är mycket sandig, och skall ej producera
 någon Spanmal, och derföre ätes James i stället
 för Bröd; men deremot finnes frönt mjölbete, hwaraf
 Kommer, at de Oxar och Kalffwar, som der födas,
 äro rätt feta och delicata. Kor finnas och, som
 med mjölk föurnera Inbyggarne, men ej med till-
 räckeligit Ost eller Smör, hvilket som sagt är jemte
 andre nöwendigheter med ett Skepp från Engeland, artigen
 föres dit, utom hvilken Assistance, folket snart skulle
 Grepera. Kentarne diur, Swin, får, höns, gäss, änder,
 Kalckoner, cluffwar och flera trifotas bra, och Stranderna
 äro fulla af fisk, som utan stort beswar fångas, der-
 ibland i sannerhet ses, Makrill, Boniter, Delfiner
 och stora Räckor &c. Hästarne äro små och nyttias
 til foror, eller at rida på; ty de fastiga bärnen äro så
 branta, at wagen ej kan inrättas directe upp, utan
 måste huggas i Krokweis öfver hwarandra, 5 à 6 slag,
 derigenom distansen otroligen ökes: De som ha slafwar,
 låta merendels draga sig i Port de Chaiser af 4 steg
 öföre. Stenen som bärnen bestå af, är lös, och med
 mycket sand emellan, liggande lös, liksom den wille-
 ramla utfore. Emellan stenarne och gruset på kelin-
 terne, wäxer bara Hedera här och där, och en annan
 gräs sort, nästan til figuren liknande malört; men af
 en fattig och elak lukt.

For öfrigt hålles luften på denna Ön mycket hal-
lösam, och small Koppor eller andre smittosamma
söter, där aldrig varit sedde: den gångbaraste sjuk-
domen sådes wara röfsöter, deraf folket mest dö.

Gouverneuren, är högsta domaren, ibland råbyggarne,
och har till Assessorer Commendanten, eller Vice Gouver-
neuren, och Capitaine.

Handwarthare äro få, och besynnerlig brist på strö-
trare, så at stor måste merendels föras från Engeland.

Den 27 April om morgonen lämnades St. Helena,
hwaras Castell med 16 snött saluterades, som och tilba-
kas med lika många svarade, och efter 6 dygns seglan-
de med en god wind, nådes Sigtet af ön Ascension den
3 Mai kl: 1. om natten, då wij bräspade upp till emot
dagningen, hogsäende prospect af samma ö syntes
Tab. XIII. fig. 1.

Sen wij trallit en stund längs landet, till den N. Öst-
liga änden war passerad, blåste winden så starkt emot,
och strömmen förde snepet så långt från landet, at wij
ej namre kunde nåthas det än på en Swenskt mil wid-
lag, hwarest i 11 famnar djup, både anchorne sålös, som
likväl ej kunde stoppa mot strömmen; förden skull, när
snepet började drifwa till sjös, och ej möjligt war
komma opp igen, windades de in, och wij seglade dådan
sin ett dar liggande Frantskt snep, förut sandt sin
Eschaloupe ombord, med bref från snepet Götha
Leijon, lämnat.

Denne ön, som trallas Ascension, emedan han på
Christi himmelfärdas dag, blefwit uppfunnen, är längre, än

St. Helena

Fig 1

Fig 2

Ort

Fig 1.



distance 5 a 6 Engelstia Mklar

11 NW 1/2 W.

Fig 2



distance 1 1/2 a 2 Engelstia Mklar

Cross Hill
50 1/2 S.

Orl

S 1/2 O.

Oer ASCENSION.

St. Helena; men ej aldeles så bred, så deras storlek kan räknas för enahanda. Den ligger på 8 grader Sydlig latitudo, och 8° 4' wester om St. Helena, samt 14° öf om London, och närmre till America än Africa, hwartill den räknas, warande från Cape St. Augustin i Brasilien aflägsen 18 à 19 grader, deremot till Loanda de St. Pauls på kusten af Angola i Africa öfwer 30 grader kan räknas.

Den består af bara berg, af Solen så opbrände, och snöre blefne, at de se helt röde ut, och säges det en del just siunha innan föttern, som Snorpnad is om wintren, då derpå brädes, dock äro de hwartnen så höga som på St. Helena, eller så stupbrante emot stranderne, utan stutta sig småningom wid Siöstranterne, förmerande runt omkring små Bayar, som med hwit sand betäckas. — Föranningen går att i hring, hastig, och flås ofta båtar och små fartyg, som gå i land, sinder, derest ej warligt fares, hwilken olycka spordes handt Gøtha Leijons Eschoupe, 5 wechor förr än wij fingo se detta landet, som derwid förlorat några af sine man.

Denne ö är aldeles öde, och har inga Inbyggare, hwilket kommer af dess ofruchtbarhet, emedan, utom litet portulakre, som emellan stenarne waca, intet annat grönt finnes. De som warit i land, berättas at skindom stengetter, dar wisa sig, som äro mycket skygga för folck, och strax de få se någon menniska, gömma sig undan i klyfforne; desse lara twiswels utan af Europaerne wara ditsläpte, efter som, utom dem, flera diur der ej finnas mer, än en sort hwit och

Swarta

Swarta Boglar med Klippen, fiend, som twart om, aldeles
 ej fryg folket, utan ofta flyga dem så när, at de nappa
 bort hatten, eller myssan af hufwidet, en ansenlig Smock,
 af dem, flog emot vårt Skepp, på Ca. 7 Engelska mil-
 från Landet, och utan fröktan satte sig ned på våra
 rår och mastor, så man deraf kunde skönja deras
 nas wisitet. Man har länge trodt, at intet friskt watten
 på Ascension skulle fin till fangs, innan Capitaine
 Dampier, som 1701. där förlorade Kongl. Engelska
 Skeppet Ræbocken, upptäckte en ådra deraf på en
 bergstrulle, 7 a 8 Engelska mil från Stranden, som han
 likwal intet fant wara synnerligen hälsosamt, dock lärer
 efter den tiden, den antingen wara ertörhad eller widare,
 ej igenfunnen, efter somlige senare sjöfarande neha till,
 at något watten der skall gies.

Swenska och Franska Ost Indiefarare, äro nu fortior,
 nästan de endaste, som på hemresorne ibland besöka denna
 O, och det endast at profitera af den snöna förfriskning,
 som fås af Snel paddor, hwilka i Februari, Martii, April,
 och Maj månader, med mycken lätthet, här fangas, då
 de i stor myckenhet gå up i ledharne och warpa sine
 ägg, som sen de djupt i Sanden nedgräfwit, at Solen
 jagas warckas ut. På den Tab. XIII. fig. 2. affragne
 prospecten af Ascension, är afwen den så kallade
 Cross Hill, eller Korsberijoppa, utmärkt, ofwors på
 hwars topp, en stor trästräng med ett kors synes uprest.

Den 9 Maj sågom wij ett skepp, och påsewade där-
 junte emot attonen Line Equinotialis 4^{de} gången, och
 förlorade S. Ost Winden. De följande dagar war merendell

stiet

stuit med regn. Den 21 Maii började N. ost vinden först på 9 grader N. latitud. och Continuerade till den 2 Junii N. latit. 27: 0. den 30 Maii woro wij under solen och den 31. under Tropicus Cancri. Wij hade i en 14 dagar sedermora liten wind och stuit, och sågo Siögräs drijfwa förbi sneppet från den 31 Maii till och med den 16 Junii, warande wij i N. latitudo 24: 0 da wij det först warse, och i N. latitud. 34: 51. da det upphörde, så at tratten från söder till norr, som det syntes på war 11 grader widlag; detta gras hade en brunagtig färg i wättnet, och när det högs upp fants en sort manjet eller medusa ute, samt korabbor, stora som en nagel, och twita til coteuren, med en gul fläck på ryggen hos somliga, jemte andra små fiskar, warande det annars grenigt utan rötter, med små smala kruisige blad, twaremellan woro runda knoppar, inuti tomma utan frön.

De följande dagar Continuerade winden variabelt liksom waderleken, och märcktes inga Synwardigheter äls den 28, 29-30 Junii, snepp råhades, och den 1 Julii om aftonen landot af Engeland, och som förmentes Lands End syntes, twar på den 2, 3 & 4. seglades genom Canalen, da Engelstra China fararne Duc af Dorset och Prince af Walles träffades; och från Dover ficks höras det sneppet Freden 5 timmar förut war passorad. Den 5, 6, 7, 8 och 9, under det wij woro i Norsion, blåste måst ostadig wind, och ändteligen den 10 syntes Norrige, langre fram på dagen. Robert Knüt och Skagern på Tjütland, och emot aftonen Marsfrand. Kl. 1. om natten war Wingo i sigte, Kl. 2. kom lotz, och Kl. 1. a. m. den 11 Junii, faldes i Herrans namn Anckor wid Klippan, sen Etsborg med 8 och staden Gottheborg med lika många snott blifwit saluterade, hafwandes war resa från den 26 Januarii 1748 till denne dato, warat i 17 Månader och 15 dagar. 7 timmar efter oss anckrade också Freden, som således gordt 22 dygns snarare färd, än som wij.

Gudi Allena äran!!

m
o
as
m
3
sh
cten
d-
det
r
h
-
-
a=
m
det
m
ne
th
em
dig
egen
r=
-
harr
d-
trans
och
m

